

Териториално развитие и устойчива икономика

Информационен пакет за студенти

- **Образователно –квалификационна степен: бакалавър**
- **Професионална квалификация: бакалавър по териториално развитие и устойчива икономика**
- **Форма на обучение и продължителност: редовна, четири години / 8 семестъра/**

Квалификационната характеристика, учебният план и учебните програми на специалност "Териториално развитие и устойчива икономика" са в съответствие със Закона за Висшето образование и Правилниците на университета. Обучението по специалността в образователно-квалификационна степен "Бакалавър" е четири учебни години с общ хорариум 7440 часа, което отговаря на 240 ECTS кредита в съответствие с държавните изисквания /Чл. 44 а от Закона за изменение и допълнение на ЗВО - ДВ бр. 48/04.06.2004 г. и Наредба № 21 от 30.09.2004 г. за прилагане на система за натрупване и трансфер на кредит във висшите училища - ДВ, бр.89/12.10.2004/. Специалността е от Професионално направление 4.4 Науки за Земята към катедра „География, екология и опазване на околната среда”, което е акредитирано до 2025 г. с оценка 9.08 и провежда обучение в ОКС "Бакалавър" и "Магистър" и ОНС „Доктор”.

Обучават се студенти от всички региони на страната и от други държави.

Образователни цели

В съответствие с чл. 9, ал. 2 от Наредбата за държавните изисквания за придобиване на висше образование на ОКС - Бакалавър, Магистър и Специалист /ДВ. бр.76 от 6.08.2002 г./ обучението по специалността трябва да осигурява:

- специфични знания, свързани с особеностите и закономерностите на функциониране на териториалните и икономическите системи, в съответствие с концепцията за устойчиво развитие на локално, регионално и национално равнище. Специалистът с образователно-квалификационна степен "бакалавър" от специалност "Териториално развитие и устойчива икономика" да изгради висока географска, екологична, организационна, социална и икономическа култура. Да усвои знания и придобие умения за ефективното използване на природните и социално-икономическите фактори и условия за териториално развитие на общините, областите и районите в България. Особено внимание се отделя на подготовката и умението за бизнес комуникации, познаване на националната и международна нормативна уредба в сферата на устойчивото развитие и икономиката.

Организация на обучението

Основна предпоставка за постигане на образователните цели е структурата и съдържанието на учебния план. Той е разработен в 8 семестъра и включва задължителни, избираеми и факултативни дисциплини.

Задължителните учебни дисциплини са свързани с придобиване на обща и специализирана подготовка, осигуряваща професионални компетенции в областта на географските и икономически науки. Фундаментална теоретическа и професионално-практическа подготовка се осъществява по основни природни и социално-икономически географски дисциплини – картография, климатология, хидрология, география на населението и селищата, на производството и обслужващата сфера, политическа география, както и на основни икономически дисциплини – обща икономическа теория, икономическо устойчиво развитие, кръгова икономика и др.

Избираемите учебни дисциплини са свързани със специфични области и проблеми на географията и икономиката - на географските информационни системи и тематичната картография, на планирането, регионалната политика и териториалното устройство, икономически анализи и прогнози политиката по използване и опазване на природните ресурси, икономика на знанието и иновации и др.

Факултативните учебни дисциплини дават възможност за получаване на допълнителни знания в научните области.

Специализираната подготовка се реализира в задължителните и избираемите учебни дисциплини и в учебна практика, изграждащи оптимална образователна среда, стимулираща професионалното общуване на високо научно ниво и даваща възможност за творческа изява и

използване на съвременни методи на обучение, съобразени с най-добрите педагогически технологии в страната и чужбина, съвременен информационно осигуряване на учебния процес, планирането и поддържането му в съответствие с целите и задачите на обучението.

Студентите се дипломират след полагане на писмен държавен изпит по териториално развитие и писмен държавен изпит по икономика.

Периодично се актуализира учебната документация, в унисон със съвременните тенденции в развитието на географската и икономическа наука, теория и практика. Осигуряват се възможности за международна и междууниверситетска мобилност на студентите.

Важни условия за постигането на целите на бакалавърската програма са богатия педагогически, научно-изследователски и практически опит на преподавателите, осигуряващи обучението. Наличието на лекционни и компютърни зали, съвременен лицензиран, специализиран и образователен софтуер и богат библиотечен фонд гарантират високото ниво на обучението в програмата. При обучението се използват различни познавателни методи – беседа и дискусия, разработване на задачи и мултимедийно презентирание, методите на електронното обучение и др.

Обща квалификация и специализация на програмата

Програмата дава възможност за формиране на умения за:

- самостоятелно интерпретиране на придобитите знания, като ги свързва с прилагането на факти, чрез критично възприемане, разбиране и изразяване на теории и принципи;
- владеене на методи и средства, позволяващи решаване на сложни задачи;
- прилагане на логическо мислене и проява на новаторство и творчески подход при решаване на нестандартни задачи.

Сфери на професионална реализация

Завършилите специалността "Териториално развитие и устойчива икономика" могат да се реализират успешно в сферата на териториалното развитие и икономиката, в научни организации, институции и висши училища, в държавните, областните и общинските администрации, администрациите на защитените територии, в администрациите за управление на туристическите дестинации, в регионалните подразделения на МРРБ и МОСВ (РИОСВ, Басейнови дирекции), както и в държавни и частни фирми и НПО с предмет на дейност, идентичен с придобитите по време на обучението в специалността компетентности, както и в международни организации в сферата на устойчивото териториално икономическо развитие и опазването на околната среда.

Завършилите бакалавърската програма „ Териториално развитие и устойчива икономика“ получават специализирана подготовка, позволяваща им да работят съгласно Националната класификация на професиите и длъжностите (НКПД-2011 г.) като:

1. 1111 / 4023 Заместник-кмет, район
2. 1111 / 3024 Кметски наместник, община
3. 1219 /5005 Ръководител, направление
4. 1219 / 5006 Фасилити мениджър
5. 1219 / 6007 Ръководител, отдел в бизнес услугите
6. 1219 / 6010 Ръководител/началник, административен отдел
7. 1219 / 6011 Ръководител звено
8. 1219 / 5012 Ръководител, група
9. 2632 / 6003 Географ
10. 2632 / 6004 Географ, икономическа география
11. 2632 / 6005 Географ, политическа география
12. 2632 / 6006 Географ, физическа география
13. 2622 / 6011 Експерт, икономическа информация
14. 2421 / 5021 Експерт, управление на собствеността
15. 4110 / 2001 Завеждащ, административна служба
16. 3343 / 3006 Координатор
17. 2421 / 6011 Организатор, стопански дейности;
18. 1219 / 6019 Ръководител/Началник сектор
19. 1219 / 6020 Ръководител/Началник служба
20. 1219 / 6021 Ръководител/Началник/Мениджър отдел
21. 1219 / 6022 Директор дирекция
22. 1219 / 7023 Ръководител интегрирана система за управление
23. 1219 / 7024 Началник, административна служба
24. 1324 / 6037 Ръководител на район

УЧЕБЕН ПЛАН

Срок на обучение: 8 семестъра

Първи семестър	ECTS кредити	Втори семестър	ECTS кредити
<p><u>Задължителни дисциплини:</u></p> <p>1) Климатология 5.5</p> <p>2) География на населението и селищата 5.5</p> <p>3) Картография 5.5</p> <p>4) Обща икономическа теория 5.5</p> <p>5) Икономическо устойчиво развитие 5.5</p> <p>6) Биогеография 2.5</p>	<p>5.5</p> <p>5.5</p> <p>5.5</p> <p>5.5</p> <p>5.5</p> <p>2.5</p>	<p><u>Задължителни дисциплини:</u></p> <p>1) Геоморфология 5.5</p> <p>2) География на производството и обслужващата сфера 5.5</p> <p>3) Демография, демографски анализи и прогнози 5.5</p> <p>4) Бизнес статистика 5.5</p> <p style="text-align: center;"><u>Избираеми дисциплини*</u></p> <p style="text-align: center;"><i>Подгрупа Г.2</i></p> <p>1) География на етносите и религиите 4.0</p> <p>2) Етно-религиозна и лингвистична структура на света 4.0</p> <p style="text-align: center;"><i>Подгрупа Ст.Ф.2</i></p> <p>1) Икономика на ЕС 4</p> <p>2) Бизнес комуникации 4</p> <p><i>*Забележка: избира се по една учебна дисциплина от всяка подгрупа</i></p>	<p>5.5</p> <p>5.5</p> <p>5.5</p> <p>5.5</p> <p>4.0</p> <p>4.0</p> <p>4</p> <p>4</p>
	Общо 30		Общо 30
Трети семестър	ECTS кредити	Четвърти семестър	ECTS кредити
<p><u>Задължителни дисциплини:</u></p> <p>1) Хидрология 5.5</p> <p>2) Политическа география и геополитика 5.5</p> <p>3) Кръгова икономика 5.5</p> <p>4) Планиране и прогнозиране на икономически процеси 5.5</p> <p style="text-align: center;"><u>Избираеми дисциплини</u></p> <p style="text-align: center;"><i>Подгрупа Г.3</i></p> <p>1) Геоурбанистика 4.0</p> <p>2) Пространствено развитие на урбанизираните територии 4.0</p> <p style="text-align: center;"><i>Подгрупа Ст.Ф.3</i></p> <p>1) Икономически анализи и прогнози 4.0</p> <p>2) Поведенчески икономикс 4.0</p> <p><i>Забележка: избира се по една учебна дисциплина от всяка подгрупа</i></p>	<p>5.5</p> <p>5.5</p> <p>5.5</p> <p>5.5</p> <p>4.0</p> <p>4.0</p> <p>4.0</p> <p>4.0</p>	<p><u>Задължителни дисциплини:</u></p> <p>1) Почвознание 5.5</p> <p>2) Обща и регионална физическа география на континентите – I част 5.5</p> <p>3) Природна география на България 5.5</p> <p>4) Маркетинг и маркетингови изследвания 5.5</p> <p style="text-align: center;"><u>Избираеми дисциплини</u></p> <p style="text-align: center;"><i>Подгрупа Г.4</i></p> <p>1) Медицинска география 4.0</p> <p>2) Екологичен мониторинг 4.0</p> <p style="text-align: center;"><i>Подгрупа Ст.Ф.4</i></p> <p>1) Икономика на знанието и иновации 4.0</p> <p>2) Системи за управление на качеството 4.0</p> <p><i>Забележка: избира се по една учебна дисциплина от всяка подгрупа</i></p>	<p>5.5</p> <p>5.5</p> <p>5.5</p> <p>5.5</p> <p>4.0</p> <p>4.0</p> <p>4.0</p> <p>4.0</p>
	Общо 30		Общо 30

Пети семестър	ECTS кредити	Шести семестър	ECTS кредити
<p><u>Задължителни дисциплини:</u></p> <p>1) Географски информационни системи 5.5 2) Ландшафтна екология 5.5 3) Дигитална икономика 5.5 4) Застраховане и управление на кризи 5.5</p> <p><u>Избираеми дисциплини</u> Подгрупа Г.5</p> <p>1) География на агробизнеса и селските райони 4.0 2) География на външноикономическите връзки 4.0</p> <p>Подгрупа Ст.Ф.5</p> <p>1) Икономическа устойчивост на селското стопанство 4.0 2) Логистика 4.0</p> <p><i>Забележка: избира се по една учебна дисциплина от всяка подгрупа</i></p>		<p><u>Задължителни дисциплини:</u></p> <p>1) Социално-икономическа география на България 7.0 2) Регионална икономика 6.0</p> <p><u>Избираеми дисциплини</u> Подгрупа Г.6-1</p> <p>1) Тематична картография 4.0 2) Web картографиране и 3-D моделиране 4.0</p> <p>Подгрупа Г.6-2</p> <p>1) Природни бедствия и управление на риска 4.0 2) Глобални климатични промени 4.0</p> <p>Подгрупа Г.6-3</p> <p>1) Регионална политика на ЕС 4.0 2) Регионална география на ЕС 4.0 3) Глобални и регионални международни организации 4.0</p> <p>Подгрупа Ст.Ф.6-1</p> <p>1) Устойчиво потребление и производство 4.0 2) Организационно поведение 4.0</p> <p><i>Забележка: избира се по една учебна дисциплина от всяка подгрупа</i></p>	
	Общо 30		Общо 30

Седми семестър	ECTS кредити	Осми семестър	ECTS кредити
<p><u>Задължителни дисциплини:</u></p> <p>1) Териториална основа на регионалната политика на България 7.0 2) Зелена икономика 7.0</p> <p><u>Избираеми дисциплини</u> Подгрупа Г.7-1</p> <p>1) Регионални геоекологични проблеми на България 4.0 2) Политика по опазване на околната среда в България 4.0 3) Индикатори за устойчиво развитие 4.0</p> <p>Подгрупа Г.7-2</p> <p>1) Екосистемни услуги 4.0 2) Оценка на въздействието върху околната среда 4.0 3) Управление на отпадъците 4.0</p> <p>Подгрупа Г.7-3</p> <p>1) Замърсяване на почвите 4.0 2) Замърсяване на въздуха и водите 4.0</p>		<p><u>Задължителни дисциплини:</u></p> <p>1) Инвестиции и инвестиционна политика 5.5 2) Учебна практика 2.5</p> <p><u>Избираеми дисциплини</u> Подгрупа Г.8-1</p> <p>1) Геоморфология на България 4.0 2) Климатология на България 4.0 3) Хидрология на България 4.0</p> <p>Подгрупа Г.8-2</p> <p>1) Простанствена организация на селищата в България 4.0 2) Териториална организация на инфраструктурата в България 4.0 3) Социални проблеми и социална политика на България 4.0</p> <p>Подгрупа Ст.Ф.8-1</p> <p>1) Основи на предприемачеството 4.0 2) Икономика на труда 4.0</p>	

<i>Подгрупа Ст.Ф.7-1</i>			5.0
1) Бизнес етика	4.0	Писмен държавен изпит по териториално развитие	5.0
2) Устойчив туризъм	4.0	Писмен държавен изпит по териториално развитие	
<i>Забележка: избира се по една учебна дисциплина от всяка подгрупа</i>		<i>Забележка: избира се по една учебна дисциплина от всяка подгрупа</i>	
Общо 30			Общо 30

Координати за връзка:

Доц.д-р Емилия Патарчанова
E-mail: emilia_patarchanova@swu.bg
GSM:+359 885 938 005

Гл.ас. д-р инж. Галина Безинска
E-mail: galinabezinska@swu.bg
GSM: +359 887 289 889

АНОТАЦИЯ НА УЧЕБНИТЕ ДИСЦИПЛИНИ

КЛИМАТОЛОГИЯ

ECTS кредити: 5.5

Седмичен хорариум: 3л + 1у

Форма за проверка на знанията: текущ контрол и изпит **Вид на изпита:** писмен

Семестър: I

Методическо ръководство:

Катедра География, екология и опазване на околната среда

Природоматематически факултет

Лектори: доц. д-р Красимир Стоянов

E-mail: krasi_sto@swu.bg

Анотация:

Учебната дисциплина “Климатология” е основна дисциплина в природната география. Осъществява тесни връзки с другите природни географски науки – хидрология, геоморфология, както и с физическата наука метеорология. Знанията, получени по климатология са основни за по-нататъшното усвояване на основните географски закономерности и връзки между природните компоненти.

Съдържание на учебната дисциплина:

Учебната дисциплина “Климатология” се изучава от студентите в специалност “Териториално развитие и устойчива икономика” с цел да ги запознае със закономерностите на формиране, географско разпределение и хронологични изменения на климата. Основно се изучава климатичната система, състояща се от вторичните компоненти - атмосфера, океан, криосфера, сушева повърхност и биомаса.

Студентите получават знания за факторите, формиращи климата, климатичните елементи и показатели. Специално внимание се отделя на метеорологичното време, факторите, които го определят и тяхната характеристика. Усвояват още основни умения за изготвяне на синоптични прогнози.

В рамките на курса студентите се запознават с генезиса на климата и климатичната подялба на Земята. Обект на разглеждане е също същността и спецификата на микроклимата и по-специално на градския климат. Анализира се още палеоклимата на Земята, а така също и съвременните изменения на климата.

В рамките на обучението по климатология, значително място се отделя на практическите занятия, които дават възможност студентите да усвоят умения за работа с метеорологични уреди и апаратури.

Технология за обучение и оценяване:

Обучението по дисциплината “Климатология” се извършва съгласно действащия учебен

план на специалност “ Териториално развитие и устойчива икономика ”, ОКС “Бакалавър”.

По време на семестъра се посещава ХМО Благоевград.

В курса на обучението по дисциплината студентите разработват по един реферат или презентация върху климатична характеристика на избрана станция.

Изпитната процедура включва тест или писмен изпит след предварително раздаден конспект. Относителното тегло на изпита от общата оценка е 25%.

ГЕОГРАФИЯ НА НАСЕЛЕНИЕТО И СЕЛИЩАТА

ECTS кредити: 5,5

Седмичен хорариум: 3л + 1у

Форма за проверка на знанията: текущ контрол и изпит **Вид на изпита:** писмен

Семестър: I

Методическо ръководство:

Катедра „География, екология и опазване на околната среда“

Природоматематически факултет

Лектори: гл. ас. д-р Владимир Караджов

E-mail: karadzhov@swu.bg

Анотация:

Учебната дисциплина "География на населението и селищата" е задължителен курс за студентите бакалаври от специалност "Териториално развитие и устойчива икономика". Тя запознава студентите с основите на демографията и развитието на населените места, като разглежда характеристиките и тенденциите на населението и селищните структури. Учебното съдържание е разделено на два основни раздела: първият обхваща географията на населението, включително демографските процеси и социално-икономическата активност, а вторият изследва възникването, еволюцията и съвременните модели на урбанизация и селищни мрежи. Дисциплината съчетава теоретични знания и практически умения, насочени към анализ и устойчиво управление на населението и селищната среда.

Съдържание на учебната дисциплина:

Макроструктурата на лекционния курс включва два раздела.

Първият раздел е посветен на география на населението, като се акцентира на основни терминологични понятия, методи в демографията, законите на населението в различните общества и основните характеристики и тенденции на развитие на населението по континенти и отделни страни.

Вторият раздел – география на селищата, разглежда теми, както с методологично съдържание, така и с проследяване възникването на населените места, еволюцията им, процесите които протичат в тях, селищната мрежа и последните изисквания за тяхното развитие, съгласно основни международни документи.

Дисциплината кореспондира с предмета на изучаване на дисциплината, „Социално-икономическа география на България”.

Технология за обучение и оценяване:

Обучението по дисциплината “География на населението и селищата” се извършва съгласно действащия учебен план на специалност “Териториално развитие и устойчива икономика”, ОКС “Бакалавър”.

През семестъра се извършва периодичен контрол чрез възлагане на реферат или презентация. Включва се и решаване на тест, който отговаря на съдържанието на предходното упражнение.

Критерий за оценяване е степента на изпълнение на задачите (реферат, презентация, тест) като се отчитат: равнищата на компетентност, аналитичност, разбиране.

При получени оценки от текущия контрол над много добър студентите се освобождават от втора и трета част за изпита в края на семестъра. За изключително представяне на студент в образователния процес (100% изпълнение на задачите от текущия контрол, активно и правилно методическо участие в дискутирането на лекционния материал) той се освобождава от семестриален изпит.

Делът на текущия контрол от общата оценка е 75%, а на финалния изпит – 25%.

КАРТОГРАФИЯ

ECTS кредити: 5.5

Седмичен хорариум: 2л + 2у

Форма за проверка на знанията: текущ контрол и изпит

Вид на изпита: писмен

Семестър: I

Методическо ръководство:

Катедра „География, екология и опазване на околната среда“

Природоматематически факултет

Лектори: гл.ас. д-р инж. Галина Безинска

E-mail: galinabezinska@swu.bg

Анотация:

Учебната дисциплина “Картография” е основна дисциплина в науките за Земята. Осъществява тесни връзки и с други науки в областта на социално-икономическите и природни явления. Този курс включва принципи за проектиране и създаване на карти със съвременни инструменти за картографиране.

Студентите ще прилагат картографската теория към реални практически проблеми, като се фокусират върху вземането на оптимални решения за проектиране, избор на визуални променливи, класифициране и обобщаване на данни, прилагане на принципите на цветовете и контраста и избор на проекции за карти.

Съдържание на учебната дисциплина:

Изучаваният материал включва понятия от основните раздели на картографията. В първата част е наблегнато на математическата основа на картата. Накратко е обяснена терминологията от математическата картография, свързана с понятията карта, мащаб, координатни системи, модели, дефиниращи фигурата на Земята и картните проекции, използвани за нейното картографиране. От теоретичната картография са включени фундаментални въпроси, разясняващи теорията на картографското изобразяване и проектиране, етапите на съставяне на картите и принципите за картографска генерализация. Съвременната картография се разглежда в контекста на компютърната картография и географските информационни системи.

В резултат на изучаваната дисциплина в края на семестъра студентите трябва да знаят: понятията карта и електронна карта, елементи и видове карти, как се чете географската карта; мащаб и приложението му върху карта; математическите форми, които най-добре представят Земята; координатните системи за изобразяване на картографското съдържание върху елипсоида и в равнината (картата), как се определя местоположението на точка от земната повърхност, понятие за картографски проекции, техния вид и свойства и защо се прилагат при съставяне на карти. Каква проекция да изберем за конкретния случай? Как се избира проекция в ГИС среда? Разлика между географски и проекционни координати.

От наученото на практическите упражнения студентите трябва да могат да съставят самостоятелно карта. Те трябва да могат да структурират общогеографското и тематично съдържание в картни слоеве, да познават и изберат подходящите картографски знаци, да оформят окончателния проект с всички елементи на картата и да извършват картометрични измервания върху нея.

Технология за обучение и оценяване:

Обучението включва лекции и практически упражнения. Лекционният курс се провежда въз основа на предварително планиране на всяка лекция със следните компоненти: изложение, обобщение и дискусия. Прави се връзка между предходната и новата лекция, връзки с други учебни дисциплини и научни области. Процесът на преподаване е свързан и с използване на средства за онагледяване – презентации, карти, графични изображения и др. Практическите занятия се провеждат на подгрупи в специализирана лаборатория по картография и ГИС. В началото на всяко упражнение се дават инструкции и насоки за изработване на всеки един етап от проекта, след което студентите изпълняват самостоятелно задачите.

Оценяването през семестъра се извършва периодично чрез възлагане на упражнения и подготовка на картографски проекти. Включва се още решаване на тест, върху съдържанието на учебната програма. Критерий за оценяване е степента на изпълнение на задачите като се отчитат равнищата на компетентност, аналитичност, разбиране. Делът на текущия контрол от общата оценка е 75%, като в нея относителното тегло на теста е 70%, на останалите компоненти – 30%.

До писмен изпит се допускат студентите, които са получили оценка от текущия контрол не по-ниска от Среден 3. Кредити се присъждат само ако общата оценка е равна или е по-висока от Среден 3, съгласно системата за натрупване и трансфер на кредити.

ОБЩА ИКОНОМИЧЕСКА ТЕОРИЯ

ECTS кредити: 5.5

Седмичен хорариум: 2л + 2су

Форма за проверка на знанията: текущ контрол и изпит Вид на изпита: писмен

Семестър: 1

Методическо ръководство:

Катедра „География, екология и опазване на околната среда“

Природоматематически факултет

Лектор: гл.ас.д-р Боряна Димитрова

E-mail: b_dimi@swu.bg

Анотация:

Лекционният курс е насочен към разкриване на основните икономически закономерности, икономическите принципи и причинно-следствените връзки, които възникват при функционирането на икономическата система, която е сложно социално-икономическо цяло, съдържащо относително обособени микроикономически единици - фирмите и домакинствата. Основен акцент се поставя върху темите пазар и пазарни сили, полезност, пазарни структури и конкуренция, брутен продукт, бизнес-цикъл, пари, валутен обмен. Дисциплината дава основата, върху която да се разшири познанието на студентите по дисциплини като дигитална икономика, регионална икономика, зелена икономика, икономика на ЕС, икономически анализи и прогнози, поведенчески икономикс, икономика на знанието и иновациите, икономика на труда и други. Целта на учебната дисциплина е студентите да получат задълбочени икономически знания за съдържанието и основните механизми на чиято основа функционира пазарната икономика.

Съдържание на учебната дисциплина:

Предмет и област на основите на пазарната икономика. Методи и инструментариум. Основни икономически теории и системи. Пазарен механизъм. Същност. Търсене. Предлагане. Пазарно равновесие. Анализ на търсенето и предлагането. Еластичност на търсенето и предлагането. Методи за измерване. Полезност. Потребление, обща и пределна полезност. Специфични криви, свързани с полезността и ефективността. Производство. Производствена функция. Комбиниране на факторите на производството и изграждане на оптимална производствена функция. Закон за намалената възвращаемост. Маргинален анализ и маргинално производство. Пазарни структури. Съвършена конкуренция, монополистическа конкуренция. Олигопол. Монопол. Пазар на основните фактори (ресурси) на производството. Доходи. Търсене и предлагане на ресурси. Държавна намеса в икономиката. Необходимост. Икономически концепции. Критика на икономизма. Определяне състоянието на икономиката. Брутен национален продукт. Брутен вътрешен продукт. Показатели и подходи за измерване. Участие на отраслите във формирането на БНП и неговите производни показатели. Бизнес-цикли, инфлация, кризи. Фази на бизнес-циклите. Увеличаване количеството на парите и инфлацията. Заетост и безработица. Определяне. Мерки за преодоляване на безработицата и ефектите от нея. Размяна, пари и банково дело. Бартерна размяна (стокови пари). Парична (монетарна размяна). История на парите. Функции на парите. Количество пари. Банки, функции на банките. Операции за контролиране количеството пари. Закон за БНБ. Паричен съвет - същност и особености. Средства за управление на икономиката. Монетарна политика - видове и основни средства. Фискална политика - видове и основни средства. Същност на държавния бюджет и на понятието "бюджетен дефицит". Световна търговия. Абсолютни и сравнителни предимства. Търговски бариери. Тарифи, субсидии и т.н. Икономическа интеграция. Глобализация и регионализация. Международни финанси. Платежен баланс. Валутни и валутен обмен.

Технология за обучение и оценяване

Обучението по учебната дисциплина се извършва под формата на лекции и семинарни упражнения. Дисциплината завършва с изпит. Приоритет в обучението има практическата и самостоятелната работа на студентите. Оценяват се знанията, уменията и компетентността по време на семинарните занятия, при осъществяването на текущия контрол, като от сериозно значение са резултатите, постигнати от поставените задания и тестове.

ECTS кредити: 5.5

Седмичен хорариум: 2л + 2су

Форма за проверка на знанията: текущ контрол и изпит

Вид на изпита: писмен

Семестър: I

Методическо ръководство:

Катедра „География, екология и опазване на околната среда“

Природоматематически факултет

Лектор: проф. д-р Мария Кичева

E-mail: mkicheva@swu.bg

Анотация:

Курсът има за задача да запознае студентите с основите на теорията на устойчивото развитие, както и с най-важните за икономиката проблеми в тази област, с акцент върху позицията на Европейския съюз в областта на устойчивото развитие като глобален социално-икономически проблем. Дисциплината е една от основните дисциплини при обучението на специалисти с висше икономическо образование. Тя конкретизира множество теоретични положения, свързани с микро и макроикономиката, правото, теорията на политическата интеграция, околната среда, социологията, политологията, културологията и др., давайки същевременно конкретни практически познания, необходими за успешна работа в условията на достигането на сложни международни договорености в областта на устойчивото развитие на България и ЕС. Целта на учебната дисциплина е студентите да придобият необходимите теоретични знания, позволяващи правилна интерпретация на поведението на правителството, държавните органи и другите икономически и политически агенти, играещи ключова роля при реализацията на целите на устойчивото развитие в България и в международен план.

Съдържание на учебната дисциплина:

Икономическо развитие и околна среда - история. Традиционната макроикономическа теория и устойчивото развитие. Концепцията за устойчивото развитие. Критика на концепцията за устойчивото развитие. Стратегическо устойчиво развитие. Проблеми на устойчивото развитие, свързани с енергетиката. Политика на ЕС в областта на околната среда. Глобалните проблеми и развиващите се страни. Корпоративна устойчивост. Концепцията за чисто производство.

Технология за обучение и оценяване

Обучението по учебната дисциплина се извършва под формата на лекции и семинарни упражнения. Дисциплината завършва с изпит. Приоритет в обучението има практическата и самостоятелната работа на студентите. Оценяват се знанията, уменията и компетентността по време на семинарните занятия, при осъществяването на текущия контрол, като от сериозно значение са резултатите, постигнати от поставените задания и тестове.

БИОГЕОГРАФИЯ

ECTS кредити: 2,5

Седмичен хорариум: 1л+1л

Форма за проверка на знанията: изпит

Вид на изпита: писмен

Семестър: I

Методическо ръководство:

Катедра: "География, екология и опазване на околната среда"

Факултет: "Природо-математически"

Лектори: доц. д-р инж. Константин Тюфекчиев

E-mail: konstantinat@swu.bg

Анотация:

Учебната дисциплина "Биогеография" е една от фундаменталните научни дисциплини в географията имаща за цел да предаде на студентите знания за историята, развитието и еволюцията на живите организми, както и факторите определящи съвременното им разпространение в географското пространство.

Като наука изучаваща разпределението на растителната покривка и животинските организми, тя дава също и необходимия фундамент за развитието на регионалните географски науки, като – природна география на континентите и география на страните.

Изучавайки родствениите връзки и екологичните характеристики на видовете, сегашните природогеографски условия, както палеогеоморфоложките, палеоклиматичните и

палеонтологичните факти, биогеографията е призвана още и да прогнозира бъдещото развитие на организмовите ареали и ареалите на биотичните съобщества, въз основа на разработването на различни прогнозни модели и тематични карти.

Биогеографията решава и проблеми, свързани с практическата дейност на човека, каквито са разкриването, защитата и рационалното използване на ресурсите в биосферата.

Съдържание на учебната дисциплина:

Лекционният курс по обща биогеография се изучава от студенти в първи курс на специалността „Териториално развитие и устойчива икономика“. Целта е да се придобият знания свързани с :

- Причините за разпространението и разселването на организмите.
- Обхвата на основните биомите на сушата, обособени на базата на географските закономерности.
- Биогеографските особености на Световния океан и океанските острови;
- Височинната зонираност на растителните съобщества.
- Теоретични постановки и практически упражнения по осъществяване на биогеографски райониране на Света.

Технология на обучението и оценяване:

Задачата на дисциплината е студентите да се научат умело да използват получените знания за съставянето на биогеографски карти, да класифицират различни биоценози и елементарно да определят флората и фауната на дадена територия.

В резултат на изучаването на дисциплината студентите е необходимо да знаят:

- основните представители на флората и фауната в биомите на сушата и в океана.
- причините и факторите определящи разпространението на съвременните организми.
- принципите на биогеографското райониране.

Лекциите и упражненията се провеждат на основата на материално-техническата база на катедра "ГЕООС", както и извън нея, на територията на НП „Рила“, „Пирин“ и ПП „Беласица“. За учебни цели се използва и базата на БАН в лицето на

„Ботаническата градина“, „Природонаучният музей“ и различни стационари на Института по гората. За онагледяване на преподавания лекционен материал се използва компютър с видео - проектор, учебни видеофилми, специализиран ГИС софтуер (Google Earth, ArcGIS), нагледни материали (табла, схеми и карти), част от които са разработвани като курсови и дипломни работи на студенти.

Извънаудиторната подготовка на студентите е свързана основно с работа в библиотека и в интернет, както с индивидуални и групови консултации.

По време на курса на обучение се извършва текущ контрол за оценяване на знанията, включващ разработването и защитата на реферат или презентация, които отговарят на съдържанието на лекционния материал. Всеки студент изготвя терминологичен речник, а придобитите знания и умения се оценяват чрез колоквиуми под формата на тест. Оценяването се извършва по шестобалната система в зависимост от изпълнението на задачата: Отличен 6 – над 89% , Много добър 5 – 70% - 89 % , Добър 4 – 50% -70%, Среден 3– 30% - 50%, Слаб 2 – под 30%. До изпит се допускат само студентите, които са изпълнили изискванията на Правилника за образователната дейност на ЮЗУ, изпълнили са и изискванията за овладяване съдържанието на учебната дисциплина, заложен в тяхната аудиторна и извънаудиторна заетост и общата оценка от текущия контрол е не по-ниска от Среден 3.

ГЕОМОРФОЛОГИЯ

ECTS кредити: 5.5

Седмичен хорариум: 3л + 1у

Форма за проверка на знанията: текущ контрол и изпит

Вид на изпита: писмен

Семестър: II

Методическо ръководство:

Катедра „География, екология и опазване на околната среда“

Природоматематически факултет

Лектори: доц. д-р Красимир Стоянов

E-mail: krasi_sto@swu.bg

Анотация:

Учебната дисциплина „Геоморфология” има за цел да запознае студентите от специалност „Териториално развитие и устойчива икономика“ с произхода, еволюцията и процесите на формиране на земния релеф. Дисциплината е непосредствено свързана с геологията, геодезията, топографията, археологията, почвознанието.

Съдържание на учебната дисциплина:

Геоморфологията е преходна наука между геологията и географията. Тя си служи с редица географски и геоложки методи за изследване и зависи от степента на тяхното развитие и усъвършенстване.

Релефът се формира под съвкупното влияние на ендегенните процеси – тектонските движения и вулканизма, и екзогенните процеси – изветряне, денудация, ерозия, екзарация, окарствяване, дефлация, абразия. Благодарение на тяхното съвместно действие се формират морфоструктурните и морфоскулптурни особености на релефа.

В часовете за упражнения е отделено внимание на усвояването на основни практически умения за теренни и лабораторни геоморфоложки изследвания и в частност за геоморфоложко картиране в различни мащаби. Специално внимание е обърнато на работата с геоложки компас, полево определяне на основните видове скали и минерали, откриване и определяне на тектонски обусловени релефни форми, барометрично нивелиране и др. дейности, описани в издаденото за целта ръководство.

Технология за обучение и оценяване:

Обучението по дисциплината “Геоморфология” се извършва съгласно действащия учебен план на специалност “ Териториално развитие и устойчива икономика“, ОКС “Бакалавър”.

Занятията се провеждат в учебна зала, където се дискутират теоретичните факти, процеси и явления, след което се поставят практически задачи, които студентите изпълняват индивидуално. Предвидени са много практически упражнения.

В курса на обучението по дисциплината студентите разработват по един реферат или презентация върху геоморфоложка тематика.

Изпитната процедура включва тест или писмен изпит след предварително раздаден конспект. Относителното тегло на изпита от общата оценка е 25%.

ГЕОГРАФИЯ НА ПРОИЗВОДСТВОТО И ОБСЛУЖВАЩАТА СФЕРА**ECTS кредити:** 5.5**Седмичен хорариум:** 3л + 1у

Форма за проверка на знанията: текущ контрол и изпит

Вид на изпита: писмен**Семестър:** II**Методическо ръководство:**

Катедра „География, екология и опазване на околната среда“

Природоматематически факултет

Лектори: доц. д-р Емилия ПатарчановаE-mail: emilia_patarchanova@swu.bg**Анотация:**

Учебната дисциплина “География на производството и обслужващата сфера” е задължителна дисциплина при обучението на студентите от специалност “Териториално развитие и устойчива икономика”. Целта на лекционния курс е да формира необходимия понятийно-терминологичен апарат, да обясни научната същност на локализационните теории, да запознае студентите с особеностите на икономическите производства, формите на териториалната организация на икономическите дейности и факторите за тяхното развитие, да изясни регионалните различия в организацията и локализацията на производствените и обслужващи дейности в световното стопанство и значението на географските изследвания на стопанските отрасли.

Съдържание на учебната дисциплина:

Лекционният материал е структуриран в четири раздела. Първият раздел изяснява предмета, задачите и методите на учебната дисциплина. Разглежда основните категории и термини

в социално-икономическата география, свързани с производствената и обслужващата сфера; процеса на формиране на националното и световното стопанство, неговата структура, общественото разделение на труда. Разделът завършва с представяне на основните локализационни теории и школи. Следващите три раздела са посветени на всеки един от трите сектора на световното стопанство. Изучават се основните производства. Изяснява се значението и влиянието на отделните групи фактори върху съвременното им развитие, разглежда се отрасловата и териториалната им структура, разкриват се особености и регионални различия. Специално внимание се отделя на проблемите на териториалната организация на услугите, на екологичните проблеми и възможностите за устойчиво развитие и регионална ефективност. Подчертават се насоките на развитие.

Технология за обучение и оценяване:

Обучението включва лекции и практически упражнения. Лекционният курс се провежда въз основа на предварително планиране на всяка лекция със следните компоненти: изложение, обобщение и дискусия. Прави се връзка между предходната и новата лекция, връзки с други учебни дисциплини и научни области. Процесът на преподаване е свързан и с използване на средства за онагледяване – презентации, карти, графични изображения и др. Практическите упражнения са свързани със селектиране, ранжиране, обработване и анализ на статистическа информация. Дискутират се тенденции в териториалното или историческото развитие на определени производства и отрасли, провокира се студентското мислене за иновативни идеи.

Оценяването през семестъра се извършва периодично чрез възлагане на реферат или презентация. Включва се още решаване на тест, върху на съдържанието на учебната програма. Възлагат се индивидуални задачи за работа със статистическа информация – анализ, синтез, визуализация. Критерий за оценяване е степента на изпълнение на задачите (реферат, презентация, тест, анализи) като се отчитат равнищата на компетентност, аналитичност, разбиране. Делът на текущия контрол от общата оценка е 75%, като в нея относителното тегло на теста е 70%, на останалите компоненти – 30%.

До писмен изпит върху две теми от конспекта се допускат студентите, които са получили общата оценка от текущия контрол е не по-ниска от Среден 3. Кредити се присъждат само ако общата оценка е равна или е по-висока от Среден 3, съгласно системата за натрупване и трансфер на кредити.

ДЕМОГРАФИЯ, ДЕМОГРАФСКИ АНАЛИЗИ И ПРОГНОЗИ

ECTS кредити: 5.5

Седмичен хорариум: 2л + 2су

Форма за проверка на знанията: текущ контрол и изпит   **Вид на изпита:** писмен

Семестър: 2

Методическо ръководство:

Катедра „География, екология и опазване на околната среда“

Природоматематически факултет

Лектор: доц.д-р Петър Първанов

E-mail: PETARPARVANOV@swu.bg

Анотация:

Курсът запознава студентите със същността на демографските процеси концепция, връзките и зависимостите между демографията и другите функционални области на развитието на нацията, основните подходи и методи за управление на демографските процеси, тенденциите, опита и ефекта от функционирането на демографските процеси в различните сфери и отрасли на икономиката. Задълбочено се изясняват мястото и ролята на участниците в демографския процес, както и характеристиките на взаимоотношенията помежду им. Разкриват се особеностите на демографията в националната и световната икономика. Специално внимание се отделя на техниките и технологиите, използвани в организацията и управлението и прогнозирането на демографските процеси. Подчертава се значението на интегрираното управление за ефективното функциониране на демографските процеси. Целта на учебната дисциплина е студентите да усвоят знания за мястото и ролята на демографските процеси в икономиката и в различните организации, основните подходи и методи за нейното управление, както и със световните тенденции, опита и постиженията на развитите нации в приложението им. Да определят предмета, обекта и обхвата на Демографията в организационен, национален и международен мащаб. Подробно да разглеждат

елементите на демографската система. Последователно да разкриват проблемите на стратегическото, тактическото и оперативното управление на демографските процеси.

Съдържание на учебната дисциплина:

Основни понятия в демографията. Моментно състояние на населението. Възрастово-полова пирамида. Основни демографски процеси. Демографска мрежа. Демографски таблици. Синтетични показатели в демографията. Раждаемост. Смъртност. Остаряване на населението. Брачност и бракоразводност. Изучаване на миграциите. Демографски модели и демографски прогнози. Теория за демографския преход. Теория за «втория демографски преход. Политика към семейството и раждаемостта.

Технология за обучение и оценяване

Обучението по учебната дисциплина се извършва под формата на лекции и семинарни упражнения. Дисциплината завършва с изпит. Приоритет в обучението има практическата и самостоятелната работа на студентите. Оценяват се знанията, уменията и компетентността по време на семинарните занятия, при осъществяването на текущия контрол, като от сериозно значение са резултатите, постигнати от поставените задания и тестове.

БИЗНЕС СТАТИСТИКА

ECTS кредити: 5.5

Седмичен хорариум: 2л + 2су

Форма за проверка на знанията: текущ контрол и изпит

Вид на изпита: писмен

Семестър: 2

Методическо ръководство:

Катедра „География, екология и опазване на околната среда“

Природоматематически факултет

Лектор: проф. д-р Вяра Кюрова

E-mail: vvasileva@swu.bg

Анотация:

В лекционния курс се разглеждат статистическите методи и се разкриват тяхната същност и конкретното им приложение в икономическата практика. Специално внимание се обръща на възможностите за получаване на статистически характеристики с помощта на ПК и ППСП и се акцентира на интерпретацията на тези характеристики. Целта на учебната дисциплина е да запознае студентите с основните знания на статистиката и тяхното практическо приложение при статистическо изучаване на икономически явления и процеси. След преминаване на курса по дисциплината, студентите трябва да са придобили основни знания, свързани с практическото прилагане на техники и методология, стояща в основата на редица икономически дейности, изискващи анализ и тълкуване.

Съдържание на учебната дисциплина:

Статистиката като наука и практика. Предмет, метод и функции на статистиката. Основни статистически понятия. Статистическа съвкупност - същност и видове статистически съвкупности. Статистическа единица. Определение. Видове единици. Статистически признак. Определение и видове признаци. Статистически сведения – същност и етап на получаването им. Обобщаващи статистически характеристики. Измерване и измерителни скали. Статистическо изучаване – същност, обект на статистическото изучаване. Програма и план на статистическото изучаване. Видове статистически изучавания. Фази (етапи) на статистическото изучаване. Статистическо наблюдение – същност, задачи и форми на статистическото наблюдение. План и организация на статистическото наблюдение. Грешки при статистическото наблюдение. Статистическа групировка и сводка. Същност, познавателно значение и етапи на статистическата групировка и сводка. Видове статистически групировки. Техника на статистическата групировка. Статистически анализ. Същност на статистическия анализ. Задачи на статистическия анализ. Видове статистически анализ. Статистически редове. Определение и елементи. Видове статистически редове. Статистически таблици. Същност и елементи на статистическите таблици. Видове статистически таблици. Графични статистически изображения. Същност и познавателни възможности на графичните статистически изображения. Елементи на графичните статистически изображения. Видове графични статистически изображения. Приложение на графичните статистически изображения. Статистически величини. Същност на статистическите величини.

Видове статистически величини. Абсолютни статистически величини – същност, видове. Относителни статистически величини – същност и видове. Средни величини – същност и видове. Средни величини от вариационни статистически редове. Алгебрични средни величини от вариационни редове. Средна аритметична величина. Същност, свойства, изчисляване. Изчисляване на средна аритметична величина от данни на териториални и категорийни статистически редове. Неалгебрични (позиционни) средни величини – същност и видове. Медиана. Изчисляване на медиана при дискретни и при интервални вариационни редове. Квартили, децили и центили. Мода – същност, изчисляване при негрупирани данни, от дискретни вариационни редове и от интервални редове. Съотношение между средна аритметична величина, мода и медиана. Статистическо разсейване. Обща характеристика и познавателно значение. Методи за измерване на статистическото разсейване. – ранг, средно аритметично отклонение, средно квадратично отклонение, дисперсия. Средно квадратично отклонение и дисперсия при алтернативни категорийни признаци. Квартилно отклонение (метод на Боули) Средна разлика. Емпирично съотношение между абсолютните измерители на статистическото разсейване. Моменти, асиметрия и ексцес. Същност на моментите на разпределението. Видове моменти на разпределението. Същност и изчисляване на асиметрията и ексцеса. Репрезентативно (извадково) статистическо изучаване. Обща характеристика и предимства на репрезентативното статистическо изучаване. Задачи на репрезентативното изучаване. Изисквания при формирането на извадката. Видове подбор и видове извадки. Статистическо оценяване. Определяне размера на средната грешка и на максималната грешка на оценката. Определяне интервала на доверителност. Планиране обема на извадката. Области на приложение на репрезентативните изучавания. Статистическо изучаване на зависимости. Същност и видове зависимости. Дисперсионен анализ – обща характеристика. Еднофакторен дисперсионен анализ. Регресионен анализ – същност, видове. Статистическо изучаване на формата на корелационната зависимост. Корелационен анализ – същност, видове. Методи за измерване теснотата на корелационните връзки. Статистическо изучаване на развитие. Познавателна същност. Методи за анализ на развитие. Описателни показатели за характеризиране на развитие. Статистическо характеризиране на общо развитие.

Технология за обучение и оценяване

Обучението по учебната дисциплина се извършва под формата на лекции и семинарни упражнения. Дисциплината завършва с изпит. Приоритет в обучението има практическата и самостоятелната работа на студентите. Оценяват се знанията, уменията и компетентността по време на семинарните занятия, при осъществяването на текущия контрол, като от сериозно значение са резултатите, постигнати от поставените задания и тестове.

ГЕОГРАФИЯ НА ЕТНОСИТЕ И РЕЛИГИИТЕ

ECTS кредити: 4

Седмичен хорариум: 2 л + 1 у

Форма за проверка на знанията: текущ контрол и изпит

Вид на изпита: писмен

Семестър: II

Методическо ръководство:

Катедра „География, екология и опазване на околната среда“

Природоматематически факултет

Лектори: доц. д-р Емилия Патарчанова

E-mail: emilia_patarchanova@swu.bg

Анотация:

Учебната дисциплина “География на етносите и религиите” е избираема за студентите в специалност “Териториално развитие и устойчива икономика”. Целта на лекционния курс е да запознае студентите с основните категории и понятия, специфични за дисциплината. Изясняват се факторите, влияещи върху етногенетичните процеси в света и формирали основните ядра на етногенезис, сред които изпъкват природните, икономическите и обществените фактори. Обогащаване и разширяване познанията на студентите за формирането, развитието във времето и разпространението на етносите в териториален аспект. Засягат се и особеностите на отделни народи, етнически групи. Студентите се научават да използват правилно терминологичния апарат по дисциплината, да познават същността и особеностите за формиране на основните ядра на етногенезис, да анализират факторите, влияещи върху развитието на съвременната конфесионална структура на населението в глобален и регионален аспект.

Съдържание на учебната дисциплина:

Курсът лекции е структуриран в три раздела. Първият има теоретичен характер и е посветен на основни категории и понятия, специфични за тази дисциплина. Изясняват се факторите, влияещи върху етногенетичните процеси в света и формирали основните ядра на етногенезис, сред които изпъкват природните, икономическите и обществените фактори. Вторият раздел е посветен на етносите – особености и териториално разпространение. Той има за цел да обогати и разшири познанията за формирането, развитието във времето и разпространението на етносите в териториален аспект. Засягат се и особеностите на отделни народи, етнически и етнографски групи. Значително място е отделено за основните етнически общности в света. Третата част е посветена на география на религиите. Това е сравнително слабо развито направление в географията, което предполага засилен интерес от страна на студентите. Тя цели да покаже ролята на религията и значението ѝ за развитието на обществото, като поставя акцент върху съвременната конфесионална структура на населението в глобален аспект. Проследява се връзката и влиянието между природната среда, религията и особеностите в социално-икономическото развитие на съответната територия и на населението ѝ.

Технология за обучение и оценяване:

Обучението включва лекции и практически упражнения. Лекционният курс се провежда въз основа на предварително планиране на всяка лекция със следните компоненти: изложение, обобщение и дискусия. Прави се връзка между предходната и новата лекция, връзки с други учебни дисциплини и научни области. Процесът на преподаване е свързан и с използване на средства за онагледяване – презентации, карти, графични изображения и др. Практическите упражнения са свързани със селектиране, ранжиране, обработване и анализ на статистическа информация. Дискутират се тенденции в териториалното или историческото развитие на определени производства и отрасли, провокира се студентското мислене за иновативни идеи.

Оценяването през семестъра се извършва периодично чрез възлагане на реферат или презентация. Включва се още решаване на тест, върху на съдържанието на учебната програма. Възлагат се индивидуални задачи за работа със статистическа информация – анализ, синтез, визуализация. Критерий за оценяване е степента на изпълнение на задачите (реферат, презентация, тест, анализи) като се отчитат равнищата на компетентност, аналитичност, разбиране. Делът на текущия контрол от общата оценка е 75%, като в нея относителното тегло на теста е 70%, на останалите компоненти – 30%.

До писмен изпит върху две теми от конспекта се допускат студентите, които са получили общата оценка от текущия контрол е не по-ниска от Среден 3. Кредити се присъждат само ако общата оценка е равна или е по-висока от Среден 3, съгласно системата за натрупване и трансфер на кредити.

ЕТНО-РЕЛИГИОЗНА И ЛИНГВИСТИЧНА СТРУКТУРА НА СВЕТА

ECTS кредити: 4

Седмичен хорариум: 2л + 1у

Форма за проверка на знанията: текущ контрол и изпит

Вид на изпита: писмен

Семестър: II

Методическо ръководство:

Катедра „География, екология и опазване на околната среда“

Природоматематически факултет

Лектори: доц. д-р Емилия Патарчанова

E-mail: emilia_patarchanova@swu.bg

Анотация:

Учебната дисциплина “Етно-религиозна и лингвистична структура на света” е избираема за студентите в специалност “Териториално развитие и устойчива икономика”. Целта е да запознае студентите с основните категории и понятия. Изясняват се факторите, влияещи върху етногенетичните процеси в света и формирали основните ядра на етногенезис, сред които изпъкват природните, икономическите и обществените фактори. Обогаляване и разширяване познанията на студентите за формирането, развитието във времето и разпространението на етносите в териториален аспект. Засягат се и особеностите на отделни народи, етнически, лингвистичните и етнографски групи. Студентите се научават да използват правилно терминологичния апарат по дисциплината, да познават същността и особеностите за формиране на основните ядра на етногенезис, сред които изпъкват природните, икономическите и обществените фактори, да анализират факторите, влияещи върху развитието на съвременната конфесионална структура на населението в глобален аспект. Проследяват връзката и влиянието между природната среда, религията и особеностите в социално-икономическото развитие на съответната територия и на

населението ѝ.

Съдържание на учебната дисциплина:

Курсът лекции е структуриран в три раздела. Първият има теоретичен характер и запознава студентите с основни категории и понятия, специфични за тази дисциплина. Изясняват се факторите, влияещи върху етногенетичните процеси в света и формирали основните ядра на етногенезис, сред които изпъкват природните, икономическите и обществените фактори. Вторият раздел е посветен на етносите – особености и териториално разпространение. Той има за цел да обогати и разшири познанията на студентите за формирането, развитието във времето и разпространението на етносите в териториален аспект. Засягат се и особеностите на отделни народи, етнически, лингвистичните и етнографски групи. Значително място в курса е отделено за основните етнически общности в света. Третата част е посветена на география на религиите. Тя цели да покаже ролята на религията и значението ѝ за развитието на обществото. Поставя се акцент върху съвременната конфесионална структура на населението в глобален аспект. Проследява се връзката и влиянието между природната среда, религията и социално-икономическото развитие на съответната територия и на населението ѝ.

Технология за обучение и оценяване:

Обучението включва лекции и практически упражнения. Лекционният курс се провежда въз основа на предварително планиране на всяка лекция със следните компоненти: изложение, обобщение и дискусия. Прави се връзка между предходната и новата лекция, връзки с други учебни дисциплини и научни области. Процесът на преподаване е свързан и с използване на средства за онагледяване. Практическите упражнения са свързани със селектиране, ранжиране, обработване и анализ на статистическа информация. Дискутират се тенденции в териториалното или историческото развитие на определени производства и отрасли, провокира се студентското мислене за иновативни идеи.

Оценяването през семестъра се извършва периодично чрез възлагане на реферат или презентация. Включва се още решаване на тест, върху на съдържанието на учебната програма. Възлагат се индивидуални задачи за работа със статистическа информация – анализ, синтез, визуализация. Критерий за оценяване е степента на изпълнение на задачите (реферат, презентация, тест, анализи) като се отчитат равнищата на компетентност, аналитичност, разбиране. Делът на текущия контрол от общата оценка е 75%, като в нея относителното тегло на теста е 70%, на останалите компоненти – 30%.

До писмен изпит върху две теми от конспекта се допускат студентите, които са получили общата оценка от текущия контрол е не по-ниска от Среден 3. Кредити се присъждат само ако общата оценка е равна или е по-висока от Среден 3, съгласно системата за натрупване и трансфер на кредити.

ИКОНОМИКА НА ЕС

ECTS кредити: 4

Форма за проверка на знанията: текущ контрол и изпит

Семестър: 2

Методическо ръководство:

Катедра „География, екология и опазване на околната среда“

Природоматематически факултет

Лектор: доц.д-р Петър Първанов

E-mail: PETARPARVANOV@swu.bg

Седмичен хорариум: 2л + 1су

Вид на изпита: писмен

Анотация:

Целта на курса е да въведе студентите в основните проблеми на Европейската икономическа интеграция и формирането на единното Европейско стопанство. Акцентира се върху етапите на европейската икономическа интеграция, върху предимствата и проблемите при формирането и укрепването на единното европейско икономическо пространство; върху формирането и компетенциите на основните европейски институции; върху формирането и развитието на Единния пазар на Европейската общност; върху формирането и ролята на Единния икономически и валутен съюз; върху общите политики на ЕС. Разглеждат се също международните икономически и търговски връзки на ЕС, ролята му на основен фактор в Световното стопанство. Разглеждат се проблемите, свързани с разширяването на ЕС и трудностите на новоприетите държави при тяхната адаптация към изискванията и стандартите на Единната европейска икономическа общност.

Съдържание на учебната дисциплина:

Европейският свят в неговото историческо развитие – свят на плурализъм и конкуренция. Идеи и опити за Европейска интеграция през вековете. Предпоставки и условия за Европейската икономическа интеграция след Втората световна война. Основните етапи на Европейската икономическа интеграция. Структура и основни институции на ЕС. Общата търговска политика на ЕС. Обща валутна и финансова политика на ЕИО и ЕС. Структурни политики на ЕС. Общите политики в областта на енергетиката, индустрията и транспорта. Общата екологична политика на ЕС. Общата образователна политика на ЕС. Трите стълба на Европейската общност – същност и структура. ЕС – основен фактор в международните отношения.

Технология за обучение и оценяване

Обучението по учебната дисциплина се извършва под формата на лекции и семинарни упражнения. Дисциплината завършва с изпит. Приоритет в обучението има практическата и самостоятелната работа на студентите. Оценяват се знанията, уменията и компетентността по време на семинарните занятия, при осъществяването на текущия контрол, като от сериозно значение са резултатите, постигнати от поставените задания и тестове.

БИЗНЕС КОМУНИКАЦИИ

ECTS кредити: 4

1cy

Форма за проверка на знанията: текущ контрол и изпит

Семестър: 2

Методическо ръководство:

Катедра „География, екология и опазване на околната среда“

Природоматематически факултет

Лектор: проф.д-р Мария Кичева

E-mail: mkicheva@swu.bg

Седмичен хорариум: 2л +

Вид на изпита: писмен

Анотация:

Учебната дисциплина има за цел да даде системни знания по основните проблеми на бизнес-комуникациите на съвременния етап. Целта е да се изяснят основните проблеми, свързани със същността на личностното общуване и умението да се общува ефективно, вербални и невербални комуникации, изкуството да се водят преговори, бизнес-етикета, подходите и методите за тяхната реализация, изисквания на съвременния бизнес-етикет, както и свързаните с това теоретични дискусии. При интерпретирането на тези проблеми се отчитат, както отражението на прехода, така и изискванията на националните и международните стандарти. Втората основна цел на курса е студентите да усвоят успешно теоретично обосноващите концепции за бизнес комуникацията и практическите правила за прилагане на професионални комуникационни умения в общуването в конкретна бизнес-среда и формиране на практически умения и компетенции..

Съдържание на учебната дисциплина:

Теоретични основи на етиката на деловите отношения и бизнес - комуникациите. Природа и същност на етиката на деловите отношения и комуникациите в организацията. Етика в дейността на съвременната организация. Етика и норми на етично поведение на ръководителя. Бизнес-комуникации и делови отношения. Делово общуване и неговото управление. Комуникационна култура в деловото общуване. Вербално общуване. Невербално общуване. Дистанционно общуване. Особенности на деловото общуване с чуждестранни партньори. Правила и етикет на деловите отношения – правила на деловите отношения, етикет на деловия човек, етикет на деловите отношения. Международен бизнес-етикет. Култура на организацията. Делова кореспонденция. Изисквания за деловата кореспонденция.

Технология за обучение и оценяване

Обучението по учебната дисциплина се извършва под формата на лекции и семинарни упражнения. Дисциплината завършва с изпит. Приоритет в обучението има практическата и самостоятелната работа на студентите. Оценяват се знанията, уменията и компетентността по време на семинарните занятия, при осъществяването на текущия контрол, като от сериозно значение са резултатите, постигнати от поставените задания и тестове.

ХИДРОЛОГИЯ

ECTS кредити: 5,5

Седмичен хорариум: 3л + 1у

Форма за проверка на знанията: текущ контрол и изпит

Вид на изпита: писмен

Семестър: III

Методическо ръководство:

Катедра „География, екология и опазване на околната среда“

Природоматематически факултет

Лектори: доц. д-р Красимир Стоянов

e-mail: krasi_sto@swu.bg

Анотация:

Учебната дисциплина “Хидрология” е една от фундаменталните дисциплини в учебната програма. Тя има за цел да изгради у студентите базови знания за хидросферата на Земята, за нейното взаимодействие с атмосферата, литосферата и биосферата, както и за влиянието на човешката дейност върху тях. В рамките на предвидения хорариум се акцентира върху най-важните моменти от динамиката на водите с приоритет върху сушата. Разкрити са факторите и закономерностите, обуславящи хидроложкото разнообразие на нашата планета. Разглежда се структурата на хидросферата, след което се изучават: подземни води, речни води, езера, световен океан. Най-обширна е частта за речните води. В нея се придобиват знания за хидрографията и хидрометрията на речните води, както и за режима на реките.

Дисциплината кореспондира с предмета на изучаване на дисциплините „Климатология“, „Хидрология на България“, „Обща и регионална природна география на континентите“ и др., които са включени в учебния план на бакалавърската програма.

Съдържание на учебната дисциплина:

Дисциплината „Хидрология“ е структурирана в 4 раздела. Раздел I – Вода и хидросфера, предоставя знания за водата като природно вещество, за водния кръговрат и основните му звена, за структурата на хидросферата. Раздел II – Води на сушата, обхваща основните знания от хидрологията на подземните води, реките, езерата, ледниците. Раздел III – Световен океан, покрива основните знания от област Океанология;. Раздел IV – Използване и опазване на водите, третира актуални въпроси относно влиянието на човека и на климатичните промени върху водите.

Технология за обучение и оценяване:

Лекционният курс се провежда въз основа на предварително планиране на всяка лекция, което включва: тема, връзки между предходната и новата лекция, връзки с други дисциплинарни области, въведение, план, изложение, дискусия и обобщение. Процесът на преподаване на лекционния материал е свързан и с използване на средства за онагледяване – графични изображения, печатни и копирни материали, диапозитиви.

Практическите занятия се провеждат на подгрупи, в учебна зала. Някои от тези занятия включват и експериментална работа на терен, която провокира студентското мислене. В края на всяко занятие се поставят въпросите за предварителна подготовка на студентите за следващото упражнение.

Извънаудиторната подготовка на студентите е свързана основно с работа в библиотека, интернет, с работа по графичните задачи за самостоятелна работа, както и с индивидуални и групови консултации с цел теоретична подготовка за упражненията, за текущия контрол и изпита.

Текущият контрол се оценява на базата на следните критерии:

- качество на изработените карти и графики, дадени за самостоятелна работа.
- оценка от текущ тест по хидрология.

Оценяването се извършва по шестобалната система в зависимост от изпълнението на задачите както следва:

Отличен 6	– над 80%
Много добър 5	– 70% -80 %
Добър 4	– 50% -70%
Среден 3	– 30% -50%
Слаб 2	– под 30%

При получени оценки от текущия контрол над много добър студентите се освобождават от втора и трета част за изпита в края на семестъра. За изключително представяне на студент в

образователния процес (100% изпълнение на задачите от текущия контрол, активно и правилно методическо участие в дискутирането на лекционния материал) той се освобождава от семестриален изпит.

Делът на текущия контрол от общата оценка е 75%, като в нея относителното тегло на реферата или презентацията е 60% и 40% за теста.

До изпит се допускат само студентите, които са изпълнили изискванията на Правилника за образователната дейност на ЮЗУ, изпълнили са и изискванията за овладяване съдържанието на учебната дисциплина, заложен в тяхната аудиторна и извънаудиторна заетост и имат обща оценка от текущия контрол е не по-ниска от Среден 3. Изпитната процедура включва писмен изпит по една тема и от трите раздела на съдържанието на учебната дисциплина след предварително раздаден конспект. Относителното тегло на изпитната оценка при формирането на крайната оценка е 40%.

ПОЛИТИЧЕСКА ГЕОГРАФИЯ И ГЕОПОЛИТИКА

ECTS кредити: 5.5

Седмичен хорариум: 3л + 1у

Форма за проверка на знанията: текущ контрол и изпит   **Вид на изпита:** писмен

Семестър: III

Методическо ръководство:

Катедра „География, екология и опазване на околната среда“

Природоматематически факултет

Лектори: доц. д-р Емилия Патарчанова

E-mail: emilia_patarchanova@swu.bg

Анотация:

Учебната дисциплина “Политическа география и геополитика”, е една от задължителните дисциплини при обучението на студентите от специалност “ТРУИ”.

Основната цел на лекционния курс е да запознае студентите с възникването и утвърждаването на политическата география и геополитика като научна област в системата на географските науки; етапите, през които преминава развитието ѝ; обосноваването на съвременния предмет, задачи и методи на изследване. Специално внимание е отделено на глобалните и регионалните геополитически модели и влиянието им върху съвременните международни отношения, както и на взаимоотношенията между политическата география, геополитиката и геостратегията.

Съдържание на учебната дисциплина:

В структурен план темите са групирани в три раздела. Първият обхваща въпросите за началото, развитието и периодизацията на политическата география и геополитика. В исторически план се проследява еволюцията на основните идеи, теории и школи, свързани с политикогеографското познание. Акцентира се на по-прогресивните учени и създадени от тях направления, оказали съществено влияние не само върху развитието на политическата география, но и върху политическата култура и поведение на човечеството. Вторият раздел е посветен на възникването и развитието на държавата в географското пространство, видовете, функциите и устойчивостта на държавните граници. Обосновава се геополитическа класификация на държавните в света. Включени са и теми, отнасящи се до геополитическия баланс на съвременния свят, международните организации и защитата на националните интереси и националната сигурност на държавата. Третият раздел анализира в политикогеографски и геополитически план основните, ключови региони на света.

Технология за обучение и оценяване:

Обучението включва лекции и практически упражнения. Лекционният курс се провежда въз основа на предварително планиране на всяка лекция със следните компоненти: изложение, обобщение и дискусия. Прави се връзка между предходната и новата лекция, връзки с други учебни дисциплини и научни области. Процесът на преподаване е свързан и с използване на средства за онагледяване – презентации, карти, графични изображения и др. Практическите упражнения са свързани със селектиране, ранжиране, обработване и анализ на статистическа информация. Дискутират се тенденции в териториалното или историческото развитие на определени производства и отрасли, провокира се студентското мислене за иновативни идеи.

Оценяването през семестъра се извършва периодично чрез възлагане на реферат или

презентация. Включва се още решаване на тест, върху на съдържанието на учебната програма. Възлагат се индивидуални задачи за работа със статистическа информация – анализ, синтез, визуализация. Критерий за оценяване е степента на изпълнение на задачите (реферат, презентация, тест, анализи) като се отчитат равнищата на компетентност, аналитичност, разбиране. Делът на текущия контрол от общата оценка е 75%, като в нея относителното тегло на теста е 70%, на останалите компоненти – 30%.

До писмен изпит върху две теми от конспекта се допускат студентите, които са получили общата оценка от текущия контрол е не по-ниска от Среден 3. Кредити се присъждат само ако общата оценка е равна или е по-висока от Среден 3, съгласно системата за натрупване и трансфер на кредити.

КРЪГОВА ИКОНОМИКА

ECTS кредити: 5.5

Форма за проверка на знанията: текущ контрол и изпит

Семестър: 3

Методическо ръководство:

Катедра „География, екология и опазване на околната среда“

Природоматематически факултет

Лектор: проф.д-р Мария Кичева

E-mail: mkicheva@swu.bg

Седмичен хорариум: 2л + 2су

Вид на изпита: писмен

Анотация:

Учебния курс отразява новостите в развитието на съвременните икономики и бизнеса, както и спецификата на икономиката в региона. Акценти в обучението са: Глобални проблеми на съвременността; Екологична политика на ЕС; Кръгова икономика и ефективност на ресурсите; Екологично предприемачество; Кръгова и зелена икономика; Устойчиви архитектурни решения и др. Темите по дисциплината обхващат обучение по актуални проблеми на ефективното управление на ресурсите, в това число управлението на отпадъците и опазване на околната среда в съответствие с международните, европейски и национални критерии и изисквания. Целта на обучението е студентите да получат необходимия обем от интердисциплинарни теоретични знания и практически умения за осъществяване на успешна дейност, да придобият специфични знания и умения в областта на кръговата икономика и устойчивото развитие, включително и по предприемачество, финансиране и отчетност, правни аспекти, стратегически инфраструктури и производства, оценка на околната среда и технологиите, рециклирането, оценка и управление на риска, системи за управление и комуникация.

Съдържание на учебната дисциплина:

Кръгова икономика и устойчиво развитие. Концепция за кръгова икономика в Европа. Видове кръгова икономика. Принципи на кръговата икономика. Кръгова икономика и устойчив мениджмънт. Кръгова икономика и устойчиво управление на ресурсите. Иновации за кръгова икономика и ресурсна ефективност. Инвестиции в кръговата икономика. Бизнес модели на кръговата икономика. Финансиране на кръгови бизнес модели и решения в кръговата икономика. Кръгова икономика и устойчиви финанси. Кръгова икономика и трансформация на потреблението. Кръгова икономика и рециклиране на отпадъците. Потребителя предприемач и С2С платформите. Ритлейлърите и кръговата икономика. Потребителя предприемач и промяната на бизнес моделите в кръговата икономика.

Технология за обучение и оценяване

Обучението по учебната дисциплина се извършва под формата на лекции и семинарни упражнения. Дисциплината завършва с изпит. Приоритет в обучението има практическата и самостоятелната работа на студентите. Оценяват се знанията, уменията и компетентността по време на семинарните занятия, при осъществяването на текущия контрол, като от сериозно значение са резултатите, постигнати от поставените задания и тестове.

ПЛАНИРАНЕ И ПРОГНОЗИРАНЕ НА ИКОНОМИЧЕСКИ ПРОЦЕСИ

ECTS кредити: 5.5

Форма за проверка на знанията: текущ контрол и изпит

Семестър: 3

Методическо ръководство:

Катедра „География, екология и опазване на околната среда“

Природоматематически факултет

Лектор: проф.д-р Вяра Кюрова

E-mail: vvasileva@swu.bg

Седмичен хорариум: 2л + 2су

Вид на изпита: писмен

Анотация:

В лекционния курс се разглеждат теоретико-методологическите въпроси на планирането и прогнозирането. Разкриват се същността и съдържанието на плановия процес, извеждат се принципите, на които се основава той и се характеризират различните видове планове. Специално внимание се обръща на темите, свързани със стратегическото планиране, видовете стратегии и методите за анализ, както и на прогнозирането, видовете прогнози и методите за прогнозиране. Целта на учебната дисциплина е студентите да придобият знания и умения в областта на планирането и прогнозирането. След преминаване на курса по дисциплината, студентите трябва да са придобили компетентности за практическо прилагане на съвременните подходи, принципи, методи и технология на планиране и контролиране, както и на методите за прогнозиране.

Съдържание на учебната дисциплина:

Системен подход в планирането – същност, съдържание на понятието „система“, характеристика на системата. Прогнозиране - същност на прогнозирането, видове прогнози, методи за прогнозиране. Информационно осигуряване на бизнес планирането - Видове информация. Изисквания към информацията. Източници на информация. Систематизиране, съхранение и анализ на информацията - информационна система и методи за анализ на информацията. Анализ на външната среда. Предмет и значение на анализа. Фактори на макросредата. Фактори на микросредата. Стратегически бизнес план. Определяне на мисията и целите. Същност и значение на стратегическото планиране. Стратегии на предприятието. Понятието стратегия. Видове стратегии. Функционални стратегии. Оценка и избор на стратегиите. Функционални бизнес планове. Същност и видове. Последователност и технология на разработване. Разработване на маркетингов план. Същност и съдържание на маркетинговия план. Цели и основни проблеми. Планиране на производството. Производствена програма. Производствени мощности - същност, използване, методика за определяне. Баланс на производствените мощности. Баланс на производството и продажбите. Планиране на материалните ресурси. Определяне на потребностите от материали. Остойността на материалите. Показатели за степента на използване на материалните ресурси. Организация и управление на материалното стопанство и планиране на материалните запаси. Планиране на иновациите. Същност и съдържание на иновационния бизнес план. Инвестиционен бизнес план. Същност. Инвестиционен план и инвестиционен проект. Възможности за инвестиции. Статични и динамични методи за икономическа оценка на инвестициите. Планиране на капиталното строителство. Планиране и определяне на обектите, обема и структурата на капиталните вложения. Амортизационен план и планови баланси на материалните и нематериалните дълготрайни активи. Финансов план – същност, значение и съдържание. Планиране на приходите и разходите. Планиране на паричните потоци. Планов баланс на активите и пасивите на фирмата. Бизнес план за персонала – същност и значение. Съдържание на плана за персонала – определяне на потребностите от персонал, планиране на работната заплата, обучение и мотивация на персонала. Контрол върху изпълнението на бизнес плана. Предпоставки за ефективен контрол.

Технология за обучение и оценяване

Обучението по учебната дисциплина се извършва под формата на лекции и семинарни упражнения. Дисциплината завършва с изпит. Приоритет в обучението има практическата и самостоятелната работа на студентите. Оценяват се знанията, уменията и компетентността по време на семинарните занятия, при осъществяването на текущия контрол, като от сериозно значение са резултатите, постигнати от поставените задания и тестове.

Форма за проверка на знанията: текущ контрол и изпит
Семестър: III

Вид на изпита: писмен

Методическо ръководство:

Катедра „География, екология и опазване на околната среда“

Природоматематически факултет

Лектори: гл. ас. д-р Владимир Караджов

E-mail: karadzhov@swu.bg

Анотация:

Учебната дисциплина "Геоурбанистика" е избираема за студенти бакалаври от специалност "Териториално развитие и устойчива икономика". Тя изследва иновациите и трансфера на технологии в контекста на регионалната политика и планиране. Учебното съдържание е структурирано в три основни раздела: селищно развитие и устройство, урбанистичен анализ на обитаването, културно-историческото наследство, рекреационните и техническите инфраструктури, както и извънселищни територии като земеделски, горски и защитени зони. Чрез съчетание на теоретични лекции и практически упражнения, дисциплината предоставя на студентите компетенции за устойчиво развитие и планиране на урбанизираните територии.

Съдържание на учебната дисциплина:

Макроструктурата на лекционния курс включва три раздела.

Първият раздел е посветен на предмета, задачите и основните цели поставени пред селищното развитие и някои аспекти, като устойчивост на възникващите процеси по време на разрастването, проектирането и прилагането на устройствените норми.

Вторият раздел обединява теми разясняващи локализационните действия на устройството на обитаването, озеленяването, културно-историческото наследство, спорта и рекреацията, социалния сервиз, техническата инфраструктура и съоръжения, устройването на жилищните зони, централните градски части при екологосъобразно устройване на средата селищата.

Третият раздел запознава магистрите с устройството и оразмеряването и на извънселищната територия – земеделски, горски, нарушени територии и територии заети от техническата инфраструктура.

Дисциплината кореспондира с предмета на изучаване на дисциплините "Планиране и регионална политика", „Териториално и селищно устройство“, „Регионална и селищна инфраструктура“.

Технология за обучение и оценяване:

Обучението по дисциплината "Геоурбанистика" се извършва съгласно действащия учебен план на специалност "Териториално развитие и устойчива икономика", ОКС "Бакалавър".

През семестъра се извършва периодичен контрол чрез възлагане на реферат или презентация. Включва се и решаване на тест, който отговаря на съдържанието на предходното упражнение.

Критерий за оценяване е степента на изпълнение на задачите (реферат, презентация, тест) като се отчитат: равнищата на компетентност, аналитичност, разбиране.

При получени оценки от текущия контрол над много добър студентите се освобождават от втора и трета част за изпита в края на семестъра. За изключително представяне на студент в образователния процес (100% изпълнение на задачите от текущия контрол, активно и правилно методическо участие в дискутирането на лекционния материал) той се освобождава от семестриален изпит.

Делът на текущия контрол от общата оценка е 75%, а на финалния изпит – 25%.

ПРОСТРАНСТВЕНО РАЗВИТИЕ НА УРБАНИЗИРАНИТЕ ТЕРИТОРИИ

ECTS кредити: 4

Седмичен хорариум: 2л + 1у

Форма за проверка на знанията: текущ контрол и изпит

Вид на изпита: писмен

Семестър: III

Методическо ръководство:

Катедра „География, екология и опазване на околната среда“

Природоматематически факултет

Лектори: гл. ас. д-р Владимир Караджов

E-mail: karadzhov@swu.bg

Анотация:

Пространствено развитие на урбанизираните територии" е основополагаща за магистърската програма "Териториално развитие и устойчива икономика". Тя запознава студентите с теоретичните и практическите основи на регионалната политика и планиране. Основните теми обхващат статистически и икономико-математически методи за анализ и прогнозиране, включително факторен и клъстерен анализ, SWOT и STEP анализи, както и съвременни стратегии за моделиране и управление на териториални системи. Чрез съчетание на лекционен материал и практически упражнения студентите придобиват знания и умения за стратегическо планиране и управление на урбанизираните територии с акцент върху устойчивото развитие и иновациите.

Съдържание на учебната дисциплина:

Макроструктурата на лекционния курс включва три раздела.

Първият раздел е посветен на общонаучните и икономико-статистическите методи – статистическо оценяване, факторен анализ, корелационен анализ, типологичен анализ, корелационна и регресионна зависимост.

Вторият раздел обединява теми представящи икономико-математически методи – регионално прогнозиране, теория на графите и клъстерен анализ, интуитивно-логически методи – евристични методи в управлението, диаграма рибена кост, дърво на проблемите, морфологичен анализ и др.

Третият раздел е ориентиран към стратегическото планиране и методите за прогнозиране на бъдещето. Основно се разглежда SWOT-анализа, STEP-анализа, метода Делфи, методът на сценария, както и моделиране на икономическите и социални процеси и др.

Дисциплината кореспондира с предмета на изучаване на дисциплините „Териториално и селищно устройство“, „Планиране и регионална политика“, „Регионална и селищна инфраструктура“, „Иновации и регионално развитие“, „Регионално развитие на селските и трансгранични райони“, „Екологично земеделие и аграрна политика.“

Технология за обучение и оценяване:

Обучението по дисциплината “Пространствено развитие на урбанизираните територии” се извършва съгласно действащия учебен план на специалност “Териториално развитие и устойчива икономика”, ОКС “Бакалавър”.

През семестъра се извършва периодичен контрол чрез възлагане на реферат или презентация. Включва се и решаване на тест, който отговаря на съдържанието на предходното упражнение.

Критерий за оценяване е степента на изпълнение на задачите (реферат, презентация, тест) като се отчитат: равнищата на компетентност, аналитичност, разбиране.

При получени оценки от текущия контрол над много добър студентите се освобождават от втора и трета част за изпита в края на семестъра. За изключително представяне на студент в образователния процес (100% изпълнение на задачите от текущия контрол, активно и правилно методическо участие в дискутирането на лекционния материал) той се освобождава от семестриален изпит. Делът на текущия контрол от общата оценка е 70%, а на финалния изпит – 30%.

ИКОНОМИЧЕСКИ АНАЛИЗИ И ПРОГНОЗИ

ECTS кредити: 4

Форма за проверка на знанията: текущ контрол и изпит

Семестър: 3

Методическо ръководство:

Катедра „География, екология и опазване на околната среда“

Природоматематически факултет

Лектор: гл.ас.д-р Благовеста Коюнджийска

E-mail: vesi_k@swu.bg

Седмичен хорариум: 2л + 1су

Вид на изпита: писмен

Анотация:

Курсът по учебната дисциплина е конкретен израз на необходимостта от изследване и

установяване на вниманието на промените в пазарните детерминанти върху състоянието и функционирането на всяка стопанска единица. Изучавайки дисциплината, студентите ще получават познания по разкриване на икономическата страна на материалните и финансовите условия, при които се осъществява основната стопанска дейност на предприятието. Тези резултати ще се получават, като се акцентира върху същността, методите и способите на икономическия анализ. През призмата на анализа на икономическата стратегия на стопанската дейност ще се проследява връзката между пазара, клиентите, конкурентите, пазарните цени, приходите, печалбата, паричните потоци, разходите, изпълнението на производствената програма. Същевременно, предназначението на прогнозирането е да намали степента на неопределеност на икономическите системи и да осигури информация за вземане на необходими решения. Целта на дисциплината е студентите да получат задълбочени знания по основите на икономическите анализи и прогнози.

Съдържание на учебната дисциплина:

Съдържание на теорията на икономическия анализ. Задачи на икономическия анализ. Икономическият анализ в контекста на системния анализ. Същност на икономическия анализ. Метод и способности на икономическия анализ. Методика на икономическия анализ на стопанската дейност на предприятието. Информационна основа на икономическия анализ. Отчетна икономическа информация. Видове. Количествени параметри на икономическите процеси и явления. Икономически анализ и приложение на счетоводно-финансовата информация. Анализ на икономическата стратегия на стопанската дейност. Основни аспекти на икономическия анализ. Различия между икономическия и финансовия анализ на стопанската дейност. Анализ на пазара, клиентите и конкурентите. Прогнозиране на пазарните цени. Маркетингова стратегия. Икономически анализ на производствената програма и производствените мощности. Икономически анализ на инвестиционните проекти. Икономически анализ на еднократните разходи. Икономически анализ на текущите разходи. Икономически анализ на приходите и печалбата на предприятието. Икономически анализ на паричните потоци в стопанската дейност. Оценка на дълготрайните материални активи на предприятието и неговите амортизационни разходи. Същност, предмет, задачи, разновидности и еволюция на планирането. Методология на стратегическото планиране на регионалното развитие. Териториална основа на стратегическото регионално планиране.

Технология за обучение и оценяване

Обучението по учебната дисциплина се извършва под формата на лекции и семинарни упражнения. Дисциплината завършва с изпит. Приоритет в обучението има практическата и самостоятелната работа на студентите. Оценяват се знанията, уменията и компетентността по време на семинарните занятия, при осъществяването на текущия контрол, като от сериозно значение са резултатите, постигнати от поставените задания и тестове.

ПОВЕДЕНЧЕСКИ ИКОНОМИКС

ECTS кредити: 4

Форма за проверка на знанията: текущ контрол и изпит

Семестър: 3

Методическо ръководство:

Катедра „География, екология и опазване на околната среда“

Природоматематически факултет

Лектор: проф. д-р Мария Кичева

E-mail: mkicheva@swu.bg

Седмичен хорариум: 2л + 1су

Вид на изпита: писмен

Анотация:

Учебното съдържание на курса цели да запознае студентите с принципите, методите и приложенията на поведенческата икономика. Акцентът на курса е върху разбирането на принципите на поведенческия подход при решаване на икономически проблеми и върху разработването на аналитични инструменти и тяхното приложение в различни икономически ситуации. Основните теми в курса включват: стойност и щастие, взимане на решения в условия на риск и несигурност, ментално сметководство, избор във времето, стратегически взаимодействия, „побутвания“ и поведенчески интервенции. Във всяка тема студентите ще бъдат запознати с: доказателствата, които показват, че в стандартния икономически модел липсват важни елементи или отклонения в поведението; моделите, които са разработени с цел предвиждане на това

поведение; приложения на тези модели за в областта на финансите, инвестициите, продажби и т.н. Курсът се основава на нови теории и експерименти чрез изследване на действителното икономическо поведение на хората и предполага активно участие на студентите и работа в екип. Аналитичните умения на студентите ще се развиват чрез експерименти в клас и в реални полеви условия с цел изследване реалните решения на хората, които противоречат на строго рационалните модели.

Съдържание на учебната дисциплина:

Поведенчески икономикс – същност и значение. Стойност, полезност и щастие. Избор в условията на риск. Преценки в условията на несигурност: евристика и отклонения. Ментално сметководство. Времеви предпочитания. Стратегически взаимодействия (поведенческа теория на игрите). Социално мислене. «Побутвания», политика и щастие. Аспекти на потребителското поведение. Нагласи за спестявания и инвестиции. Проблеми при безработицата – икономическия стресор.

Технология за обучение и оценяване

Обучението по учебната дисциплина се извършва под формата на лекции и семинарни упражнения. Дисциплината завършва с изпит. Приоритет в обучението има практическата и самостоятелната работа на студентите. Оценяват се знанията, уменията и компетентността по време на семинарните занятия, при осъществяването на текущия контрол, като от сериозно значение са резултатите, постигнати от поставените задания и тестове.

ПОЧВОЗНАНИЕ

ECTS кредити: 5,5

Седмичен хорариум:

2л+0су+0лу+1пу+р

Форма на проверка на знанията: текущ контрол и изпит

Вид на изпита: писмен

Семестър: IV

Методическо ръководство:

Катедра: „География, екология и опазване на околната среда“

Природо-математически факултет

Лектори: доц. д-р Надежда Николова

E-mail: nin@swu.bg

Анотация:

Дисциплината “Почвознание” е една от задължителните дисциплини за студентите от бакалавърската програма по “Териториално развитие и устойчива икономика“. Дисциплината предоставя на студентите основни знания за произхода и развитието на почвите. Разгледани са въпроси, свързани с почвознанието като наука и учебна дисциплина, изучаващо почвата като природно тяло и важна част от екосистемата, в която се разпространяват и развиват живите сухоземни организми, както и като основен ресурс за производство в земеделието.

Целта на курса е да се запознаят студентите със съвременните постановки в областта на почвоведската наука в световен мащаб и с настъпилите изменения през последните години в българското земеделие. Най-общата задача на почвознанието като наука е на основата на научното познание за почвите да се осигури най-рационалното им използване и опазване, с оглед максималното повишаване на добивите от всички земеделски култури и увеличаване продуктивността на животновъдството, при задължително спазване принципите на устойчиво развитие в отрасъла.

Съдържание на дисциплината:

Образуване и развитие на почвите. Свойства на почвите. Плодородие и класификация на почвите. Почвена покривка в света и България.

Технология на обучението:

Студентите правят два теста по време на семестъра. Изисквания за допускане до изпит са общата оценка от текущия контрол (оценките от тестовете и изпълнението на поставените задачи) да е не по-ниска от среден 3.00.

През семестъра се извършва текущ контрол чрез решаване на тестове (Т) и разработване на курсова работа (К) и курсов проект (П).

Крайната оценка се формира като делът на текущия контрол от общата оценка е 75%, съгласно разработена и приета в катедра ГЕООС система за оценяване.

ОБЩА И РЕГИОНАЛНА ФИЗИЧЕСКА ГЕОГРАФИЯ НА КОНТИНЕНТИТЕ

ECTS кредити: 5.5

Седмичен хорариум: 3л+0су+0лу+1пу

Форма за проверка на знанията: изпит

Вид на изпита: писмен

Семестър: IV

Методическо ръководство:

Катедра: "География, екология и опазване на околната среда" ул. "Полк. Димов" №3,

Факултет: "Природо-математически"

Статут на дисциплината в учебния план: Задължителна дисциплина от учебния план на специалност "География и регионална политика".

Лектор: доц. д-р Надежда Николова

E-mail: nin@swu.bg, nadejda_nikolova@abv.bg

Анотация:

Учебната дисциплина "Обща и регионална физическа география на континентите" има за цел да изгради базисни знания за природните условия и ресурси на континентите като цяло и на отделни техни регионални единици, чрез изясняването на закономерностите в пространственото изменение на природните компоненти и особеностите при съчетанието им в природни комплекси. Дисциплината дава цялостна представа за природните условия и ресурси, както на континентите като цяло, така и на техните подразделения – природогеографски области, подобласти и региони с акцент върху туристическият им потенциал.

Тя притежава големи възможности за усвояване на редица практически умения, като работа с географската карта на света, изработването на туристически дестинации и маршрути до редица природни обекти, изработването схеми, диаграми, картосхеми и други графични материали, което ще даде възможност на студентите да придобият широка географска култура за света и природните туристически ресурси на континентите.

Цел на курса:

Целта на лекционния курс е да формира у студентите компетенции за анализ и оценка на природни обекти, процеси, явления, характеристика на различни природогеографски области и региони. Съществен момент е повишаването на теоретичната подготовка на студентите чрез изграждане на пространствени умения и вземането на решения при извършване на изследвания по актуални проблеми свързани с опазването на природната среда.

Лекциите и упражненията се провеждат на основата на материално-техническата база на катедра "ГЕООС". За онагледяване на преподавания лекционен материал се използва компютър с видео - проектор, учебни видеофилми, специализиран ГИС софтуер (Google Earth, ArcGIS), нагледни материали (карти, картосхеми, сателитни изображения, атласи, табла), част от които са разработвани като курсови и дипломни работи на студенти.

Изучаването на дисциплината се обвързва със 120 часа извънаудиторна заетост, която включва самостоятелна подготовка на студента и консултации с преподавателя.

Съдържание на учебната дисциплина:

Първият модул включва покомпонентна характеристика на континентите Европа, Азия и Африка – релеф, климат, води, почви, растителност и животински свят. Акцентира се върху географските особености и закономерности.

Във втория модул студентите се запознават с принципите и методите на природогеографска регионализация, както и с индивидуалните особености на комплексните регионални единици от различен таксономичен ранг. Разглеждат се различни индекси, показатели и критерии за класификация на тези територии.

Технология на обучението и оценяване:

По време на курса на обучение се извършва текущ контрол за оценяване на знанията, включващ разработването и защитата на реферат или презентация, отговарящи на съдържанието на лекционния материал. Всеки студент изготвя набор от карти за различни природни обекти на територията на седемте континента. Придобитите знания и умения се оценяват чрез колоквиуми под формата на тест. Оценяването се извършва по шестобалната система в зависимост от изпълнението на задачата: Отличен 6 – над 89% , Много добър 5 – 70% - 89% , Добър 4 – 50% - 70%, Среден 3– 30% - 50%, Слаб 2 – под 30%. До изпит се допускат само студентите, които са

изпълнили изискванията на Правилника за образователната дейност на ЮЗУ, изпълнили са и изискванията за овладяване съдържанието на учебната дисциплина, заложен в тяхната аудиторна и извънаудиторна заетост и общата оценка от текущия контрол е не по-ниска от Среден 3.

ПРИРОДНА ГЕОГРАФИЯ НА БЪЛГАРИЯ

ECTS кредити: 5,5

Седмичен хорариум: 3л + 1у

Форма за проверка на знанията: текущ контрол и изпит   **Вид на изпита:** писмен

Семестър: IV

Методическо ръководство:

Катедра „География, екология и опазване на околната среда“

Природоматематически факултет

Лектори: доц. д-р Надежда Николова

E-mail: nin@swu.bg, nadejda_nikolova@abv.bg

Анотация:

Учебната дисциплина “Природна география на България” е една от главните в подготовката на студентите от специалността. Тя има за цел да даде основни знания за историята на формирането, спецификата и характеристиките на компонентите и факторите на природната среда в България – релеф, климат, води, растителност, животни и почви, както и за особеностите на тяхната регионална диференциация по територията на страната. Изясняват се закономерности на генезиса, пространственото разпределение и характерните особености на главните морфоструктури и форми на релефа, на климатичните елементи, на водния режим, на почвите, на растителната покривка и на животинския свят на територията на страната на фона на основните географски закономерности, проявяващи се в европейски и планетарен мащаб. Студентите се запознават и с методите и принципите на физикогеографска регионализация, както и за индивидуалните особености на комплексните регионални единици от различен таксономичен ранг. Изяснява се техният генезис, структура, природноресурсен потенциал и степента и тенденциите на антропогенно изменение. На практическите занятия студентите изчертават, анализират и сравняват различни варианти както на компонентни, така и на комплексни регионални схеми. По този начин те затвърждават своите знания и придобиват умения за анализ и синтез в областта на природногеографските изследвания. Това спомага за повишаване степента на тяхната подготовка за извършване на самостоятелни изследвания по актуални проблеми на рационалното природоползване и опазването на околната среда, с оглед постигането на устойчиво регионално развитие на страната.

Съдържание на учебната дисциплина:

Курсът включва следните раздели:

I. Географско положение, минерални суровини и релеф;

II. Климат, води, растителност, животински свят и почви на България;

III. Физикогеографска регионализация.

Технология за обучение и оценяване:

Аудиторна заетост

Лекционният курс се провежда въз основа на предварително планиране на всяка лекция, което включва: тема, връзки между предходната и новата лекция, връзки с други дисциплинарни области, въведение, план, изложение, дискусия и обобщение. Лекционният материал е качен в платформата за електронно обучение Blackboard Learn. Всички лекции са подготвени във вид на Power point презентации и се представят с мултимедиен проектор. Процесът на преподаване на лекционния материал е богат онагледен с карти, графични изображения, снимков материал, таблици, диаграми и др.

Практическите занятия се провеждат на подгрупи. Една част от занятията се провеждат в учебна зала, където се дискутират теоретично факти, процеси и явления, след което се поставят практически задачи, които студентите изпълняват индивидуално. Друга част се провеждат в компютърна зала за изготвяне на картни приложения. В края на всяко занятие се поставят въпросите за предварителна подготовка на студентите за следващото упражнение.

В курса на обучението по дисциплината студентите разработват по един реферат или презентация със собствени наблюдения върху състоянието и проблемите на определен природен компонент или съответна физикогеографска област в България.

Извънаудиторна заетост

Изучаването на дисциплината се обвързва със 105 часа извънаудиторна заетост, която включва самостоятелна подготовка на студента и консултации с преподавателя. Извънаудиторната подготовка на студентите е свързана основно с работа в библиотека, интернет, индивидуални и групови консултации, с цел теоретична подготовка за упражненията, придобиване на знания за изготвяне на рефератите и презентациите, за текущия контрол и изпита.

Теренни практики

По време на семестъра студентите провеждат една теренна практика с продължителност от 1 (един) ден, за сметка на лекциите и упражненията по дисциплината за една учебна седмица.

Оценяване

Текущ контрол

През семестъра се извършва периодичен контрол чрез изготвяне на картни приложения и решаване на електронни тестове след всеки раздел от учебното съдържание, изготвяне на реферат или презентация. Разработените реферати или презентации се защитават пред останалите студенти, които изказват мнение за представянето на колегите си. На края на семестъра се решава заключителен електронен тест, върху целия учебен материал. Всеки един от компоненти се оценява със съответен брой точки, чийто сбор накрая се трансформира в текуща оценка по шестобалната система.

Съгласно Правилника за образователните дейности на ЮЗУ, до изпит се допускат само студентите, които са изпълнили изискванията за овладяване съдържанието на учебната дисциплина, заложили в тяхната аудиторна и извънаудиторна заетост и имат обща оценка от текущия контрол е не по-ниска от Среден 3. От изпит се освобождават студентите постигнали минималният брой точки в сайта на дисциплината в платформата за електронно обучение Blackboard Learn, необходим за получаване на текуща оценка Отличен 5,50.

Изпитна процедура

Изпитната процедура включва писмен изпит по една тема от съдържанието на учебната дисциплина, съгласно конспекта. Относителното тегло на изпитната оценка при формирането на крайната оценка е 25%. Кредитите по дисциплината се присъждат само след успешно положен изпит с оценка равна или по-висока от Среден 3, съгласно системата за натрупване и трансфер на кредити.

МАРКЕТИНГ И МАРКЕТИНГОВИ ИЗСЛЕДВАНИЯ

ECTS кредити: 5.5

Форма за проверка на знанията: текущ контрол и изпит

Семестър: 4

Методическо ръководство:

Катедра „География, екология и опазване на околната среда“

Природоматематически факултет

Лектор: доц.д-р Вяра Кюрова

E-mail: vvasileva@swu.bg

Седмичен хорариум: 2л + 2су

Вид на изпита: писмен

Анотация:

В лекционния курс се разглеждат основните въпроси, свързани с маркетинга и съвременните методи в маркетинговите изследвания и се разкриват тяхната същност и конкретното им приложение в практика. Специално внимание се обръща на основните маркетингови метрики и се акцентирани на възможностите им за усъвършенстване на управленските решения. Целта на учебната дисциплина е студентите да придобият знания и умения в областта на маркетинга и маркетинговите изследвания. След преминаване на курса по дисциплината, студентите трябва да са придобили основни знания, свързани с теоретичния фундамент на маркетинга и маркетинговата дейност, анализа на маркетинговата среда, начините за сегментиране на пазара, избора на целеви пазари и позициониране на продукта, разработване на маркетингови стратегии и прилагането на методите и методиките в маркетинговите изследвания.

Съдържание на учебната дисциплина:

Концепции и среда на маркетинга. Маркетингови принципи, цели, функции, сфери, методи и видове. Маркетингови стратегии, тактики и програми. Сегментиране на пазара, избор на целеви пазари и позициониране на продуктите. Същност и особености на маркетинговите средства.

Използване на маркетингови средства. Създаване и функциониране на маркетингова информационна система. Теоретични и емпирични изследвания. Обекти и целеви групи при маркетинговите изследвания. Развитие и съвременен аспект на маркетинговите изследвания. Етапи и елементи на маркетинговите изследвания. Планиране на маркетинговото изследване. Разработване на програма за маркетингово изследване - задание, операционализация, видове индикатори, скали и скалиране. Методи на маркетинговите изследвания. Класификация. Методи за скалиране на метрирани и неметрирани индикатори. Методи за регистрация на вторична информация. Методи за набиране на първична информация – наблюдение и допитване. Качествени изследвания – характеристика и методи. Съставяне на въпросници. Структура на въпросника. Видове въпроси. Типични грешки. Обработка на данни при описателни и обяснителни изследвания. Достоверност и систематични грешки при маркетинговите изследвания. Представителност на маркетинговите изследвания – случайна грешка и сумарна грешка. Извадкови изследвания – видове, методи при формиране на представителни извадки, интерпретация на резултатите. Представяне на резултатите от маркетингови изследвания

Технология за обучение и оценяване

Обучението по учебната дисциплина се извършва под формата на лекции и семинарни упражнения. Дисциплината завършва с изпит. Приоритет в обучението има практическата и самостоятелната работа на студентите. Оценяват се знанията, уменията и компетентността по време на семинарните занятия, при осъществяването на текущия контрол, като от сериозно значение са резултатите, постигнати от поставените задания и тестове.

ЕКОЛОГИЧЕН МОНИТОРИНГ

ECTS кредити: 4

Седмичен хорариум: 2л + 1у

Форма за проверка на знанията: текущ контрол и изпит

Вид на изпита: писмен

Семестър: IV

Методическо ръководство:

Катедра „География, екология и опазване на околната среда“

Природоматематически факултет

Лектори: доц. д-р Емилия Варадинова

E-mail: emilia.varadinova@swu.bg

Анотация: Учебната дисциплина “Екологичен мониторинг” изучава структурата, организацията и управлението на Националната система за мониторинг на околната среда, осигуряването на материално-техническите, методически и програмно-информационните ресурси, необходими за нейното функциониране и развитие. Дисциплината дава знания за националните мрежи за мониторинг на атмосферния въздух, водите, земите и почвите, горите и защитените територии, биологичното разнообразие, радиологичния мониторинг и мониторинга на шума, както и контролно-информационните системи за емисиите на вредни вещества в атмосферния въздух, отпадните води във водни обекти и отпадъците.

Дисциплината “ Екологичен мониторинг ” кореспондира с предмета на изучаване на дисциплините „Замърсяване на въздуха и водите”, „Замърсяване на почвите”, „Зелена икономика“ и др., които са включени в учебния план на специалност “Териториално развитие и устойчива икономика”, ОКС “бакалавър”.

Съдържание на учебната дисциплина:

Учебната дисциплина съдържа темите Мониторинг - видове, методи и принципи, Същност, цели и задачи на екологичния мониторинг, Национална система за мониторинг на околната среда, Мониторинг на качеството на атмосферния въздух, Мониторинг на водите, Мониторинг на състоянието на биоразнообразието, Мониторинг на отпадъците, Мониторинг на земите и почвите, Мониторинг на шума, Радиологичен мониторинг, Състояние на горските екосистеми, Екологична генетика и генетичен мониторинг.

Технология за обучение и оценяване:

Организация на аудиторната заетост

Лекционният курс се провежда въз основа на предварително планиране на всяка лекция, която включва: тема, връзки между предходната и новата лекция, връзки с други дисциплинарни

области, въведение, план, изложение, дискусия и обобщение. Лекционният материал е разработен на Power point и се представя с видео - проектор.

Практическите занятия се провеждат на подгрупи в лаборатория, където студентите се запознават с конкретни примери, свързани с мониторинга на компонентите на околната среда и състоянието на биоразнообразието.

Провеждат се дискусии и се анализират казуси, свързани с наблюдението, анализа и оценката на състоянието на абиотичните и биотични компоненти. Част от упражненията са свързани с полеви проучвания и посещения в институции, оторизирани да извършват мониторинга на компонентите на околната среда.

В края на всяко занятие се поставят въпросите за предварителна подготовка на студентите за следващото упражнение.

Организация на извънаудиторната заетост

Извънаудиторната подготовка на студентите е свързана с работа в библиотека, интернет, индивидуални и групови консултации с преподавателите, с цел теоретична подготовка за упражненията, придобиване на знания за изготвяне на презентациите и курсовите работи, за текущия контрол и подготовка на изпита.

Оценяване по време на текущия контрол

През семестъра се извършва периодичен контрол на придобитите знания чрез решаване на казуси, подготовка и представяне на презентации. В рамките на семестъра се провежда един тест, които съдържат отворени тематични въпроси от лекционния материал.

Делът на текущия контрол от общата оценка е 75%, като в нея относителното тегло на презентацията е 60%, а на работата по време на упражненията – 40 %.

Критерий за оценяване е степента на изпълнение на поставените задачи (анализ на казуси, подготовката и представянето на презентация, постигнати резултати от теста) и работата по време на упражненията, като се отчитат равнищата на компетентност, аналитичност и усвояване на материала.

Оценяването се извършва по шестобалната система в зависимост от изпълнението на задачата, както следва:

Отличен 6	– над 89%
Много добър 5	– 70% -89 %
Добър 4	– 45% -69%
Среден 3	– 30% -44%
Слаб 2	– под 30%

За изключително представяне на студент в образователния процес (100% изпълнение на задачите от текущия контрол, активно и правилно методическо участие в дискутирането на лекционния материал и отлично представяне на тестовите), той се освобождава от семестриален изпит.

Организация и оценяване по време на семестриален изпит

До изпит се допускат само студентите, които са изпълнили изискванията на Правилника за образователната дейност на ЮЗУ, изискванията за овладяване съдържанието на учебната дисциплина, заложили в тяхната аудиторна и извънаудиторна заетост, и общата оценка от текущия контрол е не по-ниска от Среден 3.

Изпитната процедура включва финален тест върху съдържанието на учебната дисциплина. Относителното тегло на изпита от общата оценка е 25%.

Оценяването се извършва по шестобалната оценъчна скала, съгласно ЗВО и Наредба № 21 на МОН / 30.09.2004 г.

Писмените работи се съхраняват шест месеца от датата на провеждане на изпита.

Кредити се присъждат само ако общата оценка е равна или е по-висока от Среден 3, съгласно системата за натрупване и трансфер на кредити.

ECTS кредити: 4 **Седмичен хорариум:** 2л+0су+0лу+1пу

Форма за проверка на знанията: изпит

Вид на изпита: писмен

Семестър: IV

Методическо ръководство:

Катедра: "География, екология и опазване на околната среда" ул. "Полк. Димов" №3,
Факултет: "Природо-математически"

Статут на дисциплината в учебния план: Избираема дисциплина от учебния план на специалност "География и регионална политика".

Лектори: доц. д-р Надежда Николова

E-mail: nin@swu.bg

Анотация:

Медицинска география е интегрирана наука, съдържанието на която включва медицински, биологични, природно-географски, исторически, химически, физически, социално-икономически и други познания.

Целта на курса е да разкрие връзката на географията с проблемите на човешкото здраве, в зависимост от качеството и състоянието на околната среда, както и да запознае студентите с различни медико-географски изследвания.

Съдържанието на дисциплината включва различни студентски дейности, използването на различни източници на информация, запознава студентите с медицински и географски карти, дава представа на комплекса медицински и географско проучване на района, медицински и географски означения, медицинска статистика.

Съдържание на учебната дисциплина:

Развитие на медицината и географията в древността. Медико-географски изследвания в древен Китай. Развитие на медицинската география в Арабските страни. Медицинската география през XIX и XX век. Влияние на природната среда върху здравето на човека. Влияние на метеорологическите фактори. Адаптация. Аклиматизация. Влияние на градовете и градската инфраструктура върху здравето на човека. Алергически заболявания. Ендемични заболявания. Пандемии. Медицинската география в България.

Технология на обучението и оценяване:

Лекциите и упражненията се провеждат на основата на материално-техническата база на катедра "ГЕООС", като се организират посещения в катедрата по „Епидемиология” към МУ гр. София. За онагледяване на преподавания лекционен материал се използва компютър с видео - проектор, учебни видеофилми, специализиран ГИС софтуер, нагледни материали (табла, схеми и карти), част от които са разработвани като курсови и дипломни работи на студенти.

Извънаудиторната подготовка на студентите е свързана основно с работа в библиотека и в интернет, както с индивидуални и групови консултации.

По време на курса на обучение се извършва текущ контрол за оценяване на знанията, включващ разработването и защитата на реферат или презентация, които отговарят на съдържанието на лекционния материал. Всеки студент изготвя терминологичен речник, а придобитите знания и умения се оценяват чрез колоквиуми под формата на тест. Оценяването се извършва по шестобалната система в зависимост от изпълнението на задачата: Отличен 6 – над 89% , Много добър 5 – 70% - 89% , Добър 4 – 50% -70%, Среден 3– 30% - 50%, Слаб 2 – под 30%. До изпит се допускат само студентите, които са изпълнили изискванията на Правилника за образователната дейност на ЮЗУ, изпълнили са и изискванията за овладяване съдържанието на учебната дисциплина, заложен в тяхната аудиторна и извънаудиторна заетост и общата оценка от текущия контрол е не по-ниска от Среден 3.

ИКОНОМИКА НА ЗНАНИЕТО И ИНОВАЦИИ

ECTS кредити: 4

Форма за проверка на знанията: текущ контрол и изпит

Семестър: 4

Методическо ръководство:

Катедра „География, екология и опазване на околната среда“
Природоматематически факултет

Седмичен хорариум: 2л + 1су

Вид на изпита: писмен

Лектор: гл.ас.д-р Боряна Димитрова
E-mail: b_dimi@swu.bg

Анотация:

Преходът към ново информационно общество извежда знанията като основен ресурс на икономиката на дадена страна. Този ресурс крие огромните възможности на новото общество за неговия напредък, развитие на иновационните процеси и успешна конкурентоспособност. Знанието е колективен, системен и еволюционен процес, който позволява на икономическите агенти и социалните системи да преодолеят предизвикателствата на ограниченията, стоящи пред растежа. Дисциплината има граничен характер и връзки със социалните науки, философията, управлението и стопанските науки и преди всичко с икономиката. В началото на 21 век светът се изправя пред необходимостта от адекватна трансформация и преосмисляне на традицията и познатото. Особено силно тази потребност се налага в областта на икономическите науки. Възможност за решения дава единствено знанието и творческите възможности на човека да създава от знание – ново знание. „Знанието се превръща в първична суровина за икономиката и неин най-важен продукт“ /Томас Стюарт/, а това представлява изключителен интерес при подготовката на студентите. В идващата епоха на ноусферата, мястото на знанието е ключово и изучаването на неговата икономическа същност е наложително за всеки грамотен икономист. Целта на учебната дисциплина е студентите да усвоят знания за такива важни въпроси като тези за знанието като основен ресурс икономическо благо, за възможностите на този ресурс в областта на иновациите и конкуренцията, за необходимостта от преосмисляне на основни икономически категории и взаимоотношения, за новите реалности в икономическата наука и т.н. Дисциплината ще им даде възможност да прилагат наученото в практиката и успешно да се справят с управлението на знанията в реалната икономика.

Съдържание на учебната дисциплина:

Знанието като икономически ресурс. Икономически теории за ресурсния характер на знанието. Инструментариуми за оценка на знанието. Използването на знанията като ресурс от българската икономика. Връзка на основни показатели с разходите за НИРД. Организационна култура на производство и използване на знание. Индустиална собственост. Концепция за иновативност на икономиката. Иновативност на българската икономика и фактори, които я определят. Фактори, определящи търсенето на нови знания в България. Управление на иновациите в организациите. Иновативност на организацията. Иновационен микс. Системи за интегрирано управление на иновациите. Култура на социално отговорната иновация.

Технология за обучение и оценяване

Обучението по учебната дисциплина се извършва под формата на лекции и семинарни упражнения. Дисциплината завършва с изпит. Приоритет в обучението има практическата и самостоятелната работа на студентите. Оценяват се знанията, уменията и компетентността по време на семинарните занятия, при осъществяването на текущия контрол, като от сериозно значение са резултатите, постигнати от поставените задания и тестове.

СИСТЕМИ ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА КАЧЕСТВОТО

ECTS кредити: 4

Форма за проверка на знанията: текущ контрол и изпит

Семестър: 4

Методическо ръководство:

Катедра „География, екология и опазване на околната среда“

Природоматематически факултет

Лектор: гл.ас.д-р Любомира Пинелова

E-mail: lubomira_grachka@swu.bg

Седмичен хорариум: 2л + 1су

Вид на изпита: писмен

Анотация:

Програмата включва дидактически обоснована система от понятия, категории, закони, принципи и концепции за управление на качеството, съставляващи комплекс от знания, които по своя предмет, методи и структура имат всички прерогативи на отделна научна дисциплина. Логиката на съвременното развитие на икономиката и опитът в обществената практика извеждат

на преден план няколко основни теми. Те са включени в учебното съдържание на дисциплината като осем самостоятелни теми. В тях са намерили място научните знания за теоретико-методологическите проблеми на квалитологията, критериите и показателите за качеството, квалитетната оценка, контролът и управлението на качеството на продукта. Целта на курса, която се поставя с тази дисциплина, е формирането на знания, на специални умения и навици за практическа дейност в областта на подобряването на качеството на продуктите.

Съдържание на учебната дисциплина:

Управление на качеството на продукта. Фирмена политика. Избор на модел на система. Международни стандарти за системите за качество. Функции, структура и организация на системата за качество. Вътрешни нормативни актове на системата. Разработване, внедряване и одит на системата. Система за управление на околната среда. Системи за безопасност на храни и напитки. Международни правни източници за разработване на системи за качество.

Технология за обучение и оценяване

Обучението по учебната дисциплина се извършва под формата на лекции и семинарни упражнения. Дисциплината завършва с изпит. Приоритет в обучението има практическата и самостоятелната работа на студентите. Оценяват се знанията, уменията и компетентността по време на семинарните занятия, при осъществяването на текущия контрол, като от сериозно значение са резултатите, постигнати от поставените задания и тестове.

ГЕОГРАФСКИ ИНФОРМАЦИОННИ СИСТЕМИ

ECTS кредити: 5.5

Седмичен хорариум: 2л + 2у

Форма за проверка на знанията: текущ контрол и изпит   **Вид на изпита:** писмен

Семестър: V

Методическо ръководство:

Катедра „География, екология и опазване на околната среда“

Природоматематически факултет

Лектори: гл.ас. д-р Галина Безинска

E-mail: galinabezinska@swu.bg

Анотация:

Учебната дисциплина “Географски информационни системи” се изучава от студентите в специалност “Териториално развитие и устойчива икономика” като задължителна. Това е въвеждащ курс, който включва преглед на основните принципи на ГИС и приложението им в различни сфери от нашия живот.

Географските информационни системи (ГИС) са инструментариум за управление, описание, анализиране и представянето на пространствена информация и връзките между местоположението и характеристики на съответните обекти и явления. Тази технология ни позволява да представим социално-икономически данни и данни, свързани с околната среда, не само като карта, но и да правим разнообразни анализи, прогнози и симулации.

Съдържание на учебната дисциплина:

Курсът по дисциплината представя общите концепции за изграждане и реализиране на географски информационни системи. Темите са групирани в модули, засягащи фундаментални теоретични направления, с които се цели да се дадат конкретни знания за: появата и приложението на определени информационни технологии; технологичното обслужване на ГИС; потребителски софтуер – интерфейс и функционалност; типове и структури от данни; база данни и съвременни методи за съхранение и управление на данните; пространствени и мрежови анализи; предпроектни проучвания и етапите на проектиране и изграждане на ГИС и приложението им в различни професионални области. От изключителна важност за студентите – географи и икономисти е извършването на географски анализи чрез ГИС при третиране на различни географски и икономически проблеми в управлението на стопанския живот в страната.

Технология за обучение и оценяване:

Лекционният курс се провежда въз основа на предварително планиране на всяка лекция, което включва: тема, връзки между предходната и новата лекция, връзки с други дисциплинарни области, въведение, план, изложение, дискусия и обобщение.

Практическите занятия се провеждат на подгрупи в специализирана лаборатория по картография и ГИС. В началото на всяко упражнение се дават инструкции и насоки за изработване на всеки един етап от проекта, след което студентите изпълняват самостоятелно задачите.

Част от лекционния курс е разработен на Power point и се представя с видео - проектор. Използват се и други средства за онагледяване - графични материали, карти и схеми, част от които изработени в часовете за упражнения.

През семестъра се извършва периодичен контрол чрез възлагане на самостоятелни задачи, съгласно програмата. Всяка задача (етап) се оценява поотделно. Етапите на всяко упражнение са подробно описани в съдържанието на програмата. Всеки студент получава крайна оценка от получените резултати на практическите упражнения и присъствие на упражненията. Критерий за оценяване е степента на изпълнение на всеки отделен етап, като се отчитат: равнищата на компетентност, аналитичност, разбиране.

Делът на текущия контрол от общата оценка е 75%, като в нея относителното тегло на теста е 70%, на останалите компоненти – 30%.

До писмен изпит се допускат студентите, които са получили оценка от текущия контрол не по-ниска от Среден 3. Кредити се присъждат само ако общата оценка е равна или е по-висока от Среден 3, съгласно системата за натрупване и трансфер на кредити.

ЛАНДШАФТНА ЕКОЛОГИЯ

ECTS кредити: 5,5

Седмичен хорариум: 3л + 1у

Форма за проверка на знанията: текущ контрол и изпит

Вид на изпита: писмен

Семестър: V

Методическо ръководство:

Катедра „География, екология и опазване на околната среда“

Природоматематически факултет

Лектори доц. д-р Надежда Николова

e-mail: nin@swu.bg

Анотация:

Учебната дисциплина “Ландшафтна екология” има за цел да даде на студентите основни теоретични познания за строежа и функционирането на ландшафтната сфера на Земята, както и на природните комплекси - ландшафтите, като единно взаимосвързано цяло в резултат на съчетанието на всички природни компоненти на дадена територия. Важно методическо предимство е привързването на екологичните явления към определена територия, т.е. поставянето им в ясни хорологични граници, определянето на техния "ландшафтен адрес", като основно внимание се отделя на анализа на абиотичните фактори на средата.

Особено внимание се отделя на изясняването на същността на зоналността и аоналността като главни географски закономерности и спецификата на тяхната проява. Акцентира се върху спецификата на различните природни (ландшафтни) зони на Земята и алгоритъма за тяхното описание. Придобитите знания имат практическо приложение при извършването на екологични изследвания за състоянието и измененията на околната среда, при планирането на рационалното използване на природните ресурси, териториално-селищното и ландшафтно-устройственото планиране.

Съдържание на учебната дисциплина:

Курсът включва следните раздели:

I. Основни понятия и концепции в ландшафтната екология

II. Приложни аспекти на ландшафтно-екологичните изследвания

Технология за обучение и оценяване:

Аудиторна заетост

Лекционният курс се провежда въз основа на предварително планиране на всяка лекция, което включва: тема, връзки между предходната и новата лекция, връзки с други дисциплинарни области, въведение, план, изложение, дискусия и обобщение. Лекционният материал е качен в платформата за електронно обучение Blackboard Learn. Всички лекции са подготвени във вид на Power point презентации и се представят с мултимедиен проектор. Процесът на преподаване на лекционния материал е богато онагледен с карти, графични изображения, снимков материал,

таблицы, диаграми и др.

Практическите занятия се провеждат на подгрупи. Една част от занятията се провеждат в учебна зала, където се дискутират теоретично факти, процеси и явления, след което се поставят практически задачи, които студентите изпълняват индивидуално. Друга част се провеждат в компютърна зала за изготвяне на картни приложения. В края на всяко занятие се поставят въпросите за предварителна подготовка на студентите за следващото упражнение. В курса на обучението по дисциплината студентите разработват по един реферат или презентация със собствени наблюдения върху състоянието и проблемите на определен природен компонент или съответна физикогеографска област в България.

Извънаудиторна заетост

Изучаването на дисциплината се обвързва със 105 часа извънаудиторна заетост, която включва самостоятелна подготовка на студента и консултации с преподавателя. Извънаудиторната подготовка на студентите е свързана основно с работа в библиотека, интернет, индивидуални и групови консултации, с цел теоретична подготовка за упражненията, придобиване на знания за изготвяне на рефератите и презентациите, за текущия контрол и изпита.

Теренни практики

По време на семестъра студентите провеждат една теренна практика с продължителност от 1 (един) ден, за сметка на лекциите и упражненията по дисциплината за една учебна седмица.

Оценяване

Текущ контрол

През семестъра се извършва периодичен контрол чрез изготвяне на картни приложения и решаване на електронни тестове след всеки раздел от учебното съдържание, изготвяне на реферат или презентация. Разработените реферати или презентации се защитават пред останалите студенти, които изказват мнение за представянето на колегите си. На края на семестъра се решава заключителен електронен тест, върху целия учебен материал. Всеки един от компоненти се оценява със съответен брой точки, чийто сбор накрая се трансформира в текуща оценка по шестобалната система.

Делът на текущия контрол от общата оценка е 50%, като в нейното формиране участват оценките от изготвянето на реферата или презентацията и резултатите от тестовете. Съгласно Правилника за образователните дейности на ЮЗУ, до изпит се допускат само студентите, които са изпълнили изискванията за овладяване съдържанието на учебната дисциплина, заложили в тяхната аудиторна и извънаудиторна заетост и имат обща оценка от текущия контрол е не по-ниска от Среден 3. От изпит се освобождават студентите постигнали минималният брой точки в сайта на дисциплината в платформата за електронно обучение Blackboard Learn, необходим за получаване на текуща оценка Отличен 5,50.

Изпитна процедура

Изпитната процедура включва писмен изпит по една тема от съдържанието на учебната дисциплина, съгласно конспекта. Относителното тегло на изпитната оценка при формирането на крайната оценка е 25%. Кредитите по дисциплината се присъждат само след успешно положен изпит с оценка равна или по-висока от Среден 3, съгласно системата за натрупване и трансфер на кредити.

ДИГИТАЛНА ИКОНОМИКА

ECTS кредити: 5,5

Седмичен хорариум: 2л + 2у

Форма за проверка на знанията: текущ контрол и изпит

Вид на изпита: писмен

Семестър: V

Методическо ръководство:

Катедра „География, екология и опазване на околната среда“

Природоматематически факултет

Лектори: гл. ас. д-р Владимир Караджов

E-mail: karadzhov@swu.bg

Анотация:

Учебната дисциплина "Дигитална икономика" е избираема за студенти бакалаври по специалност "Териториално развитие и устойчива икономика". Тя разглежда ключови аспекти на съвременната дигитална икономика, структурирани в три основни раздела. Първият обхваща стартъпи, бизнес инкубатори, онлайн банкиране и дигитална търговия, вторият се фокусира върху

криптовалути, блокчейн технологии и децентрализирани финанси, а третият анализира дигиталния маркетинг и неговите предизвикателства. Дисциплината съчетава теоретично обучение с практическа работа в реална дигитална среда, като целта е студентите да придобият знания и умения, релевантни за динамично развиващата се цифрова икономика.

Съдържание на учебната дисциплина:

Макроструктурата на дисциплината е разделена на три раздела.

Първият раздел е посветен съвременните дигитални форми на световната икономика и различните видове стопански субекти, опериращи в тях, онлайн банкирането, стартъпите, акселераторите, рисковото, грантовото и фондовото финансиране, скалирането на бизнеса бизнес инкубаторите и др.

Вторият раздел е с фокус върху криптовалутите, блокчейн технологията, децентрализираните финанси (DeFi), смарт договорите (Smart contracts) и децентрализираните приложения (DApps).

Третият раздел е посветен на дигиталния маркетинг, неговите особености и предизвикателства, маркетингането и таргетирането в социални мрежи и интернет търсачки, електронната реклама, настройването на аудитории и работа в различните платформи и др.

Дисциплината кореспондира с предмета на изучаване на дисциплината, „Социално-икономическа география на България”.

Технология за обучение и оценяване:

Обучението по дисциплината “География на населението и селищата” се извършва съгласно действащия учебен план на специалност “Териториално развитие и устойчива икономика”, ОКС “Бакалавър”.

През семестъра се извършва периодичен контрол чрез възлагане на реферат или презентация. Включва се и решаване на тест, който отговаря на съдържанието на предходното упражнение.

Критерий за оценяване е степента на изпълнение на задачите (реферат, презентация, тест) като се отчитат: равнищата на компетентност, аналитичност, разбиране.

При получени оценки от текущия контрол над много добър студентите се освобождават от втора и трета част за изпита в края на семестъра. За изключително представяне на студент в образователния процес (100% изпълнение на задачите от текущия контрол, активно и правилно методическо участие в дискутирането на лекционния материал) той се освобождава от семестриален изпит.

Делът на текущия контрол от общата оценка е 75%, а на финалния изпит – 25%.

ЗАСТРАХОВАНЕ И УПРАВЛЕНИЕ НА КРИЗИ

ECTS кредити: 5.5

Седмичен хорариум: 2л + 2су

Форма за проверка на знанията: текущ контрол и изпит

Вид на изпита: писмен

Семестър: 5

Методическо ръководство:

Катедра „География, екология и опазване на околната среда“

Природоматематически факултет

Лектор: доц.д-р Владимир Ценков

E-mail: v.tsenkov@swu.bg

Анотация:

В своята съдържателна цялост, курсът откроява две основни направления на съвременната дейност по управление на риска, а именно, застрахователните отношения и финансовия кризисен мениджмънт. Общият знаменател на тези две направления е свързан с движението на паричните потоци във финансовата система, както на национално, така и на глобално ниво. Целта на курсът в частта на застрахователното дело е студентите да се запознаят със застрахователните отношения като специфичен вид финансови отношения свързани с дейността по управление на риска, както и с конкретната организация и продуктова диференциация чрез която те се осъществяват. В своята конкретика очакваните резултати при обучението на студентите могат да бъдат разграничени в две основни направления. Първото е свързано с познаване на съдържателната същност на застрахователните отношения изразена чрез конкретиката на дейността на застрахователните дружества, необходимостта от застрахователното посредничество чрез ползването на услугите застрахователни брокери и агенти, като и ролята и съдържанието на застрахователните договори, като изразители на правата и интересите и на двете страни в застрахователните отношения.

Второто основно направление на придобиване на знания от страна на студентите е свързано с изясняване на възможностите и значението на организирането на застрахователната защита от страна на ползвателите на услугите на застрахователните дружества. Студентите ще имат възможност да придобият знания помагачи им ясно да разграничат отделните форми на застраховане отговарящи на конкретната необходимост по отношение обхват, цена и интензивност на застрахователната защита. Конкретното представяне на организацията и спецификата на имущественото и автомобилно застраховане ще даде възможност освен за формиране на знания относно отделните застрахователни продукти, но и ще осъществи необходимата връзка с непосредствената практика при предоставянето на застрахователната защита. Разглеждането на механизма на ликвидация на щети има за цел да представи конкретиката на последователността на причинно-следствения процес от действия от момента на идентифициране на настъпила щета до нейното обезщетяване.

Съдържание на учебната дисциплина:

Възникване и генезис на застрахователните отношения. Същност и фундаментални характеристики на застрахователните отношения. Застрахователна калкулация. Форми на осъществяване на застрахователната защита. Ликвидация на щети. Посредници на застрахователните дружества. Застрахователен договор. Имуществено застраховане. Автомобилно застраховане. Риск. Риск мениджмънт. Финансовата глобализация като фактор в риск мениджмънта. Финансови кризи.

Технология за обучение и оценяване

Обучението по учебната дисциплина се извършва под формата на лекции и семинарни упражнения. Дисциплината завършва с изпит. Приоритет в обучението има практическата и самостоятелната работа на студентите. Оценяват се знанията, уменията и компетентността по време на семинарните занятия, при осъществяването на текущия контрол, като от сериозно значение са резултатите, постигнати от поставените задания и тестове.

ГЕОГРАФИЯ НА АГРОБИЗНЕСА И СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ECTS кредити: 4

Седмичен хорариум: 2л + 1у

Форма за проверка на знанията: текущ контрол и изпит **Вид на изпита:** писмен

Семестър: V

Методическо ръководство:

Катедра „География, екология и опазване на околната среда“

Природоматематически факултет

Лектори: доц. д-р Емилия Патарчанова

E-mail: emilia_patarchanova@swu.bg

Анотация:

Учебната дисциплина “География на агробизнеса и селските райони” е избираема за студентите от специалност “Териториално развитие и устойчива икономика”. Основна цел на курса е да осигури необходимите знания за европейската и националната икономика, каквато са селските райони и базовото им икономическо производство - агробизнеса. Агробизнесът се разглежда като сложна многоотраслова система, която се организира върху територията на цялата страна. Организационната структура е съобразена с новите стандарти, определени от политиката на ЕС и членството на България в него. С оглед на националните интереси специално внимание е обърнато на ориентацията и отношенията на българския агробизнес със страните на ЕС и със съседните държави.

Съдържание на учебната дисциплина:

Учебното съдържание е структурирано в два раздела. В първия се коментират проблемите на агробизнеса Това е стопански феномен, чието географско проучване, обяснение и развитие у нас има висока теоретична и приложна стойност. Утвърждаването на пазарното стопанство, в условията на членство в ЕС и стопанските реалности правят тази система (агробизнесът на България) твърде актуална за обучението и преподаването по специалност, свързана с териториалното развитие и устойчивата икономика. Втората важна част от курса е посветена на селските райони като естествена среда за развитие на агробизнеса. Те са вторият много важен компонент в регионализацията на териториалното развитие. В курса се акцентира на

дефинирането, развитието, особеностите на тези територии, като част от националното пространство; на основните европейски политики, в чийто фокус са този тип райони; на основни аспекти от икономическото им развитие в България.

Технология за обучение и оценяване:

Обучението включва лекции и практически упражнения. Лекционният курс се провежда въз основа на предварително планиране на всяка лекция със следните компоненти: изложение, обобщение и дискусия. Прави се връзка между предходната и новата лекция, връзки с други учебни дисциплини и научни области. Процесът на преподаване е свързан и с използване на средства за онагледяване – презентации, карти, графични изображения и др. Практическите упражнения са свързани със селектиране, ранжиране, обработване и анализ на статистическа информация. Дискутират се тенденции в териториалното или историческото развитие на определени производства и отрасли, провокира се студентското мислене за иновативни идеи.

Оценяването през семестъра се извършва периодично чрез възлагане на реферат или презентация. Включва се още решаване на тест, върху на съдържанието на учебната програма. Възлагат се индивидуални задачи за работа със статистическа информация – анализ, синтез, визуализация. Критерий за оценяване е степента на изпълнение на задачите (реферат, презентация, тест, анализи) като се отчитат равнищата на компетентност, аналитичност, разбиране. Делът на текущия контрол от общата оценка е 75%, като в нея относителното тегло на теста е 70%, на останалите компоненти – 30%.

До писмен изпит върху две теми от конспекта се допускат студентите, които са получили общата оценка от текущия контрол е не по-ниска от Среден 3. Кредити се присъждат само ако общата оценка е равна или е по-висока от Среден 3, съгласно системата за натрупване и трансфер на кредити.

ГЕОГРАФИЯ НА ВЪНШНОИКОНОМИЧЕСКИТЕ ВРЪЗКИ

ECTS кредити: 4

Седмичен хорариум: 2л + 1у

Форма за проверка на знанията: текущ контрол и изпит

Вид на изпита: писмен

Семестър: V

Методическо ръководство:

Катедра „География, екология и опазване на околната среда“

Природоматематически факултет

Лектори: доц. д-р Емилия Патарчанова

E-mail: emilia_patarchanova@swu.bg

Анотация:

Учебната дисциплина “География на външноикономическите връзки” е избираема за студентите от специалност “Териториално развитие и устойчива икономика”. Тя е насочена към запознаване на студентите от специалността с основните параметри на този важен сектор от световната икономика, на значението му за икономическата интеграция между националните икономики, на индикаторите за идентифицирането му, на еволюцията, през която преминава и новите форми с които се обогатява.

Съдържание на учебната дисциплина:

Учебното съдържание е структурирано в два раздела. Първият раздел разглежда основните детерминанти на външноикономическите връзки в глобален аспект. Акцентира се на важни процеси като икономическата интеграция, моделите на световно икономическо развитие, организацията на стопанските дейности в регионален контекст и др. Вторият раздел е посветен изцяло на външноикономическите връзки – същност, значение, особености, еволюция в развитието и обогатяването с нови форми на външноикономическите връзки. Характеризират се и техни регионални особености.

Технология за обучение и оценяване:

Обучението включва лекции и практически упражнения. Лекционният курс се провежда въз основа на предварително планиране на всяка лекция със следните компоненти: изложение, обобщение и дискусия. Прави се връзка между предходната и новата лекция, връзки с други учебни дисциплини и научни области. Процесът на преподаване е свързан и с използване на средства за онагледяване. Практическите упражнения са свързани със селектиране, ранжиране, обработване и

анализ на статистическа информация. Дискутират се тенденции в териториалното или историческото развитие на определени производства и отрасли, провокира се студентското мислене за иновативни идеи.

Оценяването през семестъра се извършва периодично чрез възлагане на реферат или презентация. Включва се още решаване на тест, върху на съдържанието на учебната програма. Възлагат се индивидуални задачи за работа със статистическа информация – анализ, синтез, визуализация. Критерий за оценяване е степента на изпълнение на задачите (реферат, презентация, тест, анализи) като се отчитат равнищата на компетентност, аналитичност, разбиране. Делът на текущия контрол от общата оценка е 75%, като в нея относителното тегло на теста е 70%, на останалите компоненти – 30%.

До писмен изпит върху две теми от конспекта се допускат студентите, които са получили общата оценка от текущия контрол е не по-ниска от Среден 3. Кредити се присъждат само ако общата оценка е равна или е по-висока от Среден 3, съгласно системата за натрупване и трансфер на кредити.

ИКОНОМИЧЕСКА УСТОЙЧИВОСТ НА СЕЛСКОТО СТОПАНСТВО

ECTS кредити: 4

Седмичен хорариум: 2л + 1су

Форма за проверка на знанията: текущ контрол и изпит

Вид на изпита: писмен

Семестър: 5

Методическо ръководство:

Катедра „География, екология и опазване на околната среда“

Природоматематически факултет

Лектор: гл.ас.д-р Руска Божкова

E-mail: roussi_bozkova4@swu.bg

Анотация:

Курсът запознава студентите със същността на концепцията за устойчивост, теорията и създадената проблематика на отделните отрасли на селското стопанство в страната. Важен акцент са конкретните реално приложими проекти-национални и европейски, предвид финансовите инструменти за подкрепа на регионалното развитие в България, както и вариантите за прилагане на добри практики, чрез съдействието на структурите на централна и местна власт. Специално внимание се отделя на осигуряване на условия за повишаване на конкурентоспособността и интегрираното развитие на селския туризъм в различните туристически райони в страната. Подчертава се значението на проектирането на разпознаваеми продукти от различните сектори на селското стопанство, както и съпътстващата продуктите маркетингова и комуникационна политика. Целта на учебната дисциплина е студентите да придобият базови знания и практически умения по въпросите свързани с икономическо значение на устойчивостта на селското стопанство и конкретно планирането на устойчивостта на различните отрасли на селското стопанство в страната. Формиране цялостен запас от знания относно стратегическото планиране, нормативната уредба, по тематиката, състоянието и тенденциите за развитие на селския туризъм, включително и възможностите за проектиране на разпознаваем продукт, трансграничното сътрудничество и добрите практики на международно ниво.

Съдържание на учебната дисциплина:

Устойчивостта – алтернативната идеология и нова стратегия. Фактори на управление на икономическата устойчивост на селското стопанство. Планиране на аграрната устойчивост. Нормативна уредба. Финансиране. Заинтересовани страни. Планиране на ампелографията и винарството. Нормативна уредба. Финансиране. Заинтересовани страни. Планиране на устойчивостта в животновъдството. Нормативна уредба. Финансиране. Заинтересовани страни. Устойчиво управлявани стопанства за отговорни продукти от редки породи животни. Устойчивост на пчеларството. Нормативна уредба. Финансиране. Заинтересовани страни. Устойчиво развитие на агроекологията и агрометеорологията. Устойчиво развитие на селските райони и селски туризъм. Типология на селския туризъм. Заинтересовани страни. Осигуряване на условия за повишаване на конкурентоспособността и интегрираното развитие на селския туризъм. Проектиране на разпознаваем продукт. Маркетингова и комуникационна политика. Браншови организации. Цели, дейност и трансформация към устойчиво развитие. Възможности за трансгранично сътрудничество в селското стопанство. Добри практики. Влияние на общата селскостопанска политика на Европейския съюз върху устойчивото развитие на селското

стопанство. Нормативна уредба. Работа с документация. Международния опит в икономическата устойчивост на селското стопанство.

Технология за обучение и оценяване

Обучението по учебната дисциплина се извършва под формата на лекции и семинарни упражнения. Дисциплината завършва с изпит. Приоритет в обучението има практическата и самостоятелната работа на студентите. Оценяват се знанията, уменията и компетентността по време на семинарните занятия, при осъществяването на текущия контрол, като от сериозно значение са резултатите, постигнати от поставените задания и тестове.

ЛОГИСТИКА

ECTS кредити: 4

Форма за проверка на знанията: текущ контрол и изпит

Семестър: 5

Методическо ръководство:

Катедра „География, екология и опазване на околната среда“

Природоматематически факултет

Лектор: проф.д-р Мария Кичева

E-mail: mkicheva@swu.bg

Седмичен хорариум: 2л + 1су

Вид на изпита: писмен

Анотация:

Курсът запознава студентите със същността на логистичната концепция, връзките и зависимостите между логистиката и другите функционални области на фирменото управление, елементите и функциите на логистичните системи, основните подходи и методи за управление на логистичните системи, тенденциите, опита и ефекта от функционирането на логистичните системи в различните сфери и отрасли на икономиката. Задълбочено се изясняват мястото и ролята на участниците в логистичния процес, както и характеристиките на взаимоотношенията помежду им. Разкриват се особеностите на логистичните системи в производството, в сферата на услугите и в общественения сектор. Специално внимание се отделя на техниките и технологиите, използвани в организацията и управлението на логистичните системи. Подчертава се значението на интегрираното управление за ефективното функциониране на логистиката.

Съдържание на учебната дисциплина:

Същност, цели и задачи на стопанската логистика. Логистиката като процес обслужващ възпроизводствения цикъл. Логистиката през годините - развитие на теорията и практиката. Същност, елементи и функции на логистичните системи. Концепции и понятия в логистиката. Основни характеристики на логистичната система за управление на стокодвижението. Логистични канали на снабдяването. Посредници - същност, функции. Интернационализация на логистиката-транснационални фактори, нови моменти, стратегическо партньорство. Основни задачи на логистиката в условия на Интернет. Управлението на логистичния процес - стратегическо и оперативно-тактическо, управленски решения. Физическа дистрибуция - същност, цели и дейности. Участници в дистрибуционния процес. Логистична концепция за физическата дистрибуция. Логистична мрежа и логистични вериги. Управление на материалните запаси - необходимост от поддържане на запаси. Проектиране на логистични вериги. Логистични дейности, анализ на логистичните дейности. Проектиране на логистични системи. Тенденции в развитието на транспортните услуги. Клиенти в дистрибуционната верига - етапи на обслужване. Складова логистика. Информационна логистика. Разходи свързани с логистиката.

Технология за обучение и оценяване

Обучението по учебната дисциплина се извършва под формата на лекции и семинарни упражнения. Дисциплината завършва с изпит. Приоритет в обучението има практическата и самостоятелната работа на студентите. Оценяват се знанията, уменията и компетентността по време на семинарните занятия, при осъществяването на текущия контрол, като от сериозно значение са резултатите, постигнати от поставените задания и тестове.

ECTS кредити: 7

Седмичен хорариум: 3л + 2у

Форма за проверка на знанията: текущ контрол и изпит

Вид на изпита: писмен

Семестър: VI

Методическо ръководство:

Катедра „География, екология и опазване на околната среда“

Природоматематически факултет

Лектори: гл. ас. д-р Владимир Караджов

E-mail: karadzhov@swu.bg

Анотация:

Учебната дисциплина "Социално-икономическа география на България" е задължителен курс за студентите бакалаври от специалност "Териториално развитие и устойчива икономика". Тя разглежда регионалните геополитически, социално-икономически и екологични характеристики на България, като акцентира върху стопанската структура и териториалната организация на страната. Учебното съдържание е разделено на три основни части: географско положение и граници, сектори и отрасли на стопанството, и съвременни тенденции като бизнес инкубатори, клъстери и иновации. Дисциплината съчетава теоретични знания и практически упражнения, подпомагащи развитието на аналитични умения и компетентности, необходими за устойчиво планиране и управление на социално-икономическите процеси в България.

Съдържание на учебната дисциплина:

В структурен план учебното съдържание е групирено в три основни раздела:

Първият раздел проследява хронологията на географското положение на България, формирането на нейните политически граници и някои основни теоретични постановки в тази наука.

Вторият раздел обхваща въпросите на географския анализ на стопанството на България. Възприетият подход отговаря на новото структуриране на стопанството – по сектори. Последователно се разглеждат отраслите от първичния, вторичния и третичния сектори.

Третият раздел включва теми изцяло нови за пазарната икономика у нас, като малките и средни предприятия, бизнес и високотехнологични инкубатори, свободни безмитни зони, стокови борси и тържища, складови зони и логистични центрове, развитие на клъстери и иновациите.

Дисциплината кореспондира с предмета на изучаване на дисциплините „География на производствената и обслужваща сфера“, „География на населението и селищата“, „Регионално развитие и регионална политика на България“.

Технология за обучение и оценяване:

Обучението по дисциплината “Социално-икономическа география на България” се извършва съгласно действащия учебен план на специалност “Териториално развитие и устойчива икономика”, ОКС “Бакалавър”.

През семестъра се извършва периодичен контрол чрез възлагане на реферат или презентация. Включва се и решаване на тест, който отговаря на съдържанието на предходното упражнение.

Критерий за оценяване е степента на изпълнение на задачите (реферат, презентация, тест) като се отчитат: равнищата на компетентност, аналитичност, разбиране.

При получени оценки от текущия контрол над много добър студентите се освобождават от втора и трета част за изпита в края на семестъра. За изключително представяне на студент в образователния процес (100% изпълнение на задачите от текущия контрол, активно и правилно методическо участие в дискутирането на лекционния материал) той се освобождава от семестриален изпит.

Делът на текущия контрол от общата оценка е 75%, а на финалният изпит – 25%.

РЕГИОНАЛНА ИКОНОМИКА

ECTS кредити: 7

Седмичен хорариум: 3л + 2су

Форма за проверка на знанията: текущ контрол и изпит

Вид на изпита: писмен

Семестър: 6

Методическо ръководство:

Катедра „География, екология и опазване на околната среда“

Природоматематически факултет
Лектор: проф.д-р Мария Кичева
E-mail: mkicheva@swu.bg

Анотация:

Лекционният курс по дисциплината в структурно отношение обхваща: теоретични основи на регионалната икономика; регионален анализ и регионален синтез; регионална политика. Целта на учебната дисциплина е студентите да получат задълбочени знания по общите проблеми на регионалната икономика – общи постановки, принципи и закономерности, като се отчитат постиженията на съвременната теория и изискванията на практиката. Основните задачи, които следва да бъдат решавани при реализацията на учебната програма са: 1. Усвояване на знания за теоретичните основи на регионалната икономика. 2. Усвояване на знания и умения за извършване на регионален анализ и оценка и на регионален синтез. 3. Усвояване на знания за оценка на регионалната политика, както и на компетенции за разработване на регионална политика. След преминаване на курса по дисциплината, студентите трябва да са придобили основни знания и умения за теоретичните основи на регионалната икономика, регионалния анализ и синтез и регионалната политика.

Съдържание на учебната дисциплина:

Същност, предмет, задачи и принципи на регионалната икономика. Методика на регионалната икономика. Развитие на теорията на регионалната икономика. Същност на районирането. Видове райони. Районирането в България. Регионални диспропорции. Районът като система. Основни видове междурайонни връзки. Анализ на междурайонните потоци чрез индексите на локализация. Развитие на теорията за населените места. Съвременната теория за урбанизацията. Селищната мрежа – основа на организацията на териториалните процеси. Селищната мрежа на България. Същност и обща концепция на локализацията. Фактори, изисквания и критерии за локализация. Същност и въздействие на локализационното решение. Актуални проблеми на локализацията. Обща характеристика на релацията “общество-природа”. Основни проблемни направления. Възможности за регулиране. Същност и специфика на регионалната ефективност. Критерии за ефективност. Фактори на ефективността. Актуални направления за повишаване на регионалната ефективност в България. Регионален анализ. Регионален синтез. Фактори за развитието на регионалната икономика. Регионален икономически растеж. Същност на регионалната икономическа политика. Нормативни основи. Планов подход в регионалната икономическа политика. Регионална икономика и териториално устройство. Регионални програми. Регионални проблеми на България в контекста на членството на страната в ЕС. Секторна регионална политика. Регионални пазари. Свободни икономически зони и междурайонна търговия. Финансиране на собствеността и информационно осигуряване като фактори за регионално икономическо развитие.

Технология за обучение и оценяване

Обучението по учебната дисциплина се извършва под формата на лекции и семинарни упражнения. Дисциплината завършва с изпит. Приоритет в обучението има практическата и самостоятелната работа на студентите. Оценяват се знанията, уменията и компетентността по време на семинарните занятия, при осъществяването на текущия контрол, като от сериозно значение са резултатите, постигнати от поставените задания и тестове.

ТЕМАТИЧНА КАРТОГРАФИЯ

ECTS кредити: 4

Седмичен хорариум: 2л + 1у

Форма за проверка на знанията: текущ контрол и изпит

Вид на изпита: писмен

Семестър: VI

Методическо ръководство:

Катедра „География, екология и опазване на околната среда“

Природоматематически факултет

Лектори: гл.ас. д-р Галина Безинска

E-mail: galinabezinska@swu.bg

Анотация:

Учебната дисциплина „Тематична картография“ е избираема дисциплина от учебния план на специалност „Териториално развитие и устойчива икономика“. Програмата е разработена в съответствие с изискванията и образователните стандарти за тази специалност. Тя има за цел да разшири и задълбочи знанията, уменията и компетентностите, придобити от

студентите в курса на обучение по Картография. Тематичната картография е наука, която се занимава с подробното отразяване на отделни природни или социално-икономически явления, но и изкуство. Картите са важен инструмент за визуална комуникация и подпомагане на вземането на интелигентни решения. Тази дисциплина е посветена на задълбочено изучаване на правилата за визуализация на различни видове данни, които имат пространствена компонента и изработване на информативни, творчески, лесни за разбиране и естетически приятни картографски продукти.

Съдържание на учебната дисциплина:

Учебната дисциплина ще запознае студентите с възможностите на тематичното картографиране да събира и обработва пространствени данни като ги визуализира в разнообразни карти, предназначени за широк кръг потребители. Съдържанието на курса е групирено в пет раздела: Въведение в тематичната картография, където студентите трябва да усвоят видовете данни, начините за събиране и класифициране в ГИС среда; Основните статистически методи за обработване на пространствени данни; Картографски методи за изобразяване на тематичното съдържание; Видове тематични карти; Интернет картографиране. В упражненията се формират умения и навици за четене, разбиране, анализ и създаване на разнообразни тематични карти. Предвидено е изработването на тематична карта, по избор на студента. Занятията се провеждат в специализирана лаборатория по картография и ГИС.

Технология за обучение и оценяване:

Лекционният курс се провежда въз основа на предварително планиране на всяка лекция, което включва: тема, връзки между предходната и новата лекция, връзки с други дисциплинарни области, въведение, план, изложение, дискусия и обобщение.

Практическите занятия се провеждат на подгрупи в специализирана лаборатория по картография и ГИС. В началото на всяко упражнение се дават инструкции и насоки за изработване на всеки един етап от проекта, след което студентите изпълняват самостоятелно задачите.

През семестъра се извършва периодичен контрол чрез възлагане на самостоятелни задачи, съгласно програмата. Разработва се **едно** самостоятелно упражнение, което включва отделни, но свързани помежду си етапи. Всяка задача (етап) се оценява поотделно. Етапите на всяко упражнение са подробно описани в съдържанието на програмата. Всеки студент получава крайна оценка от получените резултати на практическите упражнения и присъствие на упражненията. Критерий за оценяване е степента на изпълнение на всеки отделен етап, като се отчитат: равнищата на компетентност, аналитичност, разбиране.

Делът на текущия контрол от общата оценка е 75%, като в нея относителното тегло на теста е 70%, на останалите компоненти – 30%.

До писмен изпит се допускат студентите, които са получили оценка от текущия контрол не по-ниска от Среден 3. Кредити се присъждат само ако общата оценка е равна или е по-висока от Среден 3, съгласно системата за натрупване и трансфер на кредити.

WEB КАРТОГРАФИРАНЕ И 3D МОДЕЛИРАНЕ

ECTS кредити: 4

Седмичен хорариум: 2л + 1у

Форма за проверка на знанията: текущ контрол и изпит

Вид на изпита: писмен

Семестър: VI

Методическо ръководство:

Катедра „География, екология и опазване на околната среда“

Природоматематически факултет

Лектори: гл.ас. д-р инж. Галина Безинска

E-mail: galinabezinska@swu.bg

Анотация:

Учебната дисциплина „**Web картографиране и 3D картографиране**“ е избираема дисциплина от учебния план на специалност „**Териториално развитие и устойчива икономика**“. Програмата е разработена в съответствие с изискванията и образователните стандарти за тази специалност. Тя има за цел да разшири и задълбочи знанията, уменията и компетентностите по картография и ГИС, придобити от студентите в учебния курс по картография през първия семестър.

Съдържание на учебната дисциплина:

Учебната дисциплина ще запознае студентите с принципите за създаване, работа и

публикуване на картографски материали в интернет среда, предназначени за широк кръг потребители.

Учебното съдържание е структурирано в следните модули:

- Въведение в новите среди за картографиране и видовете карти в Интернет;
- Запознаване с фундаменталните компоненти в web технологиите и web услугите;
- Въведение в базите данни за web картографиране. Облачни ГИС и web услуги;
- Запознаване с основните принципи на web дизайна и тенденциите в web картографирането;
- Представяне на ролята на краудсорсинга за събиране на пространствени данни.

В упражненията се формират умения за работа в новите среди за картографиране. Предвидено е изработване на web карта, по избор на студента. Занятията се провеждат в специализирана лаборатория по картография и ГИС.

Технология за обучение и оценяване:

Лекционният курс се провежда въз основа на предварително планиране на всяка лекция, което включва: тема, връзки между предходната и новата лекция, връзки с други дисциплинарни области, въведение, план, изложение, дискусия и обобщение.

Практическите занятия се провеждат на подгрупи в специализирана лаборатория по картография и ГИС. В началото на всяко упражнение се дават инструкции и насоки за изработване на всеки един етап от проекта, след което студентите изпълняват самостоятелно задачите.

През семестъра се извършва периодичен контрол чрез възлагане на самостоятелни задачи, съгласно програмата. Разработва се **един** самостоятелен проект, който включва отделни, но свързани помежду си етапи. Всяка задача (етап) се оценява поотделно. Етапите на всяко упражнение са подробно описани в съдържанието на програмата. Всеки студент получава крайна оценка от получените резултати на практическите упражнения и присъствие на упражненията.

Критерий за оценяване е степента на изпълнение на всеки отделен етап, като се отчитат: равнищата на компетентност, аналитичност, разбиране.

Делът на текущия контрол от общата оценка е 75%, като в нея относителното тегло на теста е 70%, на останалите компоненти – 30%.

До писмен изпит се допускат студентите, които са получили оценка от текущия контрол не по-ниска от Среден 3. Кредити се присъждат само ако общата оценка е равна или е по-висока от Среден 3, съгласно системата за натрупване и трансфер на кредити.

ПРИРОДНИ БЕДСТВИЯ И УПРАВЛЕНИЕ НА РИСКА

ECTS кредити: 4

Форма за проверка на знанията: изпит

Семестър: VI

Методическо ръководство:

Катедра: "География, екология и опазване на околната среда" Факултет: "Природо-математически"

Лектори: доц. д-р Красимир Стоянов

E-mail: krasi_sto@swu.bg

Седмичен хорариум: 2л+1у

Вид на изпита: писмен

Анотация:

Учебната дисциплина “Природни бедствия и управление на риска” се изучава от студентите в специалност “Териториално развитие и устойчива икономика” с цел получаване на знания относно причините, възникването и същността на природните бедствия, тяхното разпространение и негативни последици върху околната среда и стопанската дейност на човека.

Съдържание на учебната дисциплина:

Настоящият курс дава начална представа за проблемите, свързани с управлението на риска от природни бедствия, както и някои възможни подходи за въвеждане на автоматизация за подпомагане вземането на решения, касаещи превантивната дейност и дейността по отстраняване на отрицателните последици от бедствията.

Учебното съдържание е разделено на три части. В първата част се дават някои основни понятия, използвани в оценката и управлението на природния риск. Във втора част са разгледани основните природни бедствия, като се акцентира на тези представляващи заплаха за нашата страна.

В трета част се акцентира на различните подходи, използвани при прогнозиране и управление на рисковите процеси, при вземането на решения и ликвидиране на последствията от тях.

В рамките на обучението по „Природни бедствия и управление на риска“, значително място се отделя на практическите занятия, които дават възможност студентите да усвоят умения за работа с тематични карти, набират, систематизират и обработват различни изходни данни като се запознават с основните природни бедствия за страната. Предвидени са и часове за разработване на реферат.

Технология на обучението и оценяване:

Обучението по дисциплината “Природни бедствия и управление на риска” се извършва съгласно действащия учебен план на специалност “Териториално развитие и устойчива икономика”, ОКС “Бакалавър”. Изпитната процедура включва тест или писмен изпит след предварително раздаден конспект. Относителното тегло на изпита от общата оценка е 25%.

ГЛОБАЛНИ КЛИМАТИЧНИ ПРОМЕНИ

ECTS кредити: 4

Форма за проверка на знанията: изпит

Семестър: VI

Методическо ръководство:

Катедра: " География, екология и опазване на околната среда" Факултет: "Природо-математически"

Лектори: доц. д-р Красимир Стоянов

E-mail: krasi_sto@swu.bg

Седмичен хорариум: 2л+1у

Вид на изпита: писмен

Анотация:

Учебната дисциплина “Глобални климатични промени” се изучава от студентите в специалност “Териториално развитие и устойчива икономика” с цел получаване знания за промените на климата на нашата планета и за предизвикателствата пред които е поставено човешкото общество понастоящем.

Съдържание на учебната дисциплина:

В курса се прави преглед на промените в климата в геологичната история на Земята, през историческия период и до наши дни. Дават се сведения за основните причини за изменението на климата – природни (астрономически, геологически, тектонски, циркулационни, биологични и т.н.) и антропогенни (емисии на парникови газове от транспорта, промишлеността, земеделието и комуналното стопанство, обезлесяването и редица др.). Акцентира се върху периодичността и цикличността на астрономическите фактори. Изяснява се същността на парниковия ефект и се проследяват тенденциите за промяна на концентрацията на парниковите газове в земната атмосфера. Коментира се наблюдаваното през последните десетилетия глобално затопляне и неговите непосредствени и предстоящи следствия в регионален мащаб, тяхното отражение върху околната среда, икономиката и ежедневието на хората. Въвежда се понятието „въглероден отпечатък“ и се проследява историята за обединяване на усилията на цялото човечество за намаляване на емисиите на парникови газове (Протоколът от Киото, Споразумението от Париж). Изтъква се ролята на всяка една страна и отговорностите на всеки един жител за постигане на устойчиво развитие в съответствие с водещия му принцип „Мисли глобално, действай локално“. В тази връзка студентите се запознават със същността и съдържанието на секторните политики свързани с намаляване на въглеродните емисии в България в контекста на съответните политики на ООН и ЕС.

Технология на обучението и оценяване:

Обучението по дисциплината “Глобални климатични промени” се извършва съгласно действащия учебен план на специалност “ Териториално развитие и устойчива икономика ”, ОКС “Бакалавър”. Изпитната процедура включва тест или писмен изпит след предварително раздаден конспект. Относителното тегло на изпита от общата оценка е 25%.

РЕГИОНАЛНА ПОЛИТИКА НА ЕС

ECTS кредити: 4

Седмичен хорариум: 2л + 1у

Форма за проверка на знанията: текущ контрол и изпит

Вид на изпита: писмен

Семестър: VI

Методическо ръководство:

Катедра „География, екология и опазване на околната среда“

Природоматематически факултет

Лектори: доц. д-р Емилия Патарчанова

E-mail: emilia_patarchanova@swu.bg

Анотация:

Учебната дисциплина **“Регионална политика на Европейския съюз”** е избираема за студентите в специалност **“Териториално развитие и устойчива икономика”**. Лекционният курс запознава студентите с основните категории и понятия, които са специфични за тази дисциплина. Изяснява се същността и основните аспекти на регионалната политика на ЕС, прависе се сравнителен анализ между различните планови периоди, коментира се нормативната база, добри практики и резултати и др. Студентите се научат да използват правилно терминологичния апарат по дисциплината, да познават същността и особеностите на регионалната политика, да анализират факторите, влияещи върху развитието на съвременната регионална политика.

Съдържание на учебната дисциплина:

Курсът лекции е структуриран в три раздела. Първият има теоретичен характер и запознава студентите със същността, основните категории и понятия, които се използват. Изясняват се нормативната база и институционалната организация на регионалната политика на ЕС. Специално място е отделено на целите и основните инструменти на регионалната политика на Общността. Вторият раздел е посветен на хронологията и основните етапи в създаването, развитието и усъвършенстването на регионалната политика на ЕС. Изясняват се тематичните и пространствени особености и териториална реализация на мерките в отделните планови периоди. Третият раздел има за цел да обогати и разшири познанията на студентите за формирането, развитието във времето и разпространението на регионалната политика в различните неформални образования в държавите членки на ЕС. Засягат се и особеностите на отделни държави или групи страни в провеждането на регионалната политика на ЕС. Значително място в курса е отделено за запознаване на студентите с добри практики на регионално и локално равнище.

Технология за обучение и оценяване:

Обучението включва лекции и практически упражнения. Лекционният курс се провежда въз основа на предварително планиране на всяка лекция със следните компоненти: изложение, обобщение и дискусия. Прави се връзка между предходната и новата лекция, връзки с други учебни дисциплини и научни области. Процесът на преподаване е свързан и с използване на средства за онагледяване – презентации, карти, графични изображения и др. Практическите упражнения са свързани със селектиране, ранжиране, обработване и анализ на статистическа информация. Дискутират се тенденции в териториалното или историческото развитие на определени производства и отрасли, провокира се студентското мислене за иновативни идеи.

Оценяването през семестъра се извършва периодично чрез възлагане на реферат или презентация. Включва се още решаване на тест, върху на съдържанието на учебната програма. Възлагат се индивидуални задачи за работа със статистическа информация – анализ, синтез, визуализация. Критерий за оценяване е степента на изпълнение на задачите (реферат, презентация, тест, анализи) като се отчитат равнищата на компетентност, аналитичност, разбиране. Делът на текущия контрол от общата оценка е 75%, като в нея относителното тегло на теста е 70%, на останалите компоненти – 30%.

До писмен изпит върху две теми от конспекта се допускат студентите, които са получили общата оценка от текущия контрол е не по-ниска от Среден 3. Кредити се присъждат само ако общата оценка е равна или е по-висока от Среден 3, съгласно системата за натрупване и трансфер на кредити.

РЕГИОНАЛНА ГЕОГРАФИЯ НА ЕС

ECTS кредити: 4

Седмичен хорариум: 2л + 1у

Форма за проверка на знанията: текущ контрол и изпит

Вид на изпита: писмен

Семестър: VI

Методическо ръководство:

Катедра „География, екология и опазване на околната среда“

Природоматематически факултет

Лектори: доц. д-р Емилия Патарчанова
E-mail: emilia_patarchanova@swu.bg

Анотация:

Учебната дисциплина “Регионална география на ЕС”, е една от избираемите дисциплини при обучението на студентите от специалност “Териториално развитие и устойчива икономика”. Целта на лекционния курс е да запознае студентите с пространствените аспекти на процеса на създаване, развитие и съвременно състояние на водещата европейска геополитическа и социално-икономическа организация на европейския континент – Европейския съюз. В съдържателния фокус на курса са институционалната и регионална структура на общността, нейните централни и регионални органи, както и географските аспекти на различните секторни европейски програми.

Съдържание на учебната дисциплина:

Курсът е структуриран в три раздела. В първия раздел, който има най-голяма съдържателна тежест в целия курс, се разглеждат предпоставките за създаването на ЕС, началото и основните етапи на общностно развитие, териториалното му разширяване. Специално място се отделя на важни организационно-правни и други събития, които маркират времево и структурно промените в ЕС. Втората част запознава студентите с основните елементи на институционалната система на ЕС – Европейски парламент, Съвет на Европейския съюз, Европейска комисия, Съд на Европейския съюз, Европейска централна банка (ЕЦБ), Европейска сметна палата, Европейски икономически и социален комитет, Комитетът на регионите, Европейска инвестиционна банка, Европейски омбудсман. Специално внимание се обръща на правомощията, целите, структурата, организацията, функционирането и дейността на отделните институционални елементи на ЕС. В третия раздел се прави анализ на структурните, социалните и икономически политики за развитие на ЕС. Анализира се ефективността на мерките и програмите на ЕС за преодоляване на вътрешните регионални различия между държавите членки.

Технология за обучение и оценяване:

Обучението включва лекции и практически упражнения. Лекционният курс се провежда въз основа на предварително планиране на всяка лекция със следните компоненти: изложение, обобщение и дискусия. Прави се връзка между предходната и новата лекция, връзки с други учебни дисциплини и научни области. Процесът на преподаване е свързан и с използване на средства за онагледяване. Практическите упражнения са свързани със селектиране, ранжиране, обработване и анализ на статистическа информация. Дискутират се тенденции в териториалното или историческото развитие на определени производства и отрасли, провокира се студентското мислене за иновативни идеи.

Оценяването през семестъра се извършва периодично чрез възлагане на реферат или презентация. Включва се още решаване на тест, върху на съдържанието на учебната програма. Възлагат се индивидуални задачи за работа със статистическа информация – анализ, синтез, визуализация. Критерий за оценяване е степента на изпълнение на задачите (реферат, презентация, тест, анализи) като се отчитат равнищата на компетентност, аналитичност, разбиране. Делът на текущия контрол от общата оценка е 75%, като в нея относителното тегло на теста е 70%, на останалите компоненти – 30%.

До писмен изпит върху две теми от конспекта се допускат студентите, които са получили общата оценка от текущия контрол е не по-ниска от Среден 3. Кредити се присъждат само ако общата оценка е равна или е по-висока от Среден 3, съгласно системата за натрупване и трансфер на кредити.

ГЛОБАЛНИ И РЕГИОНАЛНИ МЕЖДУНАРОДНИ ОРГАНИЗАЦИИ

ECTS кредити: 4

Седмичен хорариум: 2л + 1у

Форма за проверка на знанията: текущ контрол и изпит

Вид на изпита: писмен

Семестър: VI

Методическо ръководство:

Катедра „География, екология и опазване на околната среда“

Природоматематически факултет

Лектори: доц. д-р Емилия Патарчанова

E-mail: emilia_patarchanova@swu.bg

Анотация:

Учебната дисциплина “Глобални и регионални международни организации” е избираема за студентите в специалност “Териториално развитие и устойчива икономика”. Основната цел на лекционния курс е да запознае студентите с възникването и утвърждаването на глобалните и регионални международни организации като катализатор за световно икономическо развитие; етапите, през които преминава развитието им; обосноваването на съвременните цели, предмет и задачи. Специално внимание е отделено на глобалните и регионалните геополитически организации и влиянието им върху съвременните междудържавни отношения, както и на взаимоотношенията между тях.

Съдържание на учебната дисциплина:

В структурен план темите са групирани в три раздела. Първият от тях обхваща въпросите за началото, развитието и периодизацията при възникването на глобалните и регионални организации. Разглеждат се глобализацията и регионализацията като катализатори на съвременното политическо и икономическо развитие в света. Вторият раздел е посветен на същността и влиянието на световните организации като фактор за стабилна световна финансова, икономическа и социална система. Разглеждат се правилата и механизми за управление на финансовата система. Обсъждат се и целите, задачите, принципите и сферите на дейност. Третият раздел анализира основните ключови регионални организации по макрорегиони.

Технология за обучение и оценяване:

Обучението включва лекции и практически упражнения. Лекционният курс се провежда въз основа на предварително планиране на всяка лекция със следните компоненти: изложение, обобщение и дискусия. Прави се връзка между предходната и новата лекция, връзки с други учебни дисциплини и научни области. Процесът на преподаване е свързан и с използване на средства за онагледяване. Практическите упражнения са свързани със селектиране, ранжиране, обработване и анализ на статистическа информация. Дискутират се тенденции в териториалното или историческото развитие на определени производства и отрасли, провокира се студентското мислене за иновативни идеи.

Оценяването през семестъра се извършва периодично чрез възлагане на реферат или презентация. Включва се още решаване на тест, върху на съдържанието на учебната програма. Възлагат се индивидуални задачи за работа със статистическа информация – анализ, синтез, визуализация. Критерий за оценяване е степента на изпълнение на задачите (реферат, презентация, тест, анализи) като се отчитат равнищата на компетентност, аналитичност, разбиране. Делът на текущия контрол от общата оценка е 75%, като в нея относителното тегло на теста е 70%, на останалите компоненти – 30%.

До писмен изпит върху две теми от конспекта се допускат студентите, които са получили общата оценка от текущия контрол е не по-ниска от Среден 3. Кредити се присъждат само ако общата оценка е равна или е по-висока от Среден 3, съгласно системата за натрупване и трансфер на кредити.

УСТОЙЧИВО ПОТРЕБЛЕНИЕ И ПРОИЗВОДСТВО

ECTS кредити: 4

Форма за проверка на знанията: текущ контрол и изпит

Семестър: 6

Методическо ръководство:

Катедра „География, екология и опазване на околната среда“

Природоматематически факултет

Лектор: гл.ас.д-р Боряна Димитрова

E-mail: b_dimi@swu.bg

Седмичен хорариум: 2л + 1су

Вид на изпита: писмен

Анотация:

Устойчивият растеж е основна цел за Европейския съюз и други страни, извън него. Основното предизвикателство за производителите и потребителите в условия на недостиг на природни ресурси в световен мащаб е „постигането на по-добри резултати с по-малко средства“. Във времена на бързо настъпващо изменение на климата и нарастващо търсене на енергия и ресурси, вече са налице различни политики и инициативи, насочени към устойчивото потребление и производство. Те следва да подобрят общите екологични показатели на продуктите през целия им жизнен цикъл, да стимулират търсенето на по-добри продукти и производствени технологии и

да улеснят потребителите при вземането на решения чрез осигуряването на подходяща информация. Дисциплината има връзки с екологията, управлението и икономиката, и дава възможност на студентите да придобият широк кръг от знания и умения за благоразумно в дългосрочен план потребление и производство на блага.

Съдържание на учебната дисциплина:

Исторически преглед и хронология на концепция за устойчиво развитие. Същностни характеристики на устойчивото развитие. Основни принципи на прилагането на концепцията за устойчиво развитие. Фокусиране на целите за устойчиво развитие. Устойчиво развитие и природен капитал. Ресурсен мениджмънт и устойчиво управление на ресурсите. Корпоративна социална и екологична отговорност. Устойчиво производство

Устойчиво потребление. Устойчив бизнес. Зелени работни места и създаване на устойчива заетост. Роля на международните организации и институции за постигане на целите на устойчиво развитие. Международна правна рамка за устойчиво развитие: основни правни механизми. Основни подходи и елементи в политиките за устойчиво развитие на Европейския съюз. Международни програми на ООН за постигане на устойчиво развитие.

Технология за обучение и оценяване

Обучението по учебната дисциплина се извършва под формата на лекции и семинарни упражнения. Дисциплината завършва с изпит. Приоритет в обучението има практическата и самостоятелната работа на студентите. Оценяват се знанията, уменията и компетентността по време на семинарните занятия, при осъществяването на текущия контрол, като от сериозно значение са резултатите, постигнати от поставените задания и тестове.

ОРГАНИЗАЦИОННО ПОВЕДЕНИЕ

ECTS кредити: 4

Седмичен хорариум: 2л + 1су

Форма за проверка на знанията: текущ контрол и изпит

Вид на изпита: писмен

Семестър: 6

Методическо ръководство:

Катедра „География, екология и опазване на околната среда“

Природоматематически факултет

Лектор: проф.д-р Мария Кичева

E-mail: mkicheva@swu.bg

Анотация:

Организационното поведение изучава устойчивите характеристики на поведението на човека и човешките общности от гледна точка на организирания труд и управлението. То е интердисциплинарна област, която е посветена както на изучаването и разбирането на причините, структурата и динамиката на индивидуалното и груповото трудово поведение, така и на практиката на въздействието върху него, неговото реално практическо управление. Организациите са социални системи, обединяващи човешки и материални ресурси. Поведението на отделните личности и на групи от хора, които управляват организациите, или работят за тях, е до голяма степен непредсказуемо, доколкото в основата му лежат комплексни и взаимодействащи си причини: индивидуални особености, потребности и интереси, ценностни системи, мотивации, отношения и пр.. В същото време това поведение трябва да бъде изучавано, разбирано и управлявано, защото трудът заема най-важно място в живота на всеки човек, защото няма по-важен фактор за успеха на една организация, от хората ѝ, и защото от ефективното функциониране на организацията зависи благоденствието на всяко общество. Организационното поведение е търсена и популярна дисциплина за студентите и специализантите в областта на общия мениджмънт, бизнес администрацията и управлението на човешките ресурси във всички известни световни центрове за обучение в тази област.

Съдържание на учебната дисциплина:

Организационното поведение като научна област и академична дисциплина – предмет, цели, равнища на анализ, подходи. Концепции лежащи в основата на организационното поведение – за природата на човека, за природата на организацията. Индивидуално трудово поведение – индивидуални различия. Динамика на индивидуалните различия. „Аз“-ът в организационното поведение. Мотивация. Отношение. Ангажираност. Мотивите и мотивацията в сферата на

организационното поведение. Мотивационни модели. Видове мотивация към труд – нагласа, ангажираност, съпричастност. Организационни теории. Групите в организацията. Същност. Организационни роли. Статус и социализация. Формални групи и структури. Неформални групи и структури. Неформална организация. Имидж на организацията. Организационна култура. Форми. Функции на организационната култура. Възникване и развитие на организационната култура. Междудличностно поведение в групата. Същност. Видове. Проблеми. Междудличностна динамика в групата. Власт. Организационна политика. Конфликти. Видове конфликти. Конфликтна ситуация. Стратегии за управление на конфликтите. Ръководство и лидерство. Същност и разграничения. Концепции за ръководство и лидерство. Качество на трудовия живот. Стрес и неговото управление. Съветване. Групова динамика. Групата като ефективен екип. Управление на промяната.

Технология за обучение и оценяване

Обучението по учебната дисциплина се извършва под формата на лекции и семинарни упражнения. Дисциплината завършва с изпит. Приоритет в обучението има практическата и самостоятелната работа на студентите. Оценяват се знанията, уменията и компетентността по време на семинарните занятия, при осъществяването на текущия контрол, като от сериозно значение са резултатите, постигнати от поставените задания и тестове.

ТЕРИТОРИАЛНА ОСНОВА НА РЕГИОНАЛНАТА ПОЛИТИКА НА БЪЛГАРИЯ

ECTS кредити: 7

Седмичен хорариум: 3л + 2у

Форма за проверка на знанията: текущ контрол и изпит

Вид на изпита: писмен

Семестър: VII

Методическо ръководство:

Катедра „География, екология и опазване на околната среда“

Природоматематически факултет

Лектори: доц. д-р Емилия Патарчанова

E-mail: emilia_patarchanova@swu.bg

Анотация:

Учебната дисциплина “Териториална основа на регионалната политика на България” е задължителна за студентите в специалност “Териториално развитие и устойчива икономика”. Целта на лекционния курс е да запознае студентите с основните категории и понятия, специфични за дисциплината. Изясняват се същността на регионалната политика, нормативната база, законовите уредби, коментират се основните категории региони, целите и основните аспекти на политиките, които се реализират на територията им и заради които са създадени. Засягат се целите и направленията на регионалната политика на ЕС и България. Студентите се научават да използват правилно терминологичния апарат по дисциплината, да познават същността и особеностите на регионалната политика, да анализират факторите, влияещи върху развитието на съвременната регионална политика.

Съдържание на учебната дисциплина:

Учебното съдържание е структурирано в три раздела. Първият има теоретичен характер и запознава студентите със същността, основните категории и понятия. Изясняват се териториалната основа (различните равнища на АТУ на страната), нормативната база и институционалната организация на регионалната политика в България. Специално място е отделено на целите и основните инструменти на регионалната политика на страната, на местното самоуправление и местната администрация в организацията, управлението и реализацията на политиката на регионално и локално развитие. Вторият раздел е посветен на хронологията и основните етапи в създаването, развитието и усъвършенстването на регионалната политика на ЕС. Изясняват се основните цели, приоритети, инструменти и териториален обхват на регионалната политика преди членството на страната в ЕС и след това по планови периоди. Третият раздел е посветен на процеса на програмиране, стратегическо планиране и проектиране на политиката за регионално развитие на България. Засяга се формирането, развитието във времето и разпространението на регионалната политика в различните неформални образования в България.

Технология за обучение и оценяване:

Обучението включва лекции и практически упражнения. Лекционният курс се провежда въз основа на предварително планиране на всяка лекция със следните компоненти: изложение, обобщение и дискусия. Прави се връзка между предходната и новата лекция, връзки с други учебни

дисциплини и научни области, Процесът на преподаване е свързан и с използване на средства за онагледяване – презентации, карти, графични изображения и др. Практическите упражнения са свързани със селектиране, ранжиране, обработване и анализ на статистическа информация. Дискутират се тенденции в териториалното или историческото развитие на определени производства и отрасли, провокира се студентското мислене за иновативни идеи.

Оценяването през семестъра се извършва периодично чрез възлагане на реферат или презентация. Включва се още решаване на тест, върху на съдържанието на учебната програма. Възлагат се индивидуални задачи за работа със статистическа информация – анализ, синтез, визуализация. Критерий за оценяване е степента на изпълнение на задачите (реферат, презентация, тест, анализи) като се отчитат равнищата на компетентност, аналитичност, разбиране. Делът на текущия контрол от общата оценка е 75%, като в нея относителното тегло на теста е 70%, на останалите компоненти – 30%.

До писмен изпит върху две теми от конспекта се допускат студентите, които са получили общата оценка от текущия контрол е не по-ниска от Среден 3. Кредити се присъждат само ако общата оценка е равна или е по-висока от Среден 3, съгласно системата за натрупване и трансфер на кредити.

ЗЕЛЕНА ИКОНОМИКА

ECTS кредити: 7

Седмичен хорариум: 3л + 2су

Форма за проверка на знанията: текущ контрол и изпит

Вид на изпита: писмен

Семестър: 7

Методическо ръководство:

Катедра „География, екология и опазване на околната среда“

Природоматематически факултет

Лектор: проф.д-р Мария Кичева

E-mail: mkicheva@swu.bg

Анотация:

Курсът кореспондира с „Европейският зелен пакт“, който обвързва съвременният макроикономикс с климата и околната среда. Актуалността на дисциплината се индуцира от все повече променящият се климат и околна среда, които са определящи за съществуването на Света и Европа, както и България. Разглеждат се основните теоретични концепции, които обхващат икономиката на околната среда след което се преминава към ефектите от провеждането на икономически политики, които засягат икономическият растеж и влиянието му върху околната среда. Дисциплината има за цел да запознае студентите с основите на икономическата теория, която обхващаща взаимодействието и връзката между икономическият растеж, икономическото развитие и климатичните промени. Основна задача в процеса на обучение студентите да получат знания за ролята на околната среда за човешкото развитие, за приемливите подходи за използване на природните ресурси за осъществяване на производствена и друга дейност, за успешно и устойчиво развитие на бизнес начинания, за международно приети системи за управление на околната среда, както и умения за работа в практическата среда.

Съдържание на учебната дисциплина:

Еволюция на икономическите идеи за екологизация на икономиката. Концепция за устойчиво развитие. Продължаващият растеж и човешкият екологичен отпечатък. Границите на растежа. Климатични предизвикателства. Неустойчиви селскостопански системи. Провалът на пазарната доктрина в екологизацията на икономиката. Природният капитализъм. Синята икономика. Екологичен мениджмънт. Устойчиво земеделие в развиващия се свят. Подходът въглероден бюджет. Кръгова икономика. Зелени облигации, крауфъндинг и финтех. Трансформация на икономиката в полза на околната среда и климата.

Технология за обучение и оценяване

Обучението по учебната дисциплина се извършва под формата на лекции и семинарни упражнения. Дисциплината завършва с изпит. Приоритет в обучението има практическата и самостоятелната работа на студентите. Оценяват се знанията, уменията и компетентността по време на семинарните занятия, при осъществяването на текущия контрол, като от сериозно значение са резултатите, постигнати от поставените задания и тестове.

РЕГИОНАЛНИ ГЕОЕКОЛОГИЧНИ ПРОБЛЕМИ НА БЪЛГАРИЯ

ECTS кредити: 4

Седмичен хорариум: 2л + 1у

Форма за проверка на знанията: текущ контрол и изпит

Вид на изпита: писмен

Семестър: VII

Методическо ръководство:

Катедра „География, екология и опазване на околната среда“

Природоматематически факултет

Лектори: доц. д-р Надежда Николова

E-mail: nin@swu.bg

Анотация:

Учебната дисциплина **“Регионални геоиколагични проблеми на България”** се изучава от студентите в специалност **“Териториално развитие и устойчива икономика”** с цел запознаване с най-острите и наболели геоиколагични проблеми в отделни региони на страната. В преобладаващата част от случаите те са свързани с предишни или съвременни замърсявания или увреждания на околната среда, в резултат на различните промишлени дейности като добив и флотация на полезни изкопаеми, развитие на металургична, химическа или други видове промишленост. В по-ограничена степен строителството, транспорта, земеделието и туризма също могат да доведат до възникването на сериозни конфликтни ситуации, свързани с опазването на околната среда и биоразнообразието.

Изясняването на характера и насочеността на връзките между отделните компоненти е предпоставка за проследяване на последователността на измененията в околната среда и прогнозиране на очакваните промени. Установяването на устойчивостта на природните компоненти спрямо различните видове антропогенно въздействие дава възможност за предприемане на мерки по ограничаване на негативните изменения на ландшафтите и на проявите и последствията от някои неблагоприятни процеси в природата. Придобитите знания имат практическо приложение при планирането на рационалното използване на природните ресурси, управлението на защитени територии, оценката на въздействието върху околната среда (ОВОС), териториално-селищното и ландшафтно-устройственото планиране.

Съдържание на учебната дисциплина:

Курсът включва следните раздели:

I. Геоиколагията - интегрално научно направление между географията и екологията;

II. Геоиколагични проблеми в България.

Технология за обучение и оценяване:

Аудиторна заетост

Лекционният курс се провежда въз основа на предварително планиране на всяка лекция, което включва: тема, връзки между предходната и новата лекция, връзки с други дисциплинарни области, въведение, план, изложение, дискусия и обобщение. Лекционният материал е качен в платформата за електронно обучение Blackboard Learn. Всички лекции са подготвени във вид на Power point презентации и се представят с мултимедиен проектор. Процесът на преподаване на лекционния материал е богато онагледен с карти, графични изображения, снимков материал, таблици, диаграми и др.

Практическите занятия се провеждат на подгрупи. Една част от занятията се провеждат в учебна зала, където се дискутират теоретично факти, процеси и явления, след което се поставят практически задачи, които студентите изпълняват индивидуално. Друга част се провеждат в компютърна зала за изготвяне на картни приложения. В края на всяко занятие се поставят въпросите за предварителна подготовка на студентите за следващото упражнение. В курса на обучението по дисциплината студентите разработват по един реферат или презентация със собствени наблюдения върху състоянието и проблемите на определен природен компонент или съответна физикогеографска област в България.

Извънаудиторна заетост

Изучаването на дисциплината се обвързва със 75 часа извънаудиторна заетост, която включва самостоятелна подготовка на студента и консултации с преподавателя. Извънаудиторната подготовка на студентите е свързана основно с работа в библиотека, интернет, индивидуални и групови консултации, с цел теоретична подготовка за упражненията, придобиване на знания за изготвяне на рефератите и презентациите, за текущия контрол и изпита.

Теренни практики

По време на семестъра студентите провеждат една теренна практика с продължителност от 1 (един) ден, за сметка на лекциите и упражненията по дисциплината за една учебна седмица.

Оценяване

Текущ контрол

През семестъра се извършва периодичен контрол чрез изготвяне на картни приложения и решаване на електронни тестове след всеки раздел от учебното съдържание, изготвяне на реферат или презентация. Разработените реферати или презентации се защитават пред останалите студенти, които изказват мнение за представянето на колегите си. На края на семестъра се решава заключителен електронен тест, върху целия учебен материал. Всеки един от компоненти се оценява със съответен брой точки, чийто сбор накрая се трансформира в текуща оценка по шестобалната система.

Делът на текущия контрол от общата оценка е 75%, като в нейното формиране участват оценките от изготвянето на реферата или презентацията и резултатите от тестовете. Съгласно Правилника за образователните дейности на ЮЗУ, до изпит се допускат само студентите, които са изпълнили изискванията за овладяване съдържанието на учебната дисциплина, заложи в тяхната аудиторна и извънаудиторна заетост и имат обща оценка от текущия контрол е не по-ниска от Среден 3. От изпит се освобождават студентите постигнали минималният брой точки в сайта на дисциплината в платформата за електронно обучение Blackboard Learn, необходим за получаване на текуща оценка Отличен 5,50.

Изпитна процедура

Изпитната процедура включва писмен изпит по една тема от съдържанието на учебната дисциплина, съгласно конспекта. Относителното тегло на изпитната оценка при формирането на крайната оценка е 25%. Кредитите по дисциплината се присъждат само след успешно положен изпит с оценка равна или по-висока от Среден 3, съгласно системата за натрупване и трансфер на кредити.

ПОЛИТИКА ПО ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА В БЪЛГАРИЯ

ECTS кредити: 4

Седмичен хорариум: 2л + 1у

Форма за проверка на знанията: текущ контрол и изпит

Вид на изпита: писмен

Семестър: VII

Методическо ръководство:

Катедра „География, екология и опазване на околната среда“

Природоматематически факултет

Лектори: доц. д-р Емилия Варадинова

E-mail: : emilia.varadinova@swu.bg

Анотация:

Опазването на околната среда (ОС) е сред най-важните приоритети на съвременното развитие на България като страна-член на ЕС. Учебната дисциплина "Политика по опазване на околната среда в България" има за цел да запознае студентите със същността и съдържанието на държавната политика по опазване на околната среда в контекста на съответните политики на ООН и ЕС.

В най-широк смисъл екологичната политика представлява взаимосвързана система от действия за управление на състоянието на ОС с оглед на нейното рационално използване, възпроизводство и опазване. Целта на тази политика е запазване на природните богатства на страната и осигуряване на здравословна ОС за живот, труд и отдих на населението ѝ в условията на устойчиво развитие. Нейни задължителни елементи са изграждането и усъвършенстването на нормативната уредба и наличието на институции, осигуряващи постоянен контрол и оценка на състоянието на ОС, вземане на управленски решения и тяхната реализация. Отчита се приоритетът на международното законодателство в областта на опазване на околната среда над националното. В курса се прави последователен преглед на всички елементи на системата, осигуряваща успешно провеждане на ефективна държавна политика по опазване на околната среда.

Съдържание на учебната дисциплина:

Курсът включва теми свързани със нормативната уредба на дейностите по опазване на околната среда в България – международни договори, споразумения, конвенции, протоколи и др.,

както и запознаване с националното законодателство и подзаконовоите нормативни актове в областта на опазването на околната среда и отделните природни компоненти. Коментира се цялостната организация, правомощията и отговорностите на централната и местната власт, юридическите и физическите лица в дейностите по изработване и провеждане на системна политика по опазване на околната среда в България.

Технология за обучение и оценяване:

Аудиторна заетост

Лекционният курс се провежда въз основа на предварително планиране на всяка лекция, което включва: тема, връзки между предходната и новата лекция, връзки с други дисциплинарни области, въведение, план, изложение, дискусия и обобщение. Лекционният материал е качен в платформата за електронно обучение Blackboard Learn. Всички лекции са подготвени във вид на Power point презентации и се представят с мултимедиен проектор. Процесът на преподаване на лекционния материал е богат онагледен с карти, графични изображения, снимков материал, таблици, диаграми и др.

Практическите занятия се провеждат на подгрупи. Една част от занятията се провеждат в учебна зала, където се дискутират теоретично факти, процеси и явления, след което се поставят практически задачи, които студентите изпълняват индивидуално. Друга част се провеждат в компютърна зала за изготвяне на картни приложения. В края на всяко занятие се поставят въпросите за предварителна подготовка на студентите за следващото упражнение. В курса на обучението по дисциплината студентите разработват по един реферат или презентация със собствени наблюдения върху състоянието и проблемите на определен природен компонент или съответна физикогеографска област в България.

Извънаудиторна заетост

Изучаването на дисциплината се обвързва със 75 часа извънаудиторна заетост, която включва самостоятелна подготовка на студента и консултации с преподавателя. Извънаудиторната подготовка на студентите е свързана основно с работа в библиотека, интернет, индивидуални и групови консултации, с цел теоретична подготовка за упражненията, придобиване на знания за изготвяне на рефератите и презентациите, за текущия контрол и изпита.

Теренни практики

По време на семестъра студентите провеждат една теренна практика с продължителност от 1 (един) ден, за сметка на лекциите и упражненията по дисциплината за една учебна седмица.

Оценяване

Текущ контрол

През семестъра се извършва периодичен контрол чрез изготвяне на картни приложения и решаване на тестове, изготвяне на реферат или презентация. Разработените реферати или презентации се защитават пред останалите студенти, които изказват мнение за представянето на колегите си.

Делът на текущия контрол от общата оценка е 50%, като в нейното формиране участват оценките от изготвянето на реферата или презентацията и резултатите от тестовете. Съгласно Правилника за образователните дейности на ЮЗУ, до изпит се допускат само студентите, които са изпълнили изискванията за овладяване съдържанието на учебната дисциплина, заложили в тяхната аудиторна и извънаудиторна заетост и имат обща оценка от текущия контрол е не по-ниска от Среден 3.

Изпитна процедура

Изпитната процедура включва писмен изпит по една тема от съдържанието на учебната дисциплина, съгласно конспекта. Относителното тегло на изпитната оценка при формирането на крайната оценка е 25%. Кредитите по дисциплината се присъждат само след успешно положен изпит с оценка равна или по-висока от Среден 3, съгласно системата за натрупване и трансфер на кредити.

ИНДИКАТОРИ ЗА УСТОЙЧИВО РАЗВИТИЕ

ECTS кредити:

Седмичен хорариум: 2л+2у

Форма за проверка на знанията:

Вид на изпита: писмен

Семестър: VII

Методическо ръководство:

Катедра „География, екология и опазване на околната среда“

Природоматематически факултет
Лектори: преподавател от катедра ГЕООС

Анотация:

Дисциплината „Индикатори за устойчиво развитие“ има за цел да запознае студентите със съвременните концепции, методи и инструменти за измерване на устойчивото развитие в различни териториални и икономически контексти. В рамките на лекционния курс (30 часа) се разглеждат основни теоретични аспекти на устойчивото развитие, ключовите глобални, национални и местни индикатори, както и тяхното приложение в стратегическото планиране и оценката на политики. Специално внимание се отделя на индикатори, свързани с околната среда, икономиката и социалното развитие, както и на използването на геоинформационни технологии и статистически методи за анализ на пространствени данни.

Практическите занятия (15 часа) са насочени към работа с реални бази данни и прилагане на индикатори за устойчиво развитие в конкретни териториални казуси. Чрез анализ на случаи, работа с индекси като SDG индикаторите на ООН и Европейския индекс за устойчивост, студентите придобиват умения за критично оценяване на устойчивостта на дадени региони и формулиране на препоръки за тяхното развитие. Дисциплината предоставя интердисциплинарен подход и подготвя студентите за работа в сферата на регионалното планиране, устойчивата икономика и екологичните политики.

Съдържание на учебната дисциплина:

Учебната дисциплина „Индикатори за устойчиво развитие“ е избираема и включва няколко основни тематични раздела. Първият раздел запознава студентите с концепцията за устойчиво развитие, глобалните и национални стратегии, както и ролята на индикаторите за оценка на напредъка в тази област. Вторият раздел разглежда различните видове индикатори – екологични, социални, икономически и институционални, като акцентът е върху техните методи за измерване и анализ. В третия раздел се изследва прилагането на геоинформационни технологии (ГИС) и дистанционни изследвания за пространствена оценка на устойчивостта, включително картографиране и анализ на индикаторни данни. Четвъртият раздел е посветен на използването на индикаторите в регионалното и икономическото планиране, оценката на устойчивостта на територии и формулирането на политики за устойчиво развитие. Практическите упражнения са насочени към работа с бази данни, анализ и визуализация на индикатори, използване на статистически и ГИС методи, както и разработване на проекти за оценка на устойчивостта на различни региони. Чрез теоретичното съдържание и практическите задачи студентите ще придобият знания и умения за прилагане на индикатори за устойчиво развитие в различни икономически и териториални контексти.

Технология за обучение и оценяване:

Лекционният курс се провежда въз основа на предварително планиране на всяка лекция, което включва: тема, връзки между предходната и новата лекция, връзки с други дисциплинарни области, въведение, план, изложение, дискусия и обобщение. Лекциите се провеждат с използване на мултимедийни презентации, примери от международни и национални изследвания, както и интерактивни методи за ангажиране на студентите, включително групови дискусии и анализ на казуси.

Практическите занятия се провеждат в специализирана лаборатория или компютърна зала, като студентите работят в малки групи или самостоятелно по възложени задачи. Практическите занятия включват анализ на реални данни, работа със специализирани платформи и изготвяне на графични и текстови интерпретации на индикаторни резултати.

Текущият контрол през семестъра се извършва чрез възлагане на самостоятелни задачи, които включват анализ и визуализация на индикатори за устойчиво развитие в избрани територии, както и разработване на кратки доклади с интерпретация на данните. В рамките на дисциплината студентите изготвят един самостоятелен проект, който преминава през няколко етапа – избор на индикатори, събиране и обработка на данни, анализ и пространствено представяне. Всеки етап се оценява самостоятелно, като крайната оценка от текущия контрол е средноаритметична от резултатите на отделните задания.

Делът на текущия контрол от общата оценка е 75%, като в него относителното тегло на проекта е 60%, а на другите задачи – 40%. До писмен изпит се допускат студентите, които са получили оценка от текущия контрол не по-ниска от Среден (3). Кредити се присъждат само ако общата оценка е равна или по-висока от Среден (3), съгласно системата за натрупване и трансфер

на кредити.

ЕКОСИСТЕМНИ УСЛУГИ

ECTS кредити: 4

Седмичен хорариум: 2л + 1пу

Форма за проверка на знанията: текущ контрол и изпит **Вид на изпита:** писмен

Семестър: VII

Методическо ръководство:

Катедра География, екология и опазване на околната среда

Природоматематически факултет

Лектори: доц. д-р Лидия Сакелариева

E-mail: sakelarieva.lidia@swu.bg

Анотация: През последните две десетилетия представата за стойността на природните ресурси се променя коренно, в резултат на все по-ясното осъзнаване, че състоянието на околната среда се влошава с бързи темпове. Елементи от природата като чист въздух, изобилие от чиста питейна вода, зеленина в градовете и красиви пейзажи, доскоро приемани за даденост, стават все по-ценени от хората. Учебната дисциплина представя същността на концепцията за екосистемните услуги, тяхната класификация, ръководните принципи и методите за тяхната оценка, съществуващи оценки на световните екосистемни услуги и др.

Съдържание на учебната дисциплина:

Въведение. Глобални проблеми на околната среда. Същност на концепцията за екосистемните услуги. Биоразнообразие и екосистемни услуги. Видове екосистемни услуги. Класификации. Материални, регулиращи, културни и поддържащи екосистемни услуги. Ръководни принципи за оценка на екосистемните услуги. Оценяване на екосистемните услуги и ползи. Основни понятия. Интегриран подход за оценяване на екосистемните услуги. Видове оценки. Биофизична оценка на екосистемните услуги. Индикатори за биофизична оценка на екосистемните услуги и ползи. Методи за парично остойностяване на екосистемните услуги. Класификация на методите. Видове методи. Съществуващи оценки на световните екосистемни услуги. Схеми за плащане на екосистемни услуги (ПЕУ) и ползи. Основни понятия. Видове схеми за ПЕУ. Проекти за схеми за ПЕУ. Разходи за реализиране на схеми за плащане на екосистемни услуги. Разходи за реализиране на схеми за плащане на екосистемни услуги. Ефективност на разходите на схемите за плащане на екосистемните услуги. Същност на концепцията за устойчиво развитие. Икономически, политически и социални проблеми за реализиране на глобалната стратегия за устойчиво развитие. Връзка с други глобални стратегии.

Технология за обучение и оценяване:

Учебната дисциплината е включена в платформата за електронно обучение Blackboard. Лекционният материал е разработен под формата на PowerPoint презентации. Практическите упражнения се провеждат в лаборатория.

Крайната оценка се формира въз основа на текущ контрол и писмен изпит. През семестъра се извършва контрол на придобитите знания чрез изпълнението на две задачи в платформата за електронно обучение **Blackboard**: подготовка и представяне на PowerPoint презентации за различни видове екосистемни услуги или методи за тяхното остойностяване. До изпит се допускат само студентите, чиято оценка от текущия контрол е не по-ниска от Среден 3.00. Делът на текущия контрол от крайната оценка е 75%. Изпитната процедура включва финален тест в платформата за електронно обучение Blackboard или на хартия. Крайната оценка се формира при условие, че оценката от писмения изпит е минимум Среден 3.00.

ОЦЕНКА НА ВЪЗДЕЙСТВИЕТО ВЪРХУ ОКОЛНАТА СРЕДА

ECTS кредити: 4

Седмичен хорариум: 2л + 1у

Форма за проверка на знанията: текущ контрол и изпит **Вид на изпита:** писмен

Семестър: VII

Методическо ръководство:

Катедра „География, екология и опазване на околната среда“

Природоматематически факултет

Лектори: Емилия Варадинова

E-mail: emilia.varadinova@swu.bg

Анотация: Националните стратегически документи в областта на околна среда поставят като първостепенна задача нарастващата необходимост от опазването и подобряването на качеството на околната среда, което се разглежда като един от стълбовете на устойчивото развитие, съвместно с икономическото и социалното развитие. Процесите и предизвикателствата, свързани с околната среда рефлектират във всички сектори на икономиката и живота, и изискват нови, по-интегрирани и комплексни подходи за тяхното решаване.

Един от подходите за съхранение на околната среда е прилагане на превантивни действия и мерки, с които преди реализацията на инвестиционни намерения да се гарантира предотвратяване на значителни неблагоприятни въздействия върху компонентите на околната среда и природните екосистеми. Важен инструмент в тази насока, регламентиран в европейското и национално екологично законодателство, е прилагане на процедурите по оценка на въздействие върху околната среда.

Дисциплината “Оценка на въздействие върху околната среда” (ОВОС) кореспондира с предмета на изучаване на дисциплините „Замърсяване на въздуха и водите”, „Екологичен мониторинг”, „Замърсяване на почвите”, „Зелена икономика“ и др., които са включени в учебния план на специалност “Териториално развитие и устойчива икономика”, ОКС “бакалавър”.

Съдържание на учебната дисциплина:

Учебната дисциплина изучава основните видове екологични оценки, обхвата и етапите на процедурите, структурата и съдържанието на докладите, оценката на текущото състояние и потенциални въздействия върху компонентите на околната среда, разработването на програма от мерки, последващия мониторинг и проследяващите действия, както и принципите на екологичната отговорност.

Технология за обучение и оценяване:

Организация на аудиторната заетост

Лекционният курс се провежда въз основа на предварително планиране на всяка лекция, което включва: тема, връзки между предходната и новата лекция, връзки с други дисциплинарни области. Лекцията включва етапи на въведение, план, изложение, дискусия и обобщение. Лекционният материал се разработва на Power point и се представя с видео - проектор.

Практическите занятия се провеждат на подгрупи в лаборатория, където студентите се запознават с конкретни доклади по ОВОС, разработени за планирани инвестиционни предложения в различни сектори на икономиката. Анализират се състоянието на компонентите на околната среда, преди реализацията на конкретни инвестиционни предложения (т.н. “нулева хипотеза”) и потенциалните въздействия върху въздуха, водите, почвите, биотата, и здравето на хората, в резултат на строителство и експлоатация му.

В края на всяко занятие се поставят задачите за предварителна подготовка на студентите за следващото упражнение.

Организация на извънаудиторната заетост

Извънаудиторната подготовка на студентите е свързана с работа в библиотека, интернет, индивидуални и групови консултации с преподавателя, с цел теоретична подготовка за упражненията, придобиване на знания за изготвяне на презентации и курсовите работи, за текущия контрол и за провеждане на изпита.

Оценяване по време на текущия контрол

През семестъра се извършва периодичен контрол на придобитите знания чрез разработване на курсова работа по избран казус, свързан с анализирането на потенциалните въздействия върху конкретен компонент на околната среда, в резултат на строителството и експлоатацията на инвестиционно предложение. Оценяват се подготовката и работата на студентите по време на упражненията.

Делът на текущия контрол от общата оценка е 60%, като в нея относителното тегло на тематичния казус е 60%, а на работата по време на упражненията – 40 %. Критерий за оценяване е качеството разработения казус и начина на визуализация и презентирание, както и работата по време на упражненията, като се отчитат равнищата на компетентност, аналитичност и разбиране на материала..

Оценяването се извършва по шестобалната система в зависимост от изпълнението на задачата както следва:

Отличен 6	– над 89%
Много добър 5	– 70% -89 %
Добър 4	– 45% -69%

Среден 3	– 30% -44%
Слаб 2	– под 30%

За изключително представяне на студент в образователния процес (100% изпълнение на задачите от текущия контрол, активно и правилно методическо участие в дискутирането на лекционния материал), той се освобождава от семестриален изпит.

Организация и оценяване по време на семестриален изпит

До изпит се допускат само студентите, които са изпълнили изискванията на Правилника за образователната дейност на ЮЗУ, изискванията за овладяване съдържанието на учебната дисциплина, заложен в тяхната аудиторна и извънаудиторна заетост и общата оценка от текущия контрол е не по-ниска от Среден 3.

Изпитната процедура включва финален тест върху съдържанието на учебната дисциплина. Относителното тегло на изпита е 25% от общата оценка. Оценяването се извършва по шестобалната оценъчна скала, съгласно ЗВО и Наредба № 21 на МОН / 30.09.2004 г.

Писмените работи се съхраняват шест месеца от датата на провеждане на изпита.

Кредити се присъждат само ако общата оценка е равна или е по-висока от Среден 3, съгласно системата за натрупване и трансфер на кредити.

УПРАВЛЕНИЕ НА ОТПАДЪЦИ

ECTS кредити: 4

Форма на оценяване: текущ контрол и изпит

Методическо ръководство:

Катедра „География, екология и опазване на околната среда“,

Природо-математически факултет

Лектори: гл.ас. д-р Веселина Дългъчева

E-mail: dalgacheva@swu.bg

Седмичен хорариум: 2л + 1у

Вид на изпита: писмен

Семестър: VII

Анотация

Дисциплината дава възможност на студентите да получат необходимите знания относно - свойства, количествена и качествена характеристики на твърдите битови отпадъци; специфични отпадъчни потоци; основни технологии и методи за събиране, транспортиране, преработване, депониране, както и дейности по рециклиране и оползотворяване; съвременни начини и технологии за тяхното екологосъобразно третиране; нормативни изисквания на Европейския съюз и националното законодателство; система за мониторингов контрол. Акцент в обучението се поставя върху устойчивото развитие, предполагащо прилагането на екологосъобразни технологии, както и ефективното използване на ресурсите и кръговата икономика. Акцентира се и върху наръчните на Базелската конвенция за правителствата, които предоставят на страните предложена методология за предприемане на проектиране и прилагане на национална система за управление на отпадъците.

Технология на обучението и оценяване:

В процеса на обучението на студентите са предвидени лекции и практически упражнения.

Лекционният курс се провежда въз основа на предварително планиране на всяка лекция, което включва: тема, връзки между предходната и новата лекция, връзки с други дисциплинарни области, въведение, план, изложение, дискусия и обобщение. Лекционният материал е разработен на Power point и се представя с видео - проектор.

Практическите занятия се провеждат на подгрупи в лаборатория, където на студентите се поставят практически задачи, които те изпълняват индивидуално. Предвидени са и посещения на депа за битови отпадъци и инсталации за сепариране на рециклируеми отпадъци. Извънаудиторната подготовка на студентите е свързана основно с работа в библиотека и в интернет, индивидуални и групови консултации, с цел, подготовка на курсов проект. През семестъра се извършва периодичен контрол на

придобитите знания чрез подготовка и представяне на презентации, а в края на семестъра - на курсова работа, посветена на проблеми в областта на третирането и управлението на отпадъците. До изпит се допускат само студентите, които са изпълнили изискванията на Правилника за образователната дейност на Югозападен университет "Неофит Рилски", изпълнили са и изискванията за овладяване съдържанието на учебната дисциплина, заложи в тяхната аудиторна, и извънаудиторна заетост, и общата оценка от текущия контрол е не по-ниска от Среден 3.

Изпитната процедура включва писмен изпит по две теми от съдържанието на учебната дисциплина от предварително раздаден конспект. Окончателната оценка се формира 75% от упражненията и 25% от изпита.

ЗАМЪРСЯВАНЕ НА ПОЧВИТЕ

ECTS кредити: 4

Седмичен хорариум: 2л+0су+0лу+1пу+р

Форма на проверка на знанията: текущ контрол и изпит **Вид на изпита:** писмен

Семестър: VII

Методическо ръководство:

Катедра: „География, екология и опазване на околната среда“

Природо-математически факултет

Лектори: гл. ас. д-р Мирослав Иванов

E-mail: m_ivanov@swu.bg

Анотация:

Естествените еволюционни процеси на почвообразуване днес са драстично повлияни от засиленото антропогенно въздействие при използването на различни природни ресурси и развитието на различни отрасли на икономиката.

Дисциплината "Замърсяване на почвите" е една от избираемите дисциплини за студентите от бакалавърската програма по "Териториално развитие и устойчива икономика". Дисциплината предоставя на студентите основни знания за почвата, като природно тяло, замърсяването на почвените ресурси, нерационалното използване на обработваемата земя, обезлесяването, почвената ерозия и редица други преки и косвени отрицателни влияния върху почвата, който налагат спешни и адекватни грижи за опазване и повишаване на почвеното плодородие.

Целта на курса е да се запознаят студентите със съвременните постановки в областта на опазване на почвите и почвеното плодородие в световен мащаб и с настъпилите изменения през последните години в българското земеделие. Най-общата задача на курса е на основата на научното познание за почвите студентите да усвоят знания и умения за рационално използване и опазване на почвените ресурси.

Съдържание на дисциплината:

Образуване и развитие на почвите. Свойства на почвите. Плодородие и класификация на почвите. Ерозия на почвата. Деградиация на почвите. Оценка въздействието на тези процеси върху екосистемите. Същност на замърсяването на почвата. Определение на почвеното замърсяване, Биологическо натрупване на веществата, Преминаване на замърсяващите вещества по хранителните вериги и Източници на замърсяване на почвата. Ремедиация на замърсени почви.

Технология на обучението:

Студентите правят два теста по време на семестъра. Изисквания за допускане до изпит са общата оценка от текущия контрол (оценките от тестовите и изпълнението на поставените задачи) да е не по-ниска от среден 3.00.

През семестъра се извършва текущ контрол чрез решаване на тестове (Т) и разработване на курсова работа (К) и курсов проект (П).

Крайната оценка се формира като делът на текущия контрол от общата оценка е 75%, съгласно разработена и приета в катедра ГЕООС система за контрол и оценяване на студентите.

ЗАМЪРСЯВАНЕ НА ВЪЗДУХА И ВОДИТЕ

ECTS кредити: 4

Седмичен хорариум: 2л + 1у

Форма за проверка на знанията: текущ контрол и изпит **Вид на изпита:** писмен

Семестър: VII

Методическо ръководство:

Катедра „География, екология и опазване на околната среда“

Природоматематически факултет

Лектори: доц. д-р Емилия Варадинова

E-mail: emilia.varadinova@swu.bg

Анотация: Учебната дисциплина “Замърсяване на въздуха и водите” изучава източниците на замърсяване на атмосферния въздух и водите, факторите, влияещи върху процесите на замърсяване и преноса на замърсители, проблемите, свързани със замърсяването и опазване чистотата на двата компонента на околната среда, както и въздействието на замърсяването им върху живите организми.

С обучението по дисциплината се цели запознаване на студентите с теоретичните постановки, нормативни изисквания и практически подходи при решаване на проблемите, свързани със замърсяването на въздуха и водите. Акцентира се върху неблагоприятните природни и антропогенно индуцирани въздействия, разглеждат се здравни и икономически аспекти на замърсяването на въздуха и водите.

Дисциплината “Замърсяване на въздуха и водите” кореспондира с предмета на изучаване на дисциплините „Екологичен мониторинг“, „Замърсяване на почвите“, „Зелена икономика“ и др., които са включени в учебния план на специалност “Териториално развитие и устойчива икономика”, ОКС “бакалавър”.

Съдържание на учебната дисциплина

Съдържанието е структурирано в два раздела - Въздух и Води.

Раздел Въздух включва темите Състав и структура на атмосферата. Основни характеристики на атмосферата. Процеси в атмосферата, Замърсяване на въздуха. Източници на замърсяване на въздуха. Класификация на замърсителите. Фактори, които влияят върху разпространението на атмосферните замърсители, Локално и регионално и глобално атмосферно замърсяване, Изменение на климата, Замърсяването на въздуха и въздействие върху компонентите на околната среда, Опазване чистотата на атмосферния въздух, Политики на Европейския съюз в областта на опазване на чистотата на атмосферния въздух, Приоритети в националната политика по опазване на въздуха, Здравни и икономически аспекти на замърсяването на въздуха.

Раздел Води включва темите Глобално разпределение на водните ресурси, Фактори на водната среда, Нормативни регламенти и приоритети в Европейската и националната политика по опазване на водите, Мониторинг на водите, Характеризиране на състоянието на повърхностните и на подземните води, Здравни и икономически аспекти на замърсяването на водите.

Технология за обучение и оценяване:

Организация на аудиторната заетост

Лекционният курс се провежда въз основа на предварително планиране на всяка лекция, което включва: тема, връзки между предходната и новата лекция, връзки с други дисциплинарни области, въведение, план, изложение, дискусия и обобщение. Лекционният материал е разработен на Power point и се представя с видео - проектор.

Практическите занятия се провеждат на подгрупи в лаборатория, където студентите дискутират казуси, свързани с оценка на качеството на атмосферния въздух и състоянието на водите. Дискутират се практически примери за негативните въздействия на замърсяването на въздуха и водите върху екосистемите и човека. Част от упражненията са свързани с посещение на пунктове за мониторинг на атмосферния въздух, с цел наблюдение на данните от автоматични измервателни станции както и в институции, оторизирани да извършват анализ на водите, в т. ч. пречиствателни станции и предприятия. Допълнително се извършват и замервания на нивата на фини прахови частици в градски условия, както и концентрациите на физико-химичните параметри на средата в моделни водни обекти.

В края на всяко занятие се поставят въпросите и темите за предварителна подготовка на студентите за следващото упражнение.

Организация на извънаудиторната заетост

Извънаудиторната подготовка на студентите е свързана с работа в библиотека, интернет, индивидуални и групови консултации с преподавателите, с цел теоретична подготовка за упражненията, придобиване на знания за изготвяне на презентациите и курсовите работи, за текущия контрол и подготовка на изпита.

Оценяване по време на текущия контрол

През семестъра се извършва периодичен контрол на придобитите знания чрез подготовка и представяне на презентации, а в края на семестъра - на курсова работа, посветена на локални, регионални или глобални проблеми в областта на замърсяването и опазването на чистотата на въздуха и водите.

Делът на текущия контрол от общата оценка е 60%, като в нея относителното тегло на курсовата работа е 60%, а на работата по време на упражненията – 40 %. Критерий за оценяване е качеството на разработката (курсната работа) и активността по време на упражненията, като се отчитат равнищата на компетентност, аналитичност и разбиране.

Оценяването се извършва по шестобалната система в зависимост от изпълнението на задачата както следва:

Отличен 6	– над 89%
Много добър 5	– 70% -89 %
Добър 4	– 45% -69%
Среден 3	– 30% -44%
Слаб 2	– под 30%

За изключително представяне на студент в образователния процес (100% изпълнение на задачите от текущия контрол, активно и правилно методическо участие в дискутирането на лекционния материал) той се освобождава от семестриален изпит.

Организация и оценяване по време на семестриален изпит

До изпит се допускат само студентите, които са изпълнили изискванията на Правилника за образователната дейност на ЮЗУ, изпълнили са и изискванията за овладяване съдържанието на учебната дисциплина, заложили в тяхната аудиторна и извънаудиторна заетост, и общата оценка от текущия контрол е не по-ниска от Среден 3.

Изпитната процедура включва писмен изпит по две теми от съдържанието на учебната дисциплина от предварително раздаден конспект. Относителното тегло на изпита от общата оценка е 25%.

Оценяването се извършва по шестобалната оценъчна скала, съгласно ЗВО и Наредба № 21 на МОН / 30.09.2004 г.

Писмените работи се съхраняват шест месеца от датата на провеждане на изпита.

Кредити се присъждат само ако общата оценка е равна или е по-висока от Среден 3, съгласно системата за натрупване и трансфер на кредити.

БИЗНЕС ЕТИКА

ECTS кредити: 4

Форма за проверка на знанията: текущ контрол и изпит

Семестър: 7

Методическо ръководство:

Катедра „География, екология и опазване на околната среда“

Природоматематически факултет

Лектор: проф.д-р Мария Кичева

E-mail: mkicheva@swu.bg

Седмичен хорариум: 2л + 1су

Вид на изпита: писмен

Анотация:

Бизнес етиката дава знания и умения за постигане на пълноценни междуличностни, колегиални, професионални и социални контакти. Тя дава съвременни познания в областта на етичните стандарти и норми на поведение при взаимоотношенията, както във вътрешната среда на фирмите, така и в обкръжаващата я социалната среда. Изучаването на бизнес етиката е полезно и необходимо във връзка с непрекъснато усложняващата се външна среда и динамиката в професионалните фирмени отношения. Съдържанието на учебната дисциплина разглежда водещите тенденции за етичен анализ и тяхната пригодност за осмисляне и разрешаване на конкретни морални ситуации в областта на бизнеса. Бизнес етиката е особено актуална в нашето съвремие – в днешните конкурентни пазарни условия, тъй като ефективността и успеха на фирмата зависят от равнището на организация, от начина и стила на работа. Целта на учебната дисциплина е да запознае студентите със съвременните проблеми на общуването и на етиката във взаимоотношенията, със съответните им социални и ситуационни детерминанти, както да

способства и за практическото усвояване на етичните норми и постигане на по-висока култура на общуването. Студентите при изучаването на дисциплината ще се запознаят с най-новите проучвания и теоретични търсения на световни специалисти по бизнес етика.

Съдържание на учебната дисциплина:

Етиката като наука. Същност, предмет и задачи. Основни етически категории. Същност на морала. Етиката на XX век. Главни проблеми и тенденции на развитие на съвременната етика. Моралните предизвикателства на съвременността. Общорганизационно управление и морал. Етика при управление на човешкия фактор и междуличностните взаимоотношения в организацията. Етика при управление на работната и околната среда на фирмата. Приложна етика. Бизнес-етиката като приложна етика. Културни и теоретични предпоставки за формирането на бизнес-етиката. Същност и структура на бизнес етиката. Етика и бизнес. Етични стандарти и морална отговорност в бизнеса. Етичните принципи в бизнеса – утилитаризъм, универсализъм, справедливост. Приложение на етичните принципи в мениджърската практика. Моралът в условията на пазарното стопанство. Нравствеността на българския предприемач. Нравствени аспекти в дейността на фирмата. Конкуренция и отношение с потребителите. Етичното поведение в бизнес-организацията. Фактори, особености, управление. Моралните конфликти в бизнеса и тяхното разрешаване. Етични проблеми на лоялността и автономността на фирмата. Управление на фирмената политика и морал. Етичните кодекси в професиите и бизнеса. Етичният кодекс и неговата роля в управлението на фирмата. Култура на общуване – същност и роля в съвременния бизнес. Етика на рекламата.

Технология за обучение и оценяване

Обучението по учебната дисциплина се извършва под формата на лекции и семинарни упражнения. Дисциплината завършва с изпит. Приоритет в обучението има практическата и самостоятелната работа на студентите. Оценяват се знанията, уменията и компетентността по време на семинарните занятия, при осъществяването на текущия контрол, като от сериозно значение са резултатите, постигнати от поставените задания и тестове.

УСТОЙЧИВ ТУРИЗЪМ

ECTS кредити: 4

Форма за проверка на знанията: текущ контрол и изпит

Семестър: 7

Методическо ръководство:

Катедра „География, екология и опазване на околната среда“

Природоматематически факултет

Лектор: проф.д-р Мария Станкова

E-mail: mstankova@swu.bg

Седмичен хорариум: 2л + 1су

Вид на изпита: писмен

Анотация:

Учебната дисциплина е ориентирана към ключови аспекти на познанието в областта на устойчивото развитие и опазването на околната среда. Разглеждат се терминологичните основи на устойчивостта, проявленията ѝ, както и предпоставките за възприемане и реализиране на устойчиви политики. Акцентът ѝ е поставен върху екологията и опазването на заобикалящата среда и е провокиран от осъзнаването на сериозните последици, нанасяни с развитието на съвременната човешка цивилизация на живота на Земята. Специално внимание се отделя на надправителствените инициативи, на действията и политиките на национално ниво, както и на ангажираността на гражданското общество. Наред с представянето на основни познания се застъпват и важни аспекти, особено по отношение на организационните форми, принципи и методи на управление на устойчивия туризъм. Представят се казуси, позволяващи анализ за политики и организационни форми за развитие на устойчив туризъм. Това определя интердисциплинарния характер на преподаването и обучението и очакваните резултати, че получените знания ще подпомогнат изучаването, както на другите дисциплини, така и на дисциплините с тясно специализирана насоченост.

Съдържание на учебната дисциплина:

Особености на устойчивото развитие. Макросреда и условия за устойчиво развитие. Ограничения, възпрепятстващи устойчивото развитие. Рекомендации за устойчиво развитие.

Политики за устойчиво развитие. Социално-културни, екологични, управленски и икономически въздействия в туризма. Инструменти за управление на устойчив туризъм. Инструменти на доброволна политика за устойчив туризъм. Икономически резултати, инвестиции и конкурентоспособност на туристическите предприятия. Ръст и диверсификация в дейността на туристическите предприятия. Устойчиво развитие в туризма: опит и маркетинг след бедствия; запознаване със стратегическите алтернативи. Устойчиво развитие в туризма: форми на отговорен туризъм. Намеса на общността в развитието на туризма. Устойчиво развитие в туризма: туризъм за бедните. Предпоставки за устойчиво развитие в туризма: Концепции за туристическо райониране.

Технология за обучение и оценяване

Обучението по учебната дисциплина се извършва под формата на лекции и семинарни упражнения. Дисциплината завършва с изпит. Приоритет в обучението има практическата и самостоятелната работа на студентите. Оценяват се знанията, уменията и компетентността по време на семинарните занятия, при осъществяването на текущия контрол, като от сериозно значение са резултатите, постигнати от поставените задания и тестове.

ИНВЕСТИЦИИ И ИНВЕСТИЦИОННА ПОЛИТИКА

ECTS кредити: 4.5

Седмичен хорариум: 2л + 1су

Форма за проверка на знанията: текущ контрол и изпит

Вид на изпита: писмен

Семестър: 8

Методическо ръководство:

Катедра „География, екология и опазване на околната среда“

Природоматематически факултет

Лектор: гл.ас.д-р Благовеста Коюнджийска

E-mail: vesi_k@swu.bg

Анотация:

Целта е студентите да получат основни знания в областта на инвестирането и инвестиционната политика. Основните предпоставки за това са следните: преходът към пазарна икономика, който поставя нови и непрекъснати изисквания не само към усъвършенстване на теоретичните постановки, но и за тяхното съчетаване с проверените в практиката знания за природата, функциите и начините за прилагане на пазарните принципи и механизми; инвестициите са един от най-важните фактори за икономическия просперитет на всяка една икономика, а инвестиционната дейност е неразделна част от стопанската дейност на деловите среди; вземането на правилни инвестиционни решения зависи от уменията и знанията, които трябва да притежават както финансовите мениджъри, така и инвестиционните посредници, акционерите и частните предприемачи. Чрез преподавания материал се стреми постигането на разумен баланс между теоретичната интерпретация на разглежданите проблеми и тяхното прилагане при практическия анализ и оценка на фирмените инвестиционни решения. Акцентира се, както върху инвестирането в реални активи, така и върху инвестициите във финансови инструменти.

Съдържание на учебната дисциплина:

Иновациите - основа на инвестирането. Основни понятия и категории, свързани с инвестирането. Инвестиционни фондове (компани). Инвестициите като обект на икономическото регулиране. Необходимост, цел и основни аспекти на инвестиционното проектиране. Основни финансови концепции. Критерии и методи за оценка на инвестиционния проект. Алтернативни инвестиционни проекти. Риск и капиталово бюджетирание.

Технология за обучение и оценяване

Обучението по учебната дисциплина се извършва под формата на лекции и семинарни упражнения. Дисциплината завършва с изпит. Приоритет в обучението има практическата и самостоятелната работа на студентите. Оценяват се знанията, уменията и компетентността по време на семинарните занятия, при осъществяването на текущия контрол, като от сериозно значение са резултатите, постигнати от поставените задания и тестове.

ГЕОМОРФОЛОГИЯ НА БЪЛГАРИЯ

ECTS кредити: 4

Седмичен хорариум: 2л + 1у

Форма за проверка на знанията: текущ контрол и изпит

Вид на изпита: писмен

Семестър: VIII

Методическо ръководство:

Катедра География, екология и опазване на околната среда

Природоматематически факултет

Лектори: доц. д-р Красимир Стоянов

E-mail: krasi_sto@swu.bg

Анотация:

Учебната дисциплина „Геоморфология на България“ има за цел да запознае студентите от специалност „Териториално развитие и устойчива икономика“ с произхода, еволюцията и процесите на формиране на земния релеф на територията на страната. Дисциплината е непосредствено свързана с общата геоморфология, изучавана през втори семестър на учебния план, както и с геологията, геодезията, топографията, археологията, почвознанието.

Съдържание на учебната дисциплина:

Лекционният курс е структуриран в две части. В първата част са разгледани факторите и особеностите при формирането на релефа в страната и са характеризирани отделните типове релеф. Втората част е регионална подялба на територията на България, в която са разгледани отделните зони и области. Особено място е отделено на различните типове тектонски структури и на характеристика на екзогенните процеси.

В часовете за упражнения е отделено внимание на усвояването на основни практически умения за теренни и лабораторни геоложки и геоморфоложки изследвания. Специално внимание е обърнато на работата с геоложки компас, полево определяне на основните видове скали и минерали, откриване и определяне на тектонски обусловени релефни форми, барометрично нивелиране и др. дейности, описани в издаденото за целта ръководство. Студентите придобиват знания и в изработване и анализ на геолого-геоморфоложки профили на релефа, морфометрия на релефа и др.

Препоръчително е провеждането на едnodневни или няколко дневни полеви екскурзии за непосредствено наблюдение на геоложките и геоморфоложките обекти - Стобски пирамиди, вулкана Кожух, Седемте езера в Рила, Искърски пролом, Белоградчишки скали, Родопите, Пирин, долините на Струма и Места, Влахина планина и др. За тази цел се използват издадените геоложки пътеводители.

Технология за обучение и оценяване:

Обучението по дисциплината “Геоморфология” се извършва съгласно действащия учебен план на специалност “ Териториално развитие и устойчива икономика ”, ОКС “Бакалавър”. Изпитната процедура включва тест или писмен изпит след предварително раздаден конспект. Относителното тегло на изпита от общата оценка е 25%.

КЛИМАТОЛОГИЯ НА БЪЛГАРИЯ

ECTS кредити: 4

Форма за проверка на знанията: текущ контрол и изпит

Семестър: VIII

Методическо ръководство:

Катедра География, екология и опазване на околната среда

Природоматематически факултет

Лектори: доц. д-р Красимир Стоянов

e-mail: krasi_sto@swu.bg

Седмичен хорариум: 2л + 1у

Вид на изпита: писмен

Анотация:

Учебната дисциплина “Климатология на България” има за цел да запознае студентите от специалност „Териториално развитие и устойчива икономика“ с особеностите на формирането и териториалната диференциация на климата на България. дисциплината е непосредствено свързана с курса „Климатология“, изучаван през първи семестър.

Съдържание на учебната дисциплина:

Учебната дисциплина „Климатология на България“ е избираема дисциплина в учебния

план на специалност ТРУИ. Тя изучава факторите за формиране на климата на страната и подробно се разглежда режима и географското разпределение на основните климатични елементи – температура, валежи, ветрове, атмосферно налягане, влажност, снежна покривка и др.

Специално внимание се отделя на метеорологичното време, факторите, които го определят и тяхната характеристика.

В рамките на курса студентите се запознават с особеностите в климатичната подялба на страната.

Значително място е отделено и на съвременните колебания на климата и влиянието на промените върху стопанския живот на страната.

Технология за обучение и оценяване

Обучението по дисциплината “Климатология на България” се извършва съгласно действащия учебен план на специалност “ Териториално развитие и устойчива икономика ”, ОКС “Бакалавър”.

По време на семестъра се посещава ХМО Благоевград.

В курса на обучението по дисциплината студентите разработват по един реферат или презентация върху климатична характеристика на избрана станция в страната.

Изпитната процедура включва тест или писмен изпит след предварително раздаден конспект. Относителното тегло на изпита от общата оценка е 25%.

ХИДРОЛОГИЯ НА БЪЛГАРИЯ

ECTS кредити: 4

Седмичен хорарниум: 2л + 1у

Форма за проверка на знанията: текущ контрол и изпит

Вид на изпита: писмен

Семестър: VIII

Методическо ръководство:

Катедра География, екология и опазване на околната среда

Природоматематически факултет

Лектори: доц. д-р Красимир Стоянов

e-mail: krasi_sto@swu.bg

Анотация:

Учебната дисциплина “Хидрология на България” е избираем предмет, който запознава подробно студентите с водите на България – фактори за формиране на водите, видове води – подземни, речни, езерни, териториални води на страната ни в Черно море. Третират се проблеми, свързани с водните ресурси и тяхното опазване и управление. Дисциплината се явява надграждане на знанията, придобити в базовия предмет „Хидрология“. Тя дава основите на нужната подготовка всеки специалист по физическа география в България.

Съдържание на учебната дисциплина:

Учебната дисциплина “Хидрология на България” има няколко тематични раздела. Първият от тях акцентува върху факторите за формирането на водното богатство в нашата страна и за хидроложкото разнообразие на България. Вторият поставя специален акцент върху речните води – хидрография, хидрометрия, анализ на речния режим, формиране на оттока, хидроложко райониране. Третият раздел е посветен на подземните води – видове подземни води – грунтови, пукнатинни, минерални, карстови. Четвъртият раздел е посветен на езерата – фактори за образуване, видове езера, преглед на по-важните езера в България. Петият раздел разглежда теми от хидрологията на Черно море – движения и качества на морската вода, термична, химическа стратификация и др. Шестият раздел третира проблема за водните ресурси, тяхното използване и опазване, както и оценка на риска от опасни хидроложки явления. В рамките на обучението по хидрология на България се отделя и внимание на придобиването на практически умения. Студентите изготвят набор от карти на водите в България, на които са представено пространственото разпределение на главните типове води. Изготвят се и хидрограми на избрани станции от всяка хидроложка област.

Технология за обучение и оценяване

Обучението по дисциплината “Хидрология на България” се извършва съгласно действащия учебен план на специалност “Териториално развитие и устойчива икономика“, ОКС “Бакалавър”.

Занятията се провеждат в учебна зала, където се дискутират теоретичните факти, процеси

и явления. На упражнения се поставят практически задачи, които студентите изпълняват индивидуално.

Въз основа на резултатите от работата в упражненията се поставя оценка за текущ контрол. До изпит се допускат студентите, получили оценка най-малко 3.00.

Изпитната процедура включва писмен изпит след предварително раздаден конспект. Всеки студент разработва индивидуално материал по два въпроса от конспекта. Относителното тегло на изпита от общата оценка е 25%.

ПРОСТРАНСТВЕНА ОРГАНИЗАЦИЯ НА СЕКИЩАТА В БЪЛГАРИЯ

ECTS кредити:4

Седмичен хорариум: 2л + 1у

Форма за проверка на знанията: текущ контрол и изпит

Вид на изпита: писмен

Семестър: VIII

Методическо ръководство:

Катедра „География, екология и опазване на околната среда“

Природоматематически факултет

Лектори: гл.ас. д-р Гергана Николова

E-mail: gergananikolova@swu.bg

Анотация:

Учебната дисциплина *“Пространствена организация на селищата в България”* е избираема за студентите от специалност “Териториално развитие и устойчива икономика”. Тя е насочена към запознаване на студентите от специалността с основните параметри на пространствената организация и политика на селищата в България. Целта на курса е да даде необходимите знания за същността, значението функциите на пространствената организация като част от цялостното териториално, обществено и икономическо развитие на страната.

Съдържание на учебната дисциплина:

Учебното съдържание е структурирано в два раздела. Първият раздел има предимно теоретичен характер. Разглеждат се основни теории за пространствената политика на европейско и национално равнище, индикатори за териториалното развитие и регионалните им измерения и др. Вторият раздел е с практическа насоченост. Посветен е на различни механизми за смекчаване на различията и пространствената организация на регионално и локално ниво. Разглежда се пространствената организация като елемент на общественото развитие и влиянието и върху икономическото развитие на територията, проследяват се индикаторите на териториалните проблеми.

Технология за обучение и оценяване:

Обучението включва лекции и практически упражнения. Лекционният материал е разработен на Power point и се представя с видео - проектор. Процесът на преподаване е свързан и с използване на средства за онагледяване – презентации, карти, картосхеми, графични изображения, диаграми, печатни и интернет материали и др. На упражнения студентите усвояват и умения за прилагане на методите на сравнението и анализа при характеризирането на отделните селища или групи такива. Акцентира се върху връзката между различните форми на селищна организация и техния икономически и социален ефект. Студентите разработват и защитават реферати. Изработват се и картосхеми по зададени критерий. Включва се и решаване на тест, свързан с теоретичната и практическа подготовка на студентите. Делът на текущия контрол от общата оценка е 60%, като в нея относителното тегло на теста е 70%, на останалите компоненти – 30%. Изпитната процедура включва писмен изпит по две теми от съдържанието на учебната дисциплина след предварително раздаден конспект. Относителното тегло на изпита от общата оценка е 25%.

Оценяването се извършва по шестобалната оценъчна скала, съгласно ЗВО и Наредба № 21 на МОН / 30.09.2004 г.

Кредити се присъждат само ако общата оценка е равна или е по-висока от Среден 3, съгласно системата за натрупване и трансфер на кредити.

ТЕРИТОРИАЛНА ОРГАНИЗАЦИЯ НА ИНФРАСТРУКТУРАТА В БЪЛГАРИЯ

ECTS кредити:4

Седмичен хорариум: 2л + 1у

Форма за проверка на знанията: текущ контрол и изпит

Вид на изпита: писмен

Семестър: VIII

Методическо ръководство:

Катедра „География, екология и опазване на околната среда“

Природоматематически факултет

Лектори: гл.ас. д-р Гергана Николова

E-mail: gergananikolova@swu.bg

Анотация:

Учебната дисциплина *“Териториална организация на инфраструктурата в България”* е избираема за студентите от специалност *“Териториално развитие и устойчива икономика”*. Тя е насочена към запознаване на студентите от специалността с основните параметри на териториалната организация на инфраструктурата в България. Разглежда се развитието на териториалната организация на инфраструктура в страната като елемент на общественото развитие влиянието и върху икономическото и социално развитие на територията. Акцентира се на развитието на териториалната организациия на инфраструктурата в България и нейното влияние върху развитието на населението и стопанството.

Съдържание на учебната дисциплина:

Учебното съдържание е структурирано в два раздела. Първият раздел има предимно теоретичен характер. Разглеждат се основни теории за териториалната политика на европейско и национално равнище, свързана с инфраструктурата, индикатори за териториалната й организация, развитие и регионалните й измерения и др. Вторият раздел е с практическа насоченост. Посветен е на различни механизми за смекчаване на различията и териториалната организация на инфраструктурата на национално, регионално и локално ниво. Целта на курса е да даде необходимите знания за същността, значението, функциите на териториалната организация на инфраструктурата като част от цялостното териториално, обществено и икономическо развитие на страната. Да очертае териториалните параметри, основните фактори, от които се влияе функционирането на инфраструктурата и да покаже равнището на териториалната организация на инфраструктура в България.

Технология за обучение и оценяване:

Обучението включва лекции и практически упражнения. Лекционният материал е разработен на Power point и се представя с видео - проектор. Процесът на преподаване е свързан и с използване на средства за онагледяване – презентации, карти, картосхеми, графични изображения, диаграми, печатни и интернет материали и др. На упражненията студентите усвояват и умения за прилагане на методите на сравнението и анализа при характеризирането на отделнитеинфраструктури или групи такива. Акцентира се върху връзката между различните форми на инфраструктура и техния икономически и социален ефект. Студентите разработват и защитават реферати. Изработват се и картосхеми по зададени критерий. Включва се и решаване на тест, свързан с теоретичната и практическа подготовка на студентите. Делът на текущия контрол от общата оценка е 60%, като в нея относителното тегло на теста е 70%, на останалите компоненти – 30%. Изпитната процедура включва писмен изпит по две теми от съдържанието на учебната дисциплина след предварително раздаден конспект. Относителното тегло на изпита от общата оценка е 25%.

Оценяването се извършва по шестобалната оценъчна скала, съгласно ЗВО и Наредба № 21 на МОН / 30.09.2004 г.

Кредити се присъждат само ако общата оценка е равна или е по-висока от Среден 3, съгласно системата за натрупване и трансфер на кредити.

СОЦИАЛНИ ПРОБЛЕМИ И СОЦИАЛНА ПОЛИТИКА НА БЪЛГАРИЯ

ECTS кредити: 4

Седмичен хорариум: 2л + 1у

Форма за проверка на знанията: текущ контрол и изпит

Вид на изпита: писмен

Семестър: VII

Методическо ръководство:

Катедра „География, екология и опазване на околната среда“

Природоматематически факултет

Лектори: гл.ас. д-р Гергана Николова

E-mail: gergananikolova@swu.bg

Анотация:

Учебната дисциплина *“Социални проблеми и социална политика”* е избираема за студентите от специалност *“Териториално развитие и устойчива икономика”*. Тя е насочена към запознаване на студентите от специалността с основните параметри на социалната политика, социалните проблеми, индикаторите за идентифицирането им, както и факторната им обусловеност. Целта на курса е да даде необходимите знания за същността и значението на социалната политика като част от цялостното социално, обществено и икономическо развитие на страната. Да очертае нейните параметри, основните фактори, от които се влияе и да покаже равнището на влияние на социалната политика в България. Разглеждане на социалната политика като елемент на общественото развитие и в пряка зависимост от икономическото развитие на територията.

Съдържание на учебната дисциплина:

Учебното съдържание е структурирано в два раздела. Първият раздел има предимно теоретичен характер. Разглеждат се основни теории за социалната политика, социалното и човешко развитие, за човешкия и социалния капитал, индикатори за социално развитие и регионалните им измерения и др. Вторият раздел е с практическа насоченост. Посветен е на различни механизми за смекчаване на различията и регулиране на социалните проблеми на регионално ниво. Разглеждат се основните елементи на социалната политика и различните видове механизми за въздействие и намаляване на регионалните различия в социалното развитие на населението на страната.

Технология за обучение и оценяване:

Обучението включва лекции и практически упражнения. Лекционният материал е разработен на Power point и се представя с видео - проектор. Процесът на преподаване е свързан и с използване на средства за онагледяване – презентации, видеоматериали, карти, картосхеми, графични изображения, диаграми, печатни и интернет материали и др. На упражненията студентите усвояват и умения за прилагане на методите на сравнението и анализа при характеризирането на социалните програми и политики. Акцентира се върху връзката между различните форми на социална подкрепа, техния икономически и социален ефект. Студентите разработват и защитават реферати. Изработват се и картосхеми по зададени критерий. Включва се и решаване на тест, свързан с теоретичната и практическа подготовка на студентите. Делът на текущия контрол общата оценка е 60%, като в нея относителното тегло на теста е 70%, на останалите компоненти – 30%. Изпитната процедура включва писмен изпит по две теми от съдържанието на учебната дисциплина след предварително раздаден конспект. Относителното тегло на изпита от общата оценка е 25%.

Оценяването се извършва по шестобалната оценъчна скала, съгласно ЗВО и Наредба № 21 на МОН / 30.09.2004 г. Кредити се присъждат само ако общата оценка е равна или е по-висока от Среден 3, съгласно системата за натрупване и трансфер на кредити.

ОСНОВИ НА ПРЕДПРИЕМАЧЕСТВОТО**ECTS кредити:** 4.5**Седмичен хорариум:** 2л + 1су**Форма за проверка на знанията:** текущ контрол и изпит**Вид на изпита:** писмен**Семестър:** 8**Методическо ръководство:**

Катедра „География, екология и опазване на околната среда“

Природоматематически факултет

Лектор: гл.ас.д-р Благовеста КоюнджийскаE-mail: vesi_k@swu.bg**Анотация:**

Лекционният курс разкрива теоретичният фундамент и някои основни практически въпроси на предприемачеството. В него се разглеждат теоретичните концепции и модели за предприемачеството, неговата същност, основополагащи принципи, функции и фактори за развитието му. Разкриват се мотивите за предприемачество, характеристиките на предприемачите и същността на категорията „предприемачески дух“. В тяхната дълбока взаимовръзка се разглеждат иновациите и предприемачеството. Специално внимание се отделя на конкретни практически въпроси, като избор на бизнес идея и стартиране на собствен бизнес, предприемаческа

среда, предприемачески решения и формиране на предприемачески компетенции. Целта на дисциплината е студентите да получат задълбочени знания по основополагащите теоретични и практически проблеми на предприемачеството.

Съдържание на учебната дисциплина:

Определение за предприемачество. Научни школи за предприемачеството. Теоретични концепции за предприемачеството - идеи за предприемачеството до началото на 20 век. Възгледи за предприемачеството от първата половина на 20 век. Съвременни концепции за предприемачеството. Модели на предприемачеството. Особенности на класическия и иновационния модели на предприемачество. Принципи, видове, отличителни черти и функции на предприемачеството. Мотиви за предприемаческа дейност. Фактори за развитие на предприемачеството. Външни и вътрешни фактори. Гласкащи и привличащи фактори. Основни характеристики на предприемачите. Предприемачески дух. Иновации и предприемачество. Принципи на новаторството и условия за осъществяването му. Предприемачество в малките фирми - характерни особености, предимства и ограничения. Особенности на предприемачеството в корпоративния бизнес. Предприемаческа среда и нейната структура. Външна предприемаческа среда. Вътрешна предприемаческа среда. Предприемаческа идея - същност и етапи на формиране. Избор на бизнес идея и стартиране на собствен бизнес. Предприемачески процес - същност и определение. Основни предприемачески решения. Предприемачески компетенции. Предприемачеството като ключова компетенция. Същност на предприемаческите компетенции. Обучение по предприемачество. Модел на ЕК за обучение по предприемачество. Социално предприемачество. Същност. Характеристики на социалния предприемач. Особенности и задачи на социалните предприятия и разлики от традиционния бизнес.

Технология за обучение и оценяване

Обучението по учебната дисциплина се извършва под формата на лекции и семинарни упражнения. Дисциплината завършва с изпит. Приоритет в обучението има практическата и самостоятелната работа на студентите. Оценяват се знанията, уменията и компетентността по време на семинарните занятия, при осъществяването на текущия контрол, като от сериозно значение са резултатите, постигнати от поставените задания и тестове.

ИКОНОМИКА НА ТРУДА

ECTS кредити: 4.5

Форма за проверка на знанията: текущ контрол и изпит

Семестър: 8

Методическо ръководство:

Катедра „География, екология и опазване на околната среда“

Природоматематически факултет

Лектор: доц.д-р Райна Димитрова

E-mail: rayna_dim@swu.bg

Седмичен хорариум: 2л + 1су

Вид на изпита: писмен

Анотация:

Лекционният курс в структурно отношение обхваща: основни страни и характерни черти на съвременния труд; същност, характеристики и особености на пазара на труда, основни проблеми на съвременния пазар на труда; същност, видове, състояние, тенденции и управление на заетостта и безработицата; същност и елементи на цената на труда и работната заплата, форми и системи на заплащане на труда; качество на труда и работната сила; същност и управление на условията на труд, същност и характеристики на индустриалните отношения; същност, значение, измерители и подходи за повишаване на производителността на труда. Наред с представянето на фундаментални познания се формират умения за прилагане на тези знания в практиката. Това определя интердисциплинарния характер на преподаването и обучението и очакваните резултати, че получените знания ще подпомогнат изучаването, както на другите дисциплини така и на дисциплините с икономическа и бизнес насоченост.

Съдържание на учебната дисциплина:

Основни страни и характерни черти на съвременния труд. Същност, характеристики и особености на пазара на труда. Актуални проблеми на съвременния пазар на труда. Същност, измерители, равнище и динамика на заетостта и безработицата. Форми и видове заетост и

безработица. Управление на заетостта и безработицата. Цена на работната сила. Заплащане на труда. Безопасни и здравословни условия на труд. Производителност на труда. Качество на труда и на работната сила. Индустиални отношения

Технология за обучение и оценяване

Обучението по учебната дисциплина се извършва под формата на лекции и семинарни упражнения. Дисциплината завършва с изпит. Приоритет в обучението има практическата и самостоятелната работа на студентите. Оценяват се знанията, уменията и компетентността по време на семинарните занятия, при осъществяването на текущия контрол, като от сериозно значение са резултатите, постигнати от поставените задания и тестове.

УЧЕБНА ПРАКТИКА

ECTS кредити: 2.5

Седмичен хорариум: 2у

Форма за проверка на знанията: текущ контрол и изпит

Вид на изпита: писмен

Семестър: VIII

Методическо ръководство:

Катедра „География, екология и опазване на околната среда“

Природоматематически факултет

Лектори: гл.ас. д-р Галина Безинска

E-mail: galinabezinska@swu.bg

Анотация:

Учебната дисциплина „Учебна практика“ е задължителна дисциплина от учебния план на специалност „Териториално развитие и устойчива икономика“. Програмата е разработена в съответствие с изискванията и образователните стандарти за тази специалност.

Съдържание на учебната дисциплина:

Учебната практика разширява и задълбочава теоретичните знания, получени от студентите в курса на обучение. Част от практиката е по физическа география и се провежда на терен, където студентите практически прилагат теоретичните принципи на изучаване на природните комплекси и значението на географията при решаването на проблемите на устойчивото развитие и опазването на природата. Тя се явява една от активните форми на обучение чрез теренно изследване, свързано с пряко общуване с природата, формиране на солидни знания и съответни компетенции.

Формите и методите на провеждане на практика са разнообразни: теренна работа, наблюдение, работа в различни институции – БД, РИОСВ и др.

Най-важната задача на практиката е натрупването на фактически знания за природните процеси и явления, усъвършенстване на професионалните компетенции на студентите за анализиране и оценка на състоянието на природните компоненти, както и организиране на събирането на материал за изпълнение на курсови и дипломни работи по геология, геоморфология, биогеография и др.

В часовете по социално-икономическа география студентите усъвършенстват знанията и уменията си относно набирането, обработването и анализирането на статистическа информация. Те представят събраната информация чрез реферати, курсови работи или презентации.

Технология за обучение и оценяване:

Практическите занятия се провеждат на терен или в камерални условия в зависимост от поставените задачи. Преподавателят си запазва правото да избира обектите за теренна практика. Част от занятията се провеждат в учебна лаборатория по картография и ГИС с използване на специализиран софтуер за ГИС.

През семестъра се извършва периодичен контрол на поставените задачи, съгласно програмата. Всеки студент получава крайна оценка от получените резултати на практическите упражнения и присъствие на упражненията.

Критерий за оценяване е степента на изпълнение на всеки отделен етап, като се отчитат равнищата на компетентност, аналитичност, разбиране.

Курсът на обучение приключва с **текуща оценка**. Тя се образува като средна стойност от получените резултати от практическите упражнения, присъствието на студента, презентацията и защитата на подготвената от студента карта (или проекти).